

GRALLERA

CELL Nº2 1987

ITXULEGOR

INTEGRAL B15-B1

VALL DE LITEROLA

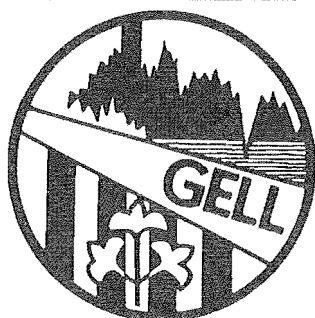
GRALLERA

Revista de divulgació espeleològica

EDITA:

GRUP

ESPELEOLÒGIC

LLEIDATÀ

DEL:

CENTRE

EXCURSIONISTA

DE LLEIDA

Els articles publicats a **GRALLERA** expressen solament l'opinió dels seus autors.

GRALLERA permet la reproducció dels seus articles sempre que s'hagi fet constar la seva procedència.

Correspondència G.E.L.I. : Centre Excursionista de Lleida, Apartat 242. Telèfon 24 23 29 (973).

ES PREGA BSCANVI.

D.L.: L-414-1.984

CONSELL DE REDACCIO:

Juli Pintó i Ybars
Carme Casals i Argilés
Xavier Castells i Garcia
Lluís Pérez i Freixinet
Josep Lluís Gàzquez i Pons
Jaume Pedrós
Araceli Segarra i Roca

COMPOSICIO I MUNTATGE: G.E.L.I.

IMPRESSIO: Virgili i Pagés S. A.

INDEX:

Expedició Kef Toghobeit (Rif - Marroc). Per Juli Pintó	5
Topografia per ordinador. Per Josep Lluís Gàzquez	8
Zona de pràctiques espeleològiques a Cellers. Per Josep Lluís Gàzquez	13
Itxulegor - Sistema de la Gran Grieta Central. Per Jaume Pedrós	16
B 15 - B 1 Segon descens integral (-1150). Per Carles Masfret, Josep Lluís Gàzquez i Lluís Pérez	28
Espeleo - Escalada. Per Adolf Castro	41
Solencio 86, 260 hores sota terra. Per Jaume Pedrós	42
Exploracions a la Vall de Literola. Per Jaume Pedrós i Lluís Pérez	48
FITXER DE CAVITATS	59
Avenc del Funiol (Vilaverd)	
Avenc del Castell de Tarabau (B. de Rialp)	
Pouet de Montrebei (S. Esteve de la Sarga)	
Avenc de les Arrels (Montblanc)	
Cova de les Roques de la Torre (V. de Riucorb)	
Forat de la Grallera (Llimiana)	
Avenc del Cingle (Vva. de Meià)	
Contribució al millor coneixement espeleològic del Mont de Vi Per Josep Lluís Gàzquez	68
Notícies	71

EDITORIAL

Per fi hem acabat el segon número de la revista GRALLERA, si bé el primer número presentava les activitats realitzades pel Grup al llarg dels seus deu darrers anys (hi havia treballs iniciats l'any 73), el segon presenta la feina realitzada pels membres del Grup durant els anys 85 i 86.

L'elaboració d'una revista de divulgació espeleològica per part d'un grup reduït (en el G.E.L.I. som actualment una quinzena de membres actius) pot absorbir totalment l'activitat del mateix o, el que és més greu, pot arribar a reconduir l'activitat amb la finalitat d'omplir planes de la publicació; tanmateix, el normal desenvolupament de les activitats del Grup, donant-les a conèixer quan el volum sigui suficient per plenar un nombre mínim de pàgines, força l'habitual aperiodicitat d'aquest tipus de revistes, que queden supeditades no a la quantitat de feina realitzada sinó al fruit que d'aquella s'hagi pogut treure; quantes prospeccions i campanyes s'han fet amb l'objectiu, més o menys remot, de publicar una revista, i quantes revistes s'han retrassat degut a un allargament de les tasques d'exploració o a les infructuoses campanyes de prospecció. Malgrat tot, l'auto-imposada obligació de treure una publicació ens ha esperonat a fer quelcom més que el que hom anomena espeleologia esportiva.

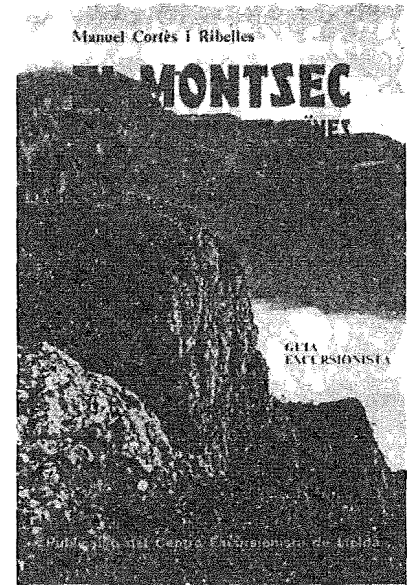
D'altra banda la necessitat de fer una publicació d'un mínim de qualitat i amb un pressupost relativament baix, ens ha obligat a tenir que fer tot el disseny, muntatge i composició a mà, cosa que, en principi, significa una feina faraònica (per l'esforç i el temps) i una acumulació de petits defectes que es van arrançant fins que les ganes poden més que el sentiment de la perfecció.

De totes formes heus ací el número 2, que surt a la llum amb l'esperança de que d'aquí a un parell d'anys puguem treure el tercer.

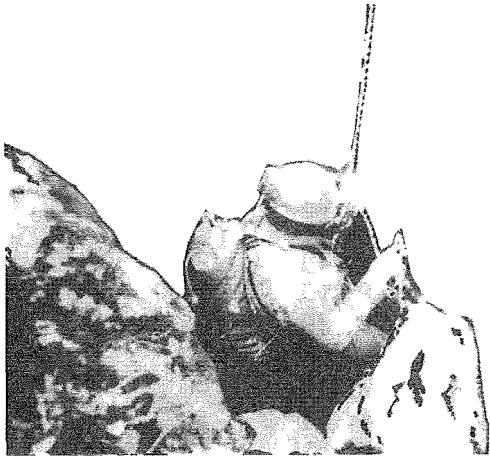
EL MONTSEC

i muntanyes veïnes

Guia excursionista
d'en Manuel Cortès,
publicada pel Centre
Excursionista de Lleida.

TAURÉ PEDRÓS 84

EXPEDICIO: KEF-TOGHOBEÏT

RIF-MARROC

---

per JULI PINTO

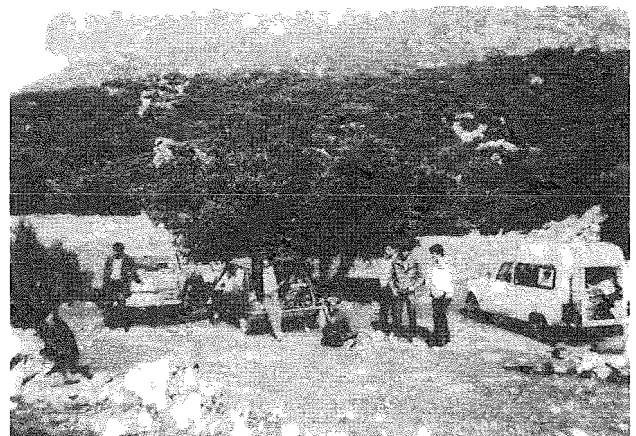
Tot just s'havien acabat les alegries per haver tret el primer número d'aquesta revista, pel gener del 85, quan varem sentir per primera vegada un nom molt estrany, "Uns valencians al Kef Toghobeit", un avenc de 700 metres situat en el Rif Marroquí; La cosa va tardar poc en deixar d'ésser un comentari i es convertí en un fet, trucades, recerca d'informació i molta il·lusió van decidir-nos a canviar per un cop la zona de treball d'una no molt llunyana Setmana Santa.

Per fí tot era a punt, eren les vuit de la tarda del divendres 29 d'abril quan 7 membres del Grup empreniam el viatge per la costa llewantina en direcció a Algecires. A les 9 del vespre del dia següent pujavam al vaixell que ens portaria cap a Ceuta, un Continent nou per nosaltres ens obria les portes amb tota la seva immensitat. Ben aviat, ja a la Frontera marroquina, varem adonar-nos de la dimensió de vida d'aquell país, incidents duaners i burocràtics van retenir-nos força estona en la duana menys seriosa de totes les conegudes per nosaltres, contraban i corrupció de tota mena van posar-nos les primeres traves a la nostra sortida.

Un cop dins de Marroc s'ens plantejava un altre problema, com localitzar la boca del Kef Toghobeit, un avenc pràcticament desconegut amb una entrada d'un metre quadrat, en la immensitat de la serralada del Rif, zona de cartografia pràcticament inexistente. Arribats a Bab Taza començarem a intentar esclarir el tema tot consultant a la gent del país que, com és natural allí, no sap res si no hi ha diners pel davant. Per fí al cap d'un dia d'esforços un pastor bereber s'oferia, a bon preu, a conduir-nos fins la cavitat, després de preparar tot el material i car-

regar els portejadors, emprenem la marxa fins el Camp Base, on ens instal·lem en mig de la curiositat de la gent de la zona que no para d'arribar atrets per la nostra presència.

Després de tres dies d'haver sortit de casa vam poder col·locar-nos els apareus i començar la tasca que ens havia traslladat fins el Marroc. Varem començar instal·lant el primer pou de cent metres que seria la clau d'entrada i de posteriors atacs al forat. Després d'aquest pou ve una llarga galeria de blocs inestables que arriba fins la Sala Rabat, on s'inicia la zona vertical de la cavitat, en aquests pous, que no presenten cap dificultat tècnica, l'únic perill que hi ha és la caiguda de blocs i la precarietat de les instal·lacions que es poden fer. Un dels equips d'atac va ésser a punt de sortir mal parat degut a un d'aquests desprendiments. Un cop superada la cota -350 arribarem a un punt on la progressió és feia cada cop més dificultatosa, passos curullats de fang i, sobretot la constant amenaça d'inestabilitat de tot el que ens rodejava, ens va fer arribar a la conclusió de que aquell era el terme de la nostra expedició, va ésser molt més dur arribar a aquesta deci-

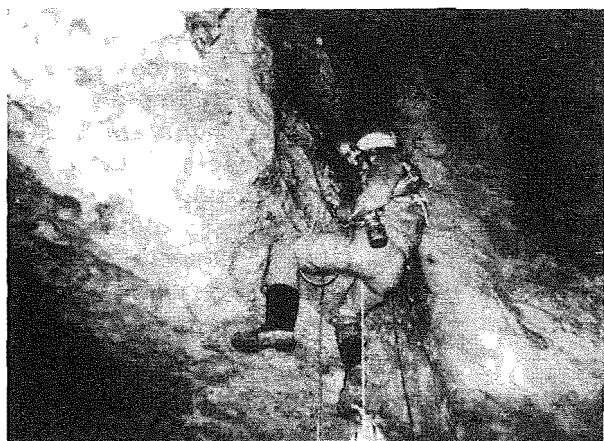
sió que no pas tots els patiments soferts fins el moment; quelcom de nostre es quedava dins les entranyes d'aquella Serra, tres mesos d'il.lusió i preparatius, però l'avenc no ens havia benrebut. Quelcom d'ell quedava també dins nostre, el record inoblidable d'aquell nom tan misteriós i que sempre tindrem present.

Localització:

L'avenc es troba situat enmig de la Serra del Rif, per localitzar-lo cal creuar la frontera en direcció a Tetuan i d'allí prendre la carretera cap a Chez-Chaouen, pocs quilòmetres després s'arriba a Bab-Taza, del mig de la plaça del poble surt, paral.lela a una caserna de l'Exercit, la pista que va cap al Kef Toghobeit; al cap d'un parell de quilòmetres un trencall cap a la dreta comença a pujar, en fort pendent, fins arribar a una casa bastant gran on hi viu el pastor que sol fer de guia fins la boca de la cavitat, a una hora de camí de la pista.

FITXA TECNICA ORIENTATIVA

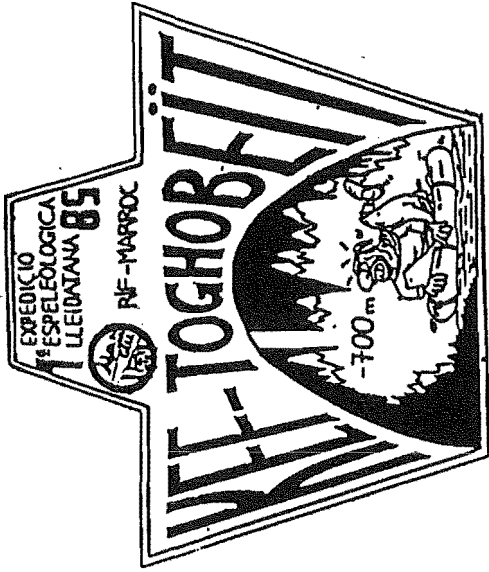
POU	CORDA
P. 85	115
P. 20	20
P. 20	25
P. 10	15
P. 30	35
P. 30	35
P. 30	40
P. 40	50
P. 20	65
P. 30	
P. 40	50
P. 10	15
P. 25	25
P. 65	90
P. 30	70
P. 25	
P. 5	9
P. 20	65
P. 30	
P. 10	15
P. 30	40

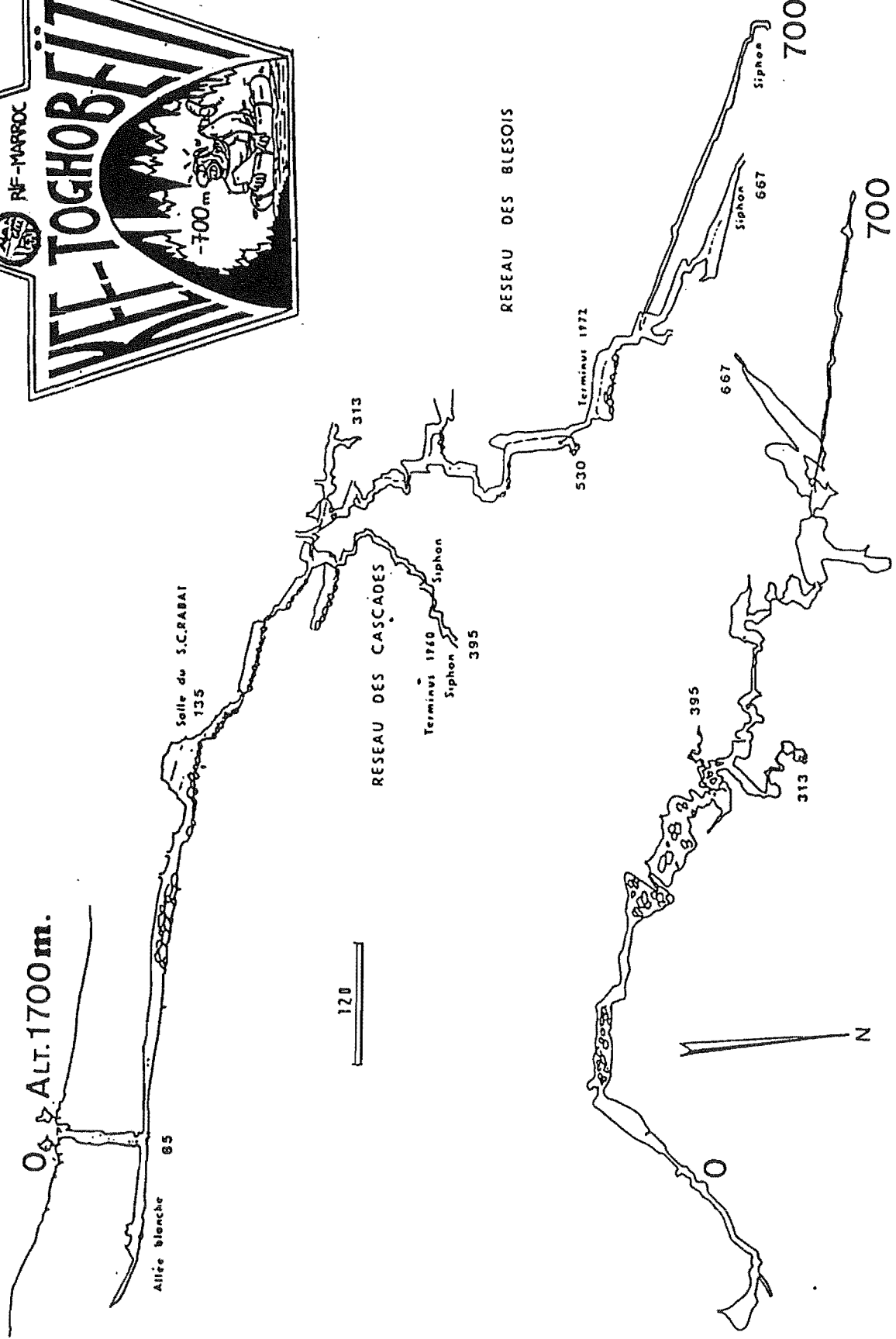
Davallant el pou d'entrada

Galeria envers la Sala Rabat

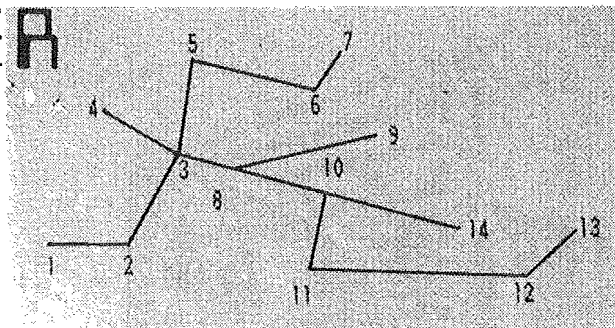
ALT. 1700m.

TOPOGRAFIA PER ORDINADOR

per JOSEP LLUIS GAZQUEZ

Introducció:

En el següent treball es presenta un complet programa de càlcul i representació topogràfics, especialment pensat per la topografia subterrània. El programa ha estat dissenyat en el llenguatge BASIC per l'ordinador AMSTRAD 6128, malgrat tot i amb petits retocs es pot fer rutllar en qualsevol altre ordinador que tingui les següents característiques mínimes:

- 64 Kbytes de memòria.
- Unitat de disquette.
- Gràfics d'alta resolució.

Generalitats:

A partir de les dades preses durant el treball de camp, el programa calcula les coordenades de cada punt, enquadra i corregeix l'escala de l'itinerari topogràfic, el visualitza en pantalla, permet girar la poligonal per tal de posicionar-la segons les conveniències (millor aprofitament de l'espai etc.) recalculant les coordenades i tornant a visualitzar el resultat, aquest darrer procés és repetible. Un cop l'orientació és correcta, permet entrar els punts pel càlcul de l'alçat i l'escala de representació de la topografia. Arribats a aquest punt es pot, o bé representar la poligonal en planta mitjançant un traçador de gràfics (plotter), o bé llistar les coordenades definitives en cm de paper.

Funcionament:

1.- Entrada de dades.

A l'iniciar l'execució del programa, s'ens pregunta el nombre de punts total a la fi de la sessió de treball i la forma d'entrada segons tres opcions: entrada manual, entrada des de disc i entrada mixta manual i disc (necessària per poder afegir nous punts a un itinerari magatzemat en disc); en els dos darrers casos s'ens demana també el nom de l'arxiu on es magatzemarà la informació, afegint-hi automàticament l'extensió ".top". A partir d'ací es poden començar a entrar els

punts segons les normes següents:

- El programa dona automàticament el punt final a entrar a partir del número 2, i s'entra l'estació o punt inicial (valor numèric inferior al punt final), rumb i pendent en graus sexagesimals amb la particularitat de que un rumb negatiu significa l'angle suplementari (afegit de 180 graus) per tal de poder entrar lectures inverses -del punt 3 al 2 per exemple- sense tenir que fer càlculs complementaris, amplada de galeria a esquerra i dreta i distància real.

- Si es vol rectificar algú error dins la línia que s'està entrant sols cal introduir en el valor següent un punt "." i el cursor torna a la posició anterior.

Un cop entrat un punt, i en la mateixa línia, s'ens indica la distància horitzontal, o reduïda, el desnivell i la cota respecte el punt 1.

2.- Càlcul i representació de l'itinerari:

Acabada l'entrada de punts, s'ens pregunta si volem magatzemar la poligonal en disc, si es contesta afirmativament cal entrar el nom de l'arxiu corresponent.

Després dels càlculs de les coordenades fictícies -segons l'escala que s'autocalcula per que quedi centrada en pantalla- es visualitza la planta de l'itinerari entrat i s'ens demana l'angle de viratge desitjat, en cas d'entrar un valor diferent de zero es tornen a calcular les coordenades i a representar la nova poligonal, possibilitant que els punts siguin numerats -per una millor comprensió de la mateixa.

3.- Alçat:

Si s'ha donat un valor nul a l'angle de viratge, el programa continua demanant els punts que conformaran l'alçat, aquests cal entrar-los per ordre finalitzant amb un zero, donant-nos la longitud horitzontal del mateix.

4.- Càlculs finals:

Arribats a aquest punt s'ens demana quina serà l'escala de representació gràfica, calculant la longitud i desnivells màxims de l'alçat i les coordenades màximes horitzontal i vertical de la planta, totes aquestes dades es donen en centímetres de paper. Si l'escala és la definitiva s'arriba a la fi del procés, bé representant la poligonal mitjançant un plotter o bé llistant per pantalla els resultats següents: número de punt, coordenades X i Y, amplades de galeria a esquerra i dreta, recorregut (coordenada horitzontal) i cota (coordenada vertical) dels punts que conformen l'alçat. A la fi del llistat es dona també l'angle de viratge de la poligonal respecte a l'eix de coordenades X.

Conclusions:

A partir d'aquest programa queden encara dues qüestions per resoldre, la

visualització de l'alçat, que es podria fer seguint el mateix sistema de càlcul i ajust de coordenades fictícies que s'utilitza per la planta i la segona qüestió i la més problemàtica, com és la dels tancaments, sobre la que va apareixer un article d'en Domingo Garcia a la revista CARBONATO nº 4; si bé el sistema és matemàticament correcte, la hipòtesi de treball es basa en la sistematicitat dels errors, cosa no sempre certa, doncs és molt possible que una poligonal no quedi tancada degut, principalment, a un error de lectura únic i, aleshores, si s'aplica el procés de tancament esmentat la poligonal resultant és menys certa que l'original. Degut a aquest problema he cregut més pràctic efectuar els tancaments a mà, segons el punt de vista del topògraf.

```
10 REM ** PROGRAMA TOPOGRAFIC **
20 CLS
70 DEG
40 INPUT "Entrar numero total de punts ",num%
50 DIM dt(num%,14),alc%(num%)
60 DIM x(num%),y(num%),z(num%)
70 dt(1,2)=1
80 PRINT "1.- Entrada manual"
90 PRINT "2.- Entrada de disc"
100 PRINT "3.- Entrada de nous punts"
110 PRINT :INPUT "Entrar opcio ",opc%
120 IF opc%=1 THEN 220
130 INPUT"Entrar nom arxiu ",arx$
140 OPENIN arx$+".top"
150 INPUT k9,nume%
160 IF nume%>num% THEN PRINT"Punts en disc ";nume%;"Pulsar <enter>"; :INPUT " ",a$:RUN
170 FOR i%=2 TO nume%
180 FOR j%=2 TO 10
190 INPUT k9,dt(i%,j%)
200 NEXT j% : NEXT i%
210 CLOSEIN
220 MODE 2
230 WINDOW k1,1,80,1,3
240 WINDOW k2,1,80,4,23
250 IF opc%=2 THEN 560
260 PRINT k1,"Punt Estacio   A N G L E       A M P L A D A       Distancia"
270 PRINT k1,"                Horit.  Vert.   Esqu.  Dreta       Real    Red.  Desn.  Cota"
280 PRINT k1,"-----"
290 lin%=1
300 FOR j%=1 TO 7 : READ posi%(j%):NEXT j%
310 DATA 1,6,15,23,31,38,49
320 IF opc%=3 THEN n%=nume%+1 ELSE n%=2
330 FOR i%=n% TO num%
340 LOCATE k2,1,lin%:PRINTk2,i%
350 FOR j%=2 TO 7
```

```


360 LOCATE k2, posi%(j%), lin%: INPUT k2, "", dt$: IF dt$="." THEN j%=j%+(j%<>2): GOTO 360 ELSE dt(i%,j%)=VAL(dt$)
370 NEXT j%
380 IF dt(i%,3)<0 THEN dt(i%,3)=180+ABS(dt(i%,3))
390 dt(i%,8)=dt(i%,7)*COS(dt(i%,4))
400 dt(i%,9)=dt(i%,7)*SIN(dt(i%,4))
410 dt(i%,10)=dt(i%,9)+dt(dt(i%,2),10)
420 LOCATE k2,60, lin%: PRINT k2, USING "###.k +###.k +###.k"; dt(i%,8); dt(i%,9); dt(i%,10);
430 lin%=lin%+1: IF lin%=18 THEN CLSK2: lin%=1
440 NEXT i%
450 INPUT k2, "", a$
460 CLS: INPUT "Es vol magatzemar la poligonal (s/n) ", si$
470 IF si$(">")="s" THEN 560
480 INPUT "Entrar nom de l'arxiu ", arx$
490 OPENOUT arx$+".top"
500 PRINT k9, num%
510 FOR i%=2 TO num%
520 FOR j%=2 TO 10
530 PRINT k9, dt(i%,j%)
540 NEXT j%: NEXT i%
550 CLOSEOUT
560 maxx=dt(1,11): minx=maxx: maxy=dt(1,12): miny=maxy
570 FOR i%=1 TO num%
580 dt(i%,11)=dt(i%,8)*COS(-dt(i%,3))+dt(dt(i%,2),11)
590 dt(i%,12)=dt(i%,8)*SIN(-dt(i%,3))+dt(dt(i%,2),12)
600 IF dt(i%,11)<minx THEN minx=dt(i%,11) ELSE IF dt(i%,11)>maxx THEN maxx=dt(i%,11)
610 IF dt(i%,12)<miny THEN miny=dt(i%,12) ELSE IF dt(i%,12)>maxy THEN maxy=dt(i%,12)
620 NEXT i%
630 cox=500/(maxx-minx): coy=300/(maxy-miny)
640 IF cox<coy THEN co=cox ELSE co=coy
650 FOR i%=1 TO num%
660 dt(i%,11)=(dt(i%,11)-minx)*co+50
670 dt(i%,12)=(dt(i%,12)-miny)*co+50
680 NEXT i%
690 CLS
700 FOR i%=1 TO num%
710 MOVE dt(dt(i%,2),11), dt(dt(i%,2),12), 1
720 DRAW dt(i%,11), dt(i%,12), -(i%<>1)
730 IF simb$(">")="s" THEN 750
740 TAG : MOVER 1, -5, 1: PRINT i%;
750 NEXT i%
760 TAGOFF
770 CLSK1: INPUT k1, "Entrar angle de viratge ", ang
780 INPUT k1, "Es vol numeracio de punts (s/n) ", simb$
790 rumb=rumb+ang
800 IF ang=0 THEN 850
810 FOR i%=1 TO num%
820 dt(i%,3)=dt(i%,3)+ang
830 NEXT i%
840 GOTO 460
850 alc%=1: i%=1
860 CLS
870 WHILE alc%<>0
880 LOCATE 13,10 : INPUT "Entrar per ordre punts d'alcat ", alc%
890 IF alc%<>0 THEN alc%(i%)=alc%: i%=i%+1
900 WEND
910 maxc=0: minc=0
920 FOR j%=2 TO i%-1
930 alz%=alc%(j%)
940 dt(alz%,13)=dt(alz%,8)+dt(alc%(j%-1),13)

```

```

950 IF dt(alz%,10)<minc THEN minc=dt(alz%,10) ELSE IF dt(alz%,10)>maxc THEN maxc=dt(alz%,10)
960 NEXT j%
970 maxx=0:maxy=0
980 FOR i%=1 TO num%
990 IF dt(i%,11)>maxx THEN maxx=dt(i%,11)
1000 IF dt(i%,12)>maxy THEN maxy=dt(i%,12)
1010 NEXT i%
1020 maxx=maxx-50:maxy=maxy-50
1030 PRINT"Longitud projectada ";dt(alz%,13)
1040 INPUT"Entrar escala grafica ",es
1050 PRINT "Longitud projectada ";:PRINT USING "###.##";dt(alz%,13)/es*100:PRINT
1060 PRINT "Desnivell . . . . . ";:PRINT USING "###.##";(maxc-minc)/es*100:PRINT
1070 PRINT "Coordenada X planta ";:PRINT USING "###.##";maxx/co/es*100:PRINT
1080 PRINT "Coordenada Y planta ";:PRINT USING "###.##";maxy/co/es*100:PRINT
1090 INPUT "ESCALA CORRECTA . . ",si$:IF si$<>"s" THEN CLS:GOTO 1040
1100 INPUT "Es vol el tractat per plotter (s/n) ",opc$
1110 IF opc$="s" THEN 1230
1120 INPUT "Llistat per pantalla o impresora (p/i) ",opc$
1130 IF opc$="i" THEN n=8 ELSE n=0
1140 es=es/100
1150 PRINT n,"Punt Coord.X Coord.Y Esquerra Dreta Rec.alcat Cota.alcat"
1160 PRINT n,"-----"
1170 FOR i%=1 TO num%
1180 PRINT n,USING "###";i%;
1190 PRINT n,USING " ###.##";(dt(i%,11)-50)/co/es,(dt(i%,12)-50)/co/es,dt(i%,5)/es,dt(i%,6)/es,dt(i%,13)/es,dt(i%,10)/es
1200 NEXT i%
1210 PRINT n,"Angle de viratge = ",rumb
1220 END
1230 DEF FNe$(x)=STR$(x*15400/640)
1240 FOR i%=1 TO num%
1250 PRINT nB,"pu;pa";FNe$(dt(dt(i%,2),11));FNe$(dt(dt(i%,2),12));";"
1260 PRINT nB,"pd;pa";FNe$(dt(i%,11));FNe$(dt(i%,12));";pu;"
1270 NEXT i%
1280 INPUT "Entrar nom de la cavitat ",cavi$
1290 PRINT nB,"sp2;pa1000,100;sr0.84,2.24;lb";cavi$;CHR$(3);"sr0.42,1.12;lb Grup Espeleologic Lleidata - C.E.L.L.";CHR$(3)
1300 PRINT nB,"pu;pr 500,0;pd;pr";FNe$(10*co);";0;pu;lb 10 metres.";CHR$(3);"sp0;"
1310 END

```


Distribuciones MOR

Olesa, 26-28, 4°-1^a · Telf. 351 05 71 · 08027 BARCELONA

BIBLIOGRAFIA · MONTAÑA

ESPELEOLOGIA · ESCALADA · TURISMO

Suscripciones a revistas

Especializada únicamente en libros, mapas y guías
relacionados con la práctica de la montaña y espeleología
no sólo de España sino del extranjero

— Solicitar catálogo a la dirección indicada —

Porcon

CRUJONS XAVIER I ARACELI

EN CASA DE LOS SRS PEREZ ESTÁ OCURRIENDO UN TRAGICO ACONTECIMIENTO...

¡NECESITO EL MONO DESPELEO PARA MAÑANA Y HAY UNA MANCHA !!

PERO MANOLO...

¡YO, CON EL MONO SUCIO, NO VOY !

¿QUE COSAS?

B... ¿TONA GHO!

MANCHA

BOING BOING BOING

¿Y QUE HAGO YO AHORA?

¡DITA SEA!

?

SEÑORA, HE AQUÍ LA SOLUCIÓN: PORCON EL DETERGENTE PARA EL ESPELEOLOGO GUATROU.

NIGO
NIGO

3 H MAS TARDE

¡HO QUE BLANCUERA! ¡QUE SUAVIDAD! ¡QUE FRESCOR! AHORA SI QUE ESTA LIMPIO

GRACIAS A PORCON ELVIRITA HE HAS SALVADO LA EXPEDICIÓN

¡NO OLVIDE DECIRSELO HA SUS COMPAÑEROS DE SECCION

¡PUES VAYA PLAN...!

LAJANDEIA POPI

SEÑORA, ¿QUE DETERGENTE USARÁ DE AHORA EN ADELANTE?

USARÉ EL NUEVO PORCON QUE CUMPIA MORGOLLOU

COBRE A AFANARLO EN TU PROVEEDOR HABITUAL.

¿QUE PUEDO SALUDAR?

FIN

ZONA DE PRACTIQUES ESPELEOLOGIQUES A: CELLERS.

per JOSEP LLUIS GAZQUEZ

BARRANC DEL BOSC :

Història:

Aquesta zona de pràctiques es començà a instal·lar l'1 de novembre de 1.983 per part dels membres del Grup, degut a la necessitat d'iniciar als novells en les tècniques de progressió en cavitats amb aigua. En l'actualitat, i segons es despren del croquis topogràfic, encara no es pot dir que estigui totalment equipada.

Situació i descripció:

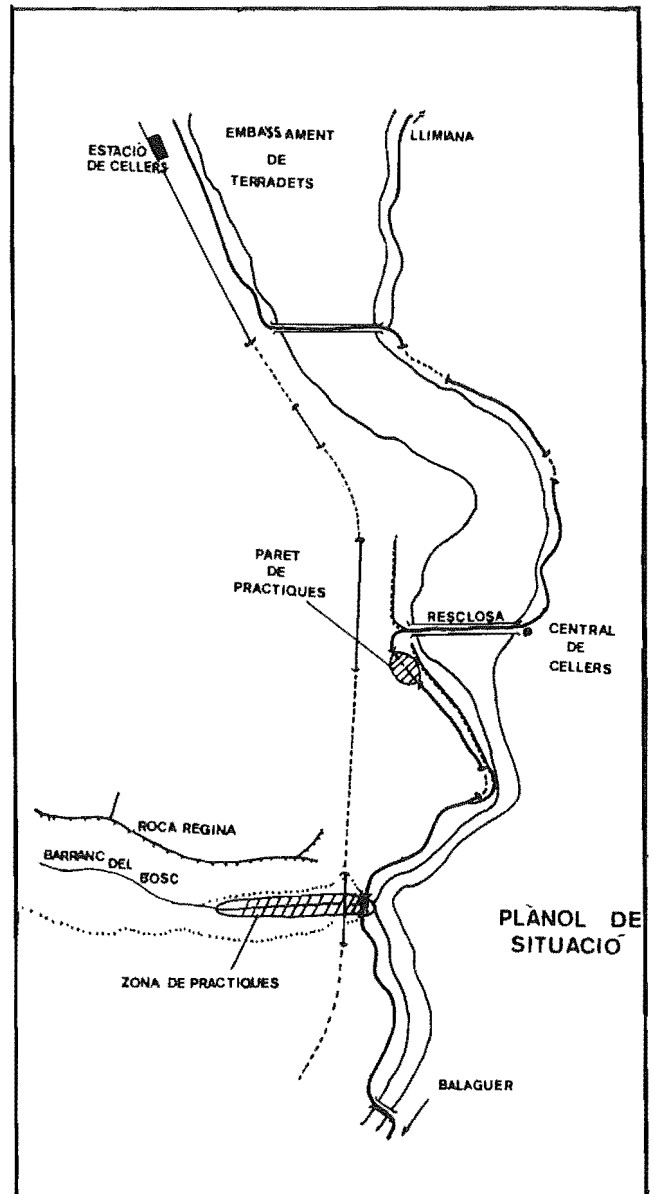
Per accedir a l'inici de la zona cal prendre un senderó que, sortint del pont de la carretera de Balaguer a Tremp, puja cap a la boca sud del túnel del ferrocarril que travessa l'extrem est de la Roca Regina; des d'ací continua pel marge esquerre del barranc fins arribar al fons del tàlweg. En aquest punt s'inicia la zona, totalment desequipada fins l'obstacle 1-2.

Després de 8 obstacles equipats i algú altre sense equipar, s'arriba a l'aiguabarreig del Barranc del Bosc amb la Noguera Pallaresa.

Cal destacar que hi han dos punts de retirada en el recorregut, (punt 9 pel marge esquerre i 15 pel dret).

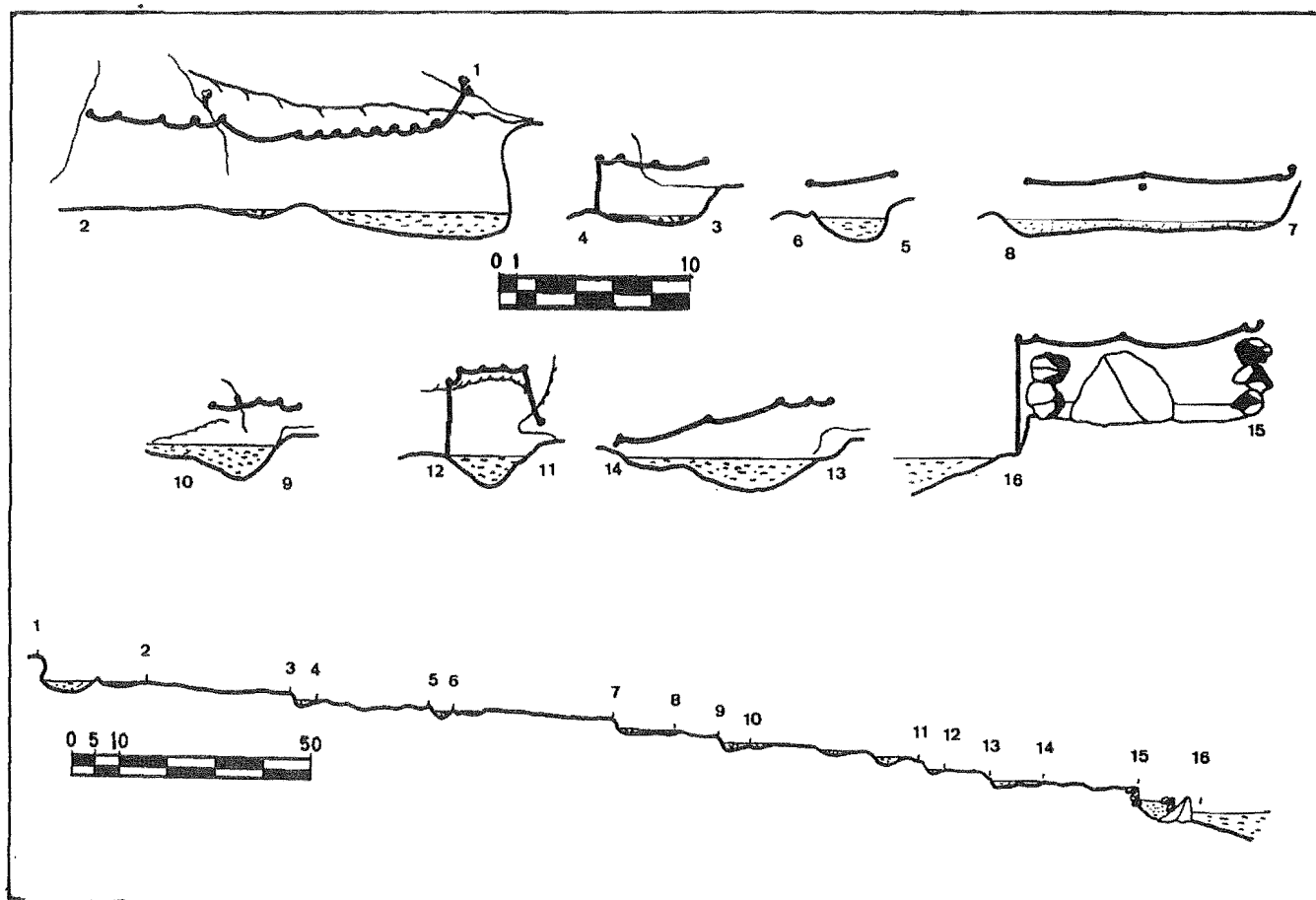
FITXA TECNICA

Obstacle	Ancoratge	Observacions	Cd.
1-2	natural 13 spits	capç. dr. passamà 18m	30
3-4	3 spits spit	passamà dr. inici vertical	12
5-6	spit spit	tirolina es. fí tirolina es.	7

7-8	2 spits spit spit	tirolina es. dr. fí tirolina es.	17
9-10	3 spits pitó spit	passamà dr. fisura dr. fí passamà dr.	10

11-12	spit 4 spits spit	grimpada dr. 17 passamà dr. inici vert.	15-16	2 spits spit 2 spits	passamà es. 22 sobre bloc inici vert.
13-14	3 spits spit pitó	passamà dr. 15 tirolina dr. fí tirolina es.	Cd. = longitud de corda. Dr. = marge dret del barranc. Es. = marge esquerre del barranc.		

PARET D'EXTERIORS:

Història:

La paret de pràctiques de la resclosa dels Terradets es començà a instal·lar cap a l'octubre del 1.982 arran de la realització del I Curs de Tècnica i Material organitzat pel nostre Grup. En anys successius s'ha anat completant fins l'any 84 en que, aprofitant una sortida d'iniciació a les tècniques espeleològiques actuals pels Bombers Voluntaris de la Pobla de Segur, a càrrec de membres del Departament Tècnic de l'E.C.E., s'arribà a la configuració actual de les vies de pràctiques.

Situació:

La Paret es troba situada al costat de la resclosa de l'embassament dels

Terradets, sobre mateix del túnel de la carretera de Balaguer a Tremp i just abans d'arribar a la resclosa.

FITXA TECNICA

Via 1.- corda de 30 metres.

Capçalera	Natural	a l'arbre
-3	spit	dr. abans vertical
-5	spit	a la dreta
-9	spit	a l'esquerra
-11	spit	inici extraplom

Via 2.- corda de 35 metres.

Capçalera	2 spits	vertical entrada túnel
-3	spit	dins del nítxol
-5	spit	20 cm sota repisa
-7	spit	inici extraplom

Via 3.- corda de 30 metres.

Capçalera Natural barrots de ferro
 spit cantell cingle
 spit 20 cm sota cantell

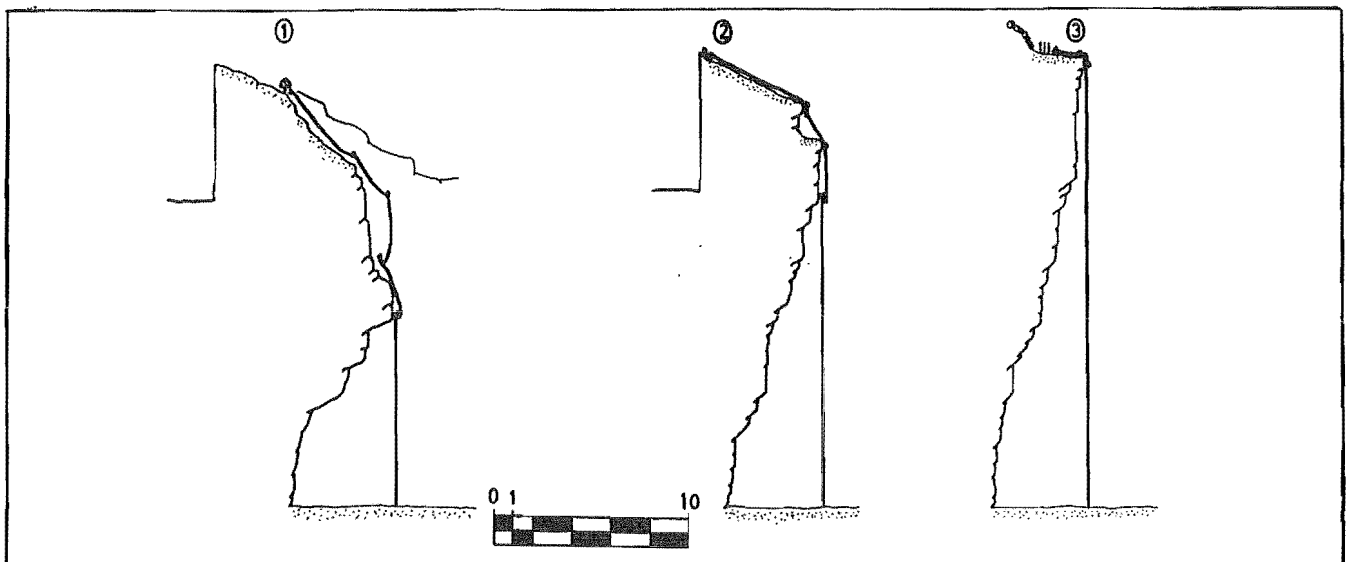
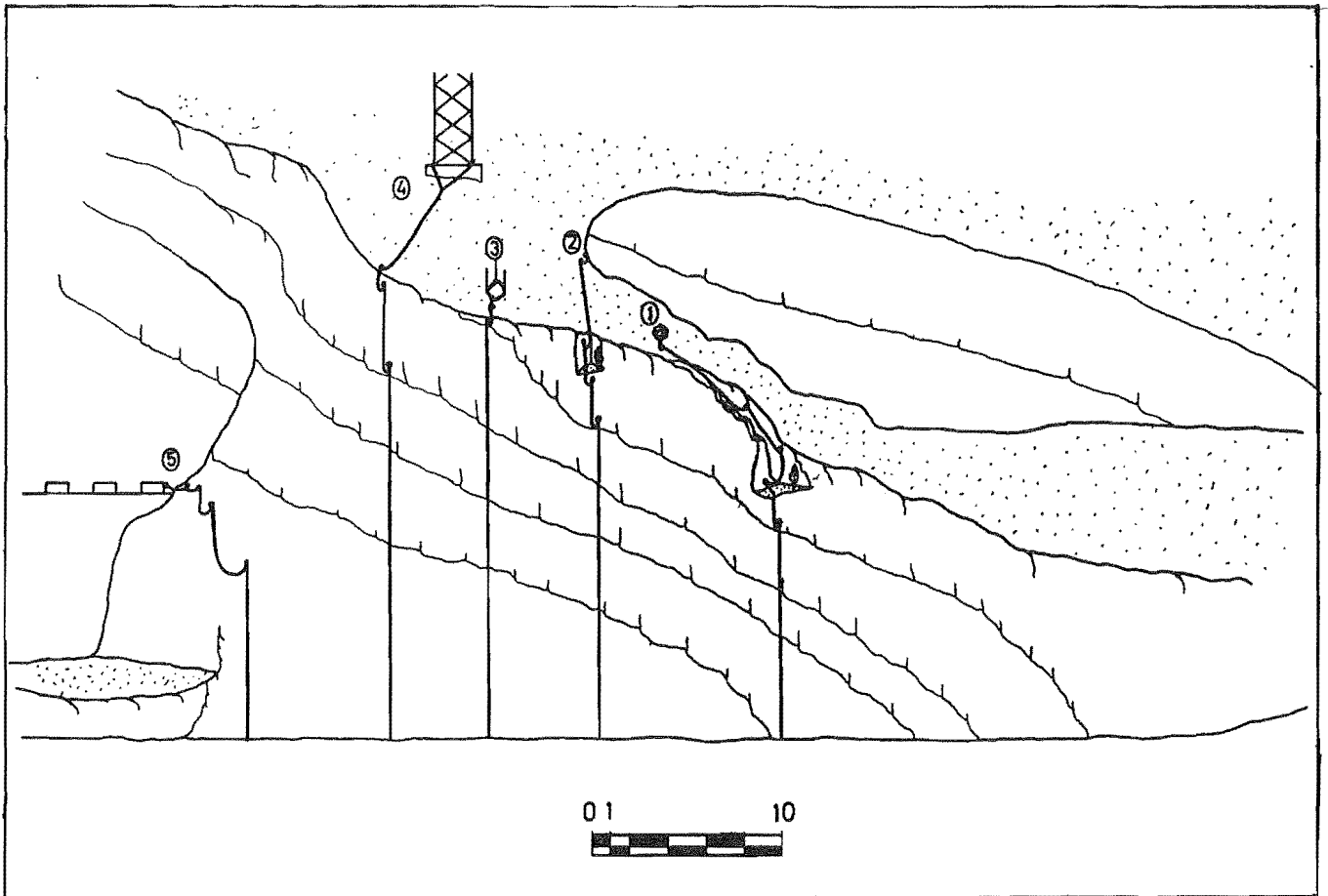
-5 spit 20 cm sota cantell
 spit inici extraplom

Via 5.- corda de 25 metres.

Capçalera spit malecò
 passamà 2 spits inici vertical
 -2 spit 1 m dreta
 -4 spit 2 m dreta

Via 4.- corda de 35 metres.

Capçalera Natural poste alta tensió
 spit cantell cingle

PREHISTORIA DEL GELI

Vista des de la perspectiva de l'any 1.986, l'espeleologia que es practicava al nostre Centre només 30 anys enrera ens semblarà, segurament, prehistòrica. I val a dir que certament ho era. Bé, de fet això passa en totes les activitats humanes, però en el camp de les relacionades amb la muntanya, segurament cap altra ha tingut un impuls semblant, almenys a la nostra Entitat. Anant més enrera, però, l'evolució es fa gairebé insensible, de manera que una visita a la cova del Tabac feta l'any 1.910 és gairebé idèntica a una altra feta l'any 1.950, llevat de la facilitat d'aproximació i que el llum elèctric havia desplaçat les torxes de teia.

El gran canvi es produí, doncs, cap als anys seixantes, i fou el fruit de la convergència de diferents circumstàncies com són la gran facilitat de desplaçament (inici de l'expansió del vehicle particular), i un canvi profund en la mentalitat i en el material. De fet, almenys a la nostra Entitat, val a dir que l'espeleologia creixé a mida que creixia també l'especialització i començà a haver-hi gent que només feia espeleologia; abans, diferentment, tots ho érem tot: feiem escaçada, anàvem a l'alta muntanya, entràvem a les coves i a l'hivern fins i tot esquivàvem. I és que érem tan poca gent... Si ens haguéssim especialitzat en alguna cosa, cadascú hauria sortit gairebé sempre sol.

Des del naixement del Centre fins ben passada la meitat del segle, hom sempre visitava les mateixes cavitats: La Colomera de Montrebei, els Muricecs, el Forat de l'Or, l'avenc de Fontdepou, les coves del Tabac i l'Escaleta i no gaire més. La pèrdua de tot el material escrit anterior a la guerra civil no permet refer com eren les primitives incursions sota terra, ni saber quins eren els protagonistes. Ara bé, la quasi nul·la evolució de l'art d'entaforar-se a les coves que observem a la nostra Entitat en tota la primera meitat de segle, permet fer ús del coneixement de les activitats

per MANUEL CORTES

realitzades entre 1.950 i 1.960 per a tindre una idea general. I en aquesta creença he acudit al record i també al meu diari d'excursions d'aquells anys, per a extreure'n algunes anècdotes que són ben il·lustratives.

Per exemple. Sabeu com es va aconseguir la primera "elecktron" del Centre? Bé, no era pas una "elecktron", sino una escala de corda d'uns 12 metres de llargada, amb graons de fusta de faig. Les dues cordetes que la formaven les havíem obtingut desfent una gruixuda maroma de nylon trobada en unes abandonades prospeccions petroleres, i fent-ne sengles trenes de tres caps, a la qual tasca van col·laborar totes les noies del Centre... Aquesta escaleta serví de tot: La provàrem baixant els Pous de Glaç de davall de la Seu Vella, es feu servir -si no recordo malament- per baixar l'avenc del Tabac, i l'empràrem en fer la primera escalada a la Pera, per no haver de repetir cada vegada els metres inicials fins l'arbre, els més difícils.

Sabeu com obteníem fotos a dins de les coves, quan encara no teníem "flash"? Ens les havíem pensat totes. Jo mateix havia fet servir bengales de fira, que donaven bastant de llum però encara més de fum, a la cova dels Muricecs. A l'Escaleta, n'havíem fet, de fotos, encenent un drap sucadet de petroli. Tot això, però, aviat passà a la història amb l'arribada del "flash" electrònic.

Això de les fotografies subterrànies, de vegades donava sorpreses. Per exemple, també a la cova de l'Escaleta, heus ací que en Tonet Duaigües, tot sortint d'un pas estret, es topà de nassos amb un aparell fotogràfic. -Mira, una màquina

de retratar!- Digué. Oh, i és igual, igual que la meua!. I és clar que era igual: com que era la seva, que havia deixat en un costat en entrar a la cova...

I ara que parlem de passos estrets, em ve a la memòria l'aventura de la cova del Manel, a Sant Llorenç del Munt. Aquesta cova, com tot espeleòleg sap, té una bona col·lecció de passos estrets, gate-res, laminadors i diàclasis. Doncs bé, en una excursió feta a Sant Llorenç del Munt fà vint-i-cinc anys, vaig convèncer una colla per a entrar en aquesta cova, que aleshores era la segona de Catalunya amb els 710 metres que es coneixien. (ara s'en coneixen molts més, però la cova ha baixat molt en el "ranking"). Amb nosaltres venia una noia -de la qual no diré el nom-, magnífic exemplar humà del sexe femení i, per tant, de flancs més aviat amples. En passar per una estreta diàclasi es quedà enganxada, i quants més esforços feia per sortir, més s'encastava. Hi hagué el natural esglai, però sortosament aconseguírem desencastar-la i fer-la seguir enfora.

Tal com he dit abans, en aquell temps alternàvem l'espeleologia amb l'es-

calada, el pirineisme amb l'esquí, i tot ple-gat amb l'excursionisme. Algú, però, sen-tia preferència ja ben marcada per les ca-vitats subterrànies, com en Ramon Par-dell, a qui, en el fons, es deu potser l'ini-cí, l'embrió del que més tard havia de ser el GELL. També d'aquella època són els noms de Genís López, Climent Papell, Al-fred Almacelles i altres. Anys després, gent com en Victor Luque, Xavier Sirera, Antoni Capell, germans Sarrate, Tomàs Garcés i Angel Bach anà progressivament eixamplant el camp d'acció, i les grans ca-vitats verticals del nostre país ja foren l'objecte habitual de les exploracions dels nostres espeleòlegs. Es ben segur que els noms esmentats no són pas tots, i per això demano perdó per les omissions, si n'hi ha, que hauran estat del tot involuntàries.

Aquests trenta anys d'espeleolo-gia han estat, doncs, un pas de gegant. Que li prepara al GELL, l'esdevenidor? No ho sabem. Però esperem que, després de trenta anys més, les actuals exploracions del Solencio o l'Otxabide semblin als fu-turs espeleòlegs tan innocents com ho sem-blen als d'ara aquelles visites d'antany a la cova de l'Escaleta o a la del Manel...

FUSTERIA MECÁNICA

Ramón Molgo

Particular: Angel Guimeró, 30 - Tel. 150128
Taller: Angel Guimeró, 17

JUNEDA
[Lleida]

ITXULEGOR

SISTEMA GRAN GRIETA CENTRAL.

per JAUME PEDROS

EL MASSIS DE GORBEA:

Encara que pertanyent a les últimes manifestacions del Pirineu Occidental, per la seva situació a la depressió basca, el massís de Gorbea forma part del nexu Pirineus-Cordillera Cantàbrica, marcant amb els seus cims la línia divisòria entre les províncies basques d'Alava i Biscaia. I a pesar de la seva proximitat al mar Cantàbric -el qual es divisa perfectament, sense pujar massa, els escassos dies clars- totes les aigües que cauen sobre el seu vessant sud aflueixen a l'Ebre, desembocant al Mediterrani, del que tan llunyà és aquest país.

L'alçària màxima del massís (i de Biscaia i Alava) sobre el nivell del mar s'assoleix en el cim de Gorbea, a 1.475 metres, on hi ha plantada la famosa creu del mateix nom, motiu de nombroses excursions i pelegrinacions. Altres cims importants del massís són: Aldamiñ, 1.362 m.; Lekanda, 1.302 m.; Igalirrintza, 1.296 m., Kutxak, 1.206 m.

La cartografia del massís, editada pel Bizkai'ko Mendizale Elkargoa a escala 1:25.000, el situa entre els 0° 49' i 1° 01' respecte el meridià de Madrid i els 42° 57' i 43° 08' de longitud.

EL CIRC D'ITXINA:

A la part biscaïna de la muntanya, accedint al massís des de Villaro, (Arentza) i seguint en vehicle la pista fins el Pago Makurre, hi tenim una bona excursió ascendent per arribar a l'Atxulaur Atea, veritable porta d'accés a Itxina, circ a uns 1.100 m. de promig s.n.m., d'uns 2 Km. de llarg per 1 d'ample. Només entrar-hi, apareix als ulls de l'excursionista un laberíntic paisatge calcari, plé de dolines, avencs, formacions càrstiques... on els turmentats arbres (faig, principalment) sem-

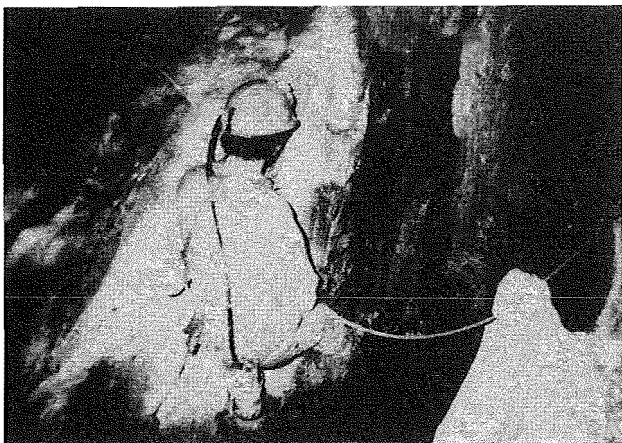
blen ser la prolongació natural de les roques, i tot el sòl cobert de prat o de les marronoses fulles seques formen en alguns llocs capes tan espesses que, segons diuen, de vegades amagen forats (cosa possiblement certa). Aquest circ ha estat una fita encisadora pel G.E.L.L., des de què en 1.977 el visitaren alguns dels seus membres.

Coneixedors de que les topografies d'algunes de les coves eren inexactes i incompletes, el G.E.L.L. considerà que aquesta era una excel·lent excusa per aportar el seu grà de sorra a la difícil topografia de la zona, i després de barallar diferents possibilitats, s'escollí a principis del 86 la cova d'Itxulegor per la campanya de Setmana Santa, en assabentar-nos que la primera de les opcions, l'Otxabide, era treballat per un altre grup.

Durant els dies de Setmana Santa, en que vàrem realitzar les primeres exploracions, el massís de Gorbea tingué força aflluència de gent, a causa tant de les vacances com per celebrar-se l'Aberrri Eguna, diada nacional basca. Per aquest motiu a totes les ascensions que realitzàrem aquests dies a l'Atxulaur Atea, trobàvem nombroses famílies excursionistes, malgrat el variable temps plujós i de lo fangós i llisquent del camí, on hi havia llocs en que ens enfonsàvem fins a mitja cama.

El camí que va a Itxina des de Pago Makurre és prou evident: es segueixen els encerclats de filferro dels camps de pastura i es travessen els suaus prats de la falda de la muntanya, des d'on es veu el senderó de pujada a l'Atxulaur Atea, curiós forat a la paret, per on s'entra al circ d'Itxina. Travessant els prats, hem trobat sempre el brollador d'Atxulaur, petita sorgència a ran de terra.

Flanquejant el P-10 per continuar la galeria de la Diàclasi

Arribats a Itxina, el laberíntic carst no ens impedeix una ràpida aproximació a la "Rampa de Hojas", entrada al nostre sistema, car el camí està fitat amb marques de pintura fins a Supelegor, cova de molta nomenada però de menys interès espeleològic, que és pròxima a la nostra.

LA CAVITAT:

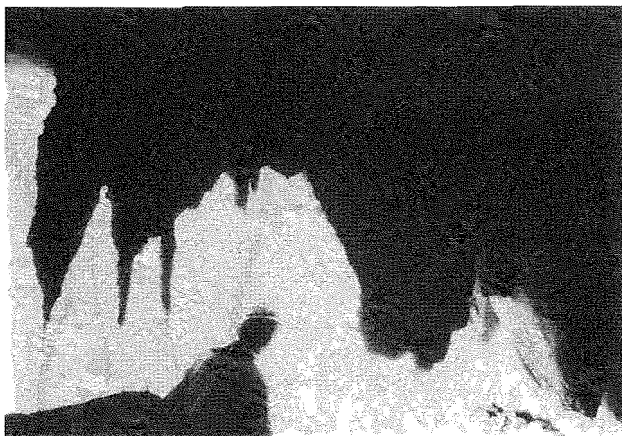
Allò que nosaltres i la gent del lloc anomenem Itxulegor és, en realitat, el sistema format per aquesta cova i d'altres, com són la dita "Rampa de Hojas", la "Gran Grieta Central" al voltant de la que es desenvolupa tot el sistema, l'"I.C. 134", l'avenc "Aslaor Trokea" o "Lezandi de Supelegor" i tots els pous interiors.

Com hem dit, la Rampa de Hojas és l'entrada més accessible a la Gran Grieta Central; és una ampla boca rampant, més alta com més ens anem endinsant, coberta de fulles cap a l'exterior i de grans blocs al fons, per on s'estreny lleugerament, i ens deixa a la base de la Grieta. A mà dreta i a ran d'entrada hi ha una cornisa que ens porta a l'interior per un pas estret, donant a una bifurcació que, als pocs metres a mà dreta, rep llum zenital, il·luminant un gran bloc central; per un altre estret s'accedeix a una ampla finestra sobre el fons de la Gran Grieta. Seguint la bifurcació de l'esquerra en trobem immediatament una altra que porta al lloc anterior. La deixem per seguir la via principal que, tot seguit, es converteix en una

sala meandriforme en comparació amb la tònica general de les galeries. Si seguim a mà esquerra, ens trobem davant d'un pou que, després d'una primera vertical de 20 metres, baixa rampant uns 8 m fins un altre ressalt, totalitzant 29 metres de desnivell. Es el pou catalogat amb el nº 14. A l'altra banda la cavitat segueix amb una doble galeria, que s'unifica al cap de pocs metres, sortint a la superfície per la boca anomenada I.C. 134, de 1.5 x 5 m.

La Rampa de Hojas és, en resum, una cavitat inactiva de poc recorregut que es troba a un nivell lleugerament superior a la resta de la xarxa, té el sòl polsós, a diferència de les demés que el tenen fangós, amb nombroses ossamentes d'animals grans, possiblement rumiants.

La Gran Grieta Central és una esquerda colateral que per les seves característiques es pot catalogar com avenc. De 150 metres de longitud per uns 20-30 d'amplada i uns altres 20-30 de fondària, té la base esgraonada per ressalts d'un o dos metres i coberta per una exuberant vegetació; no tota la Grieta és àeria, cap al WNW, segueix sota terra amb les seves grans dimensions uns 200 metres més. En sentit contrari, cap a l'ESE i per un passadís entre blocs, s'arriba a una finestra de l'impressionant buit de l'Aslaor Trokea. Totes les galeries del sistema desemboquen o comencen en la Gran Grieta.

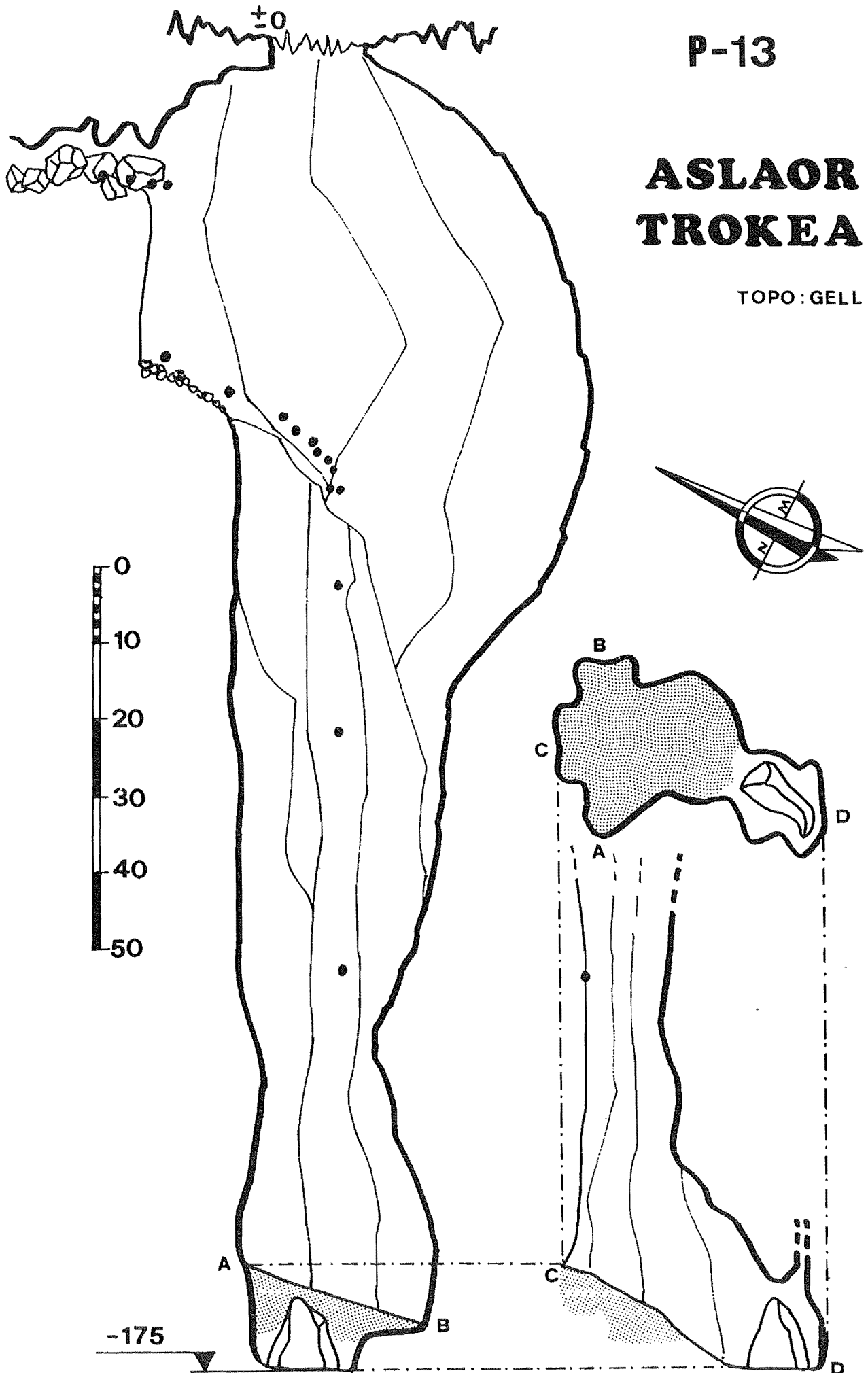

En la Galeria de Circumval·lació, prop de l'enllaç amb la finestra de la Gran Grieta

P-13

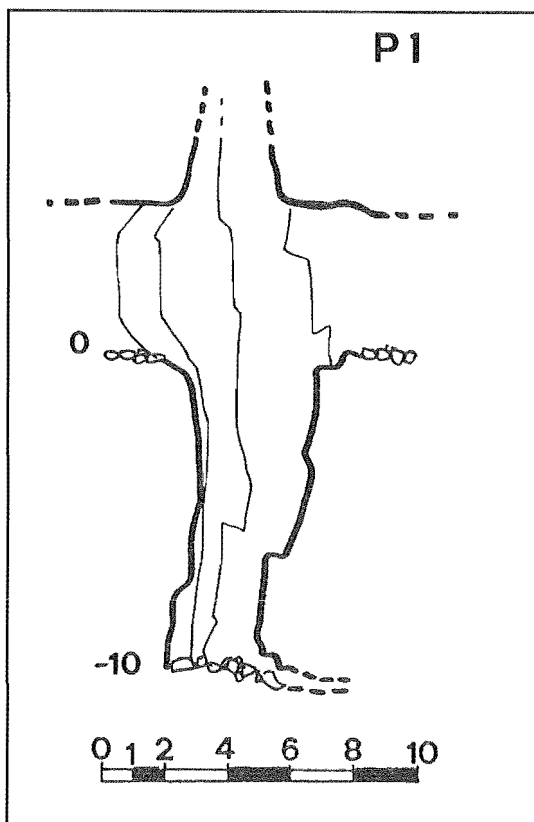
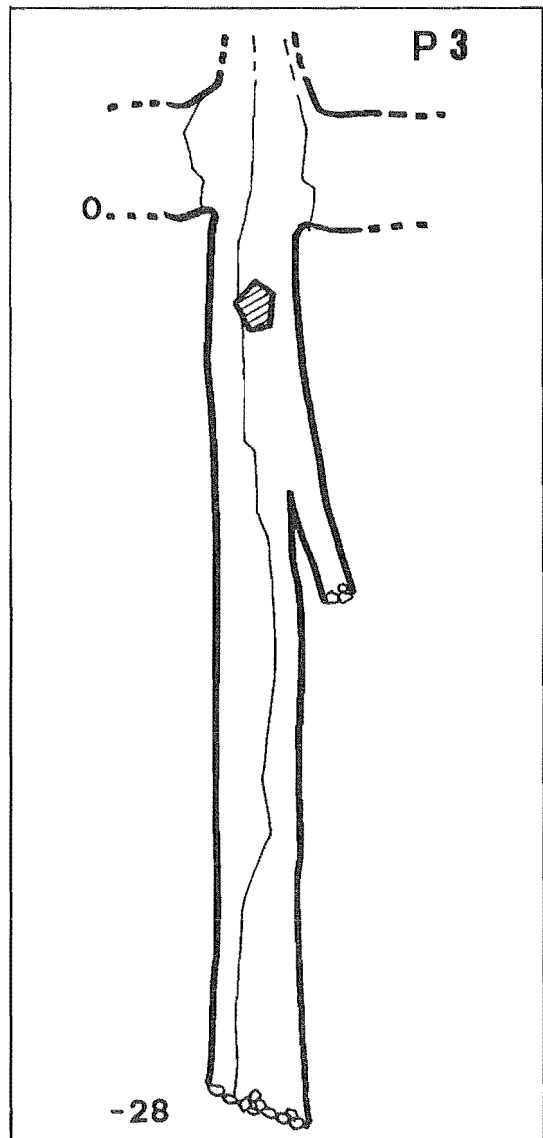
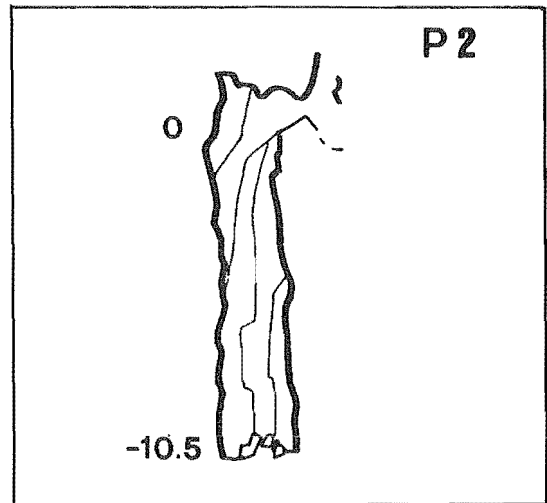
ASLAOR TROKEA

TOPO: GELL

Atacarem ara l'Aslaor Trokea, nº 13 del catàleg, des de l'esmentada finestra; per sota nostre tenim 150 metres de vertical i pel damunt 25 més, en total 175 metres de desnivell entre el llavi superior i la part més fonda de l'avenc.

A la paret dreta del passadís es troben els tres primers spits, on s'hi instal·la un passamà fins la primera vertical, de 25 m.; la base d'aquesta és un replà inclinat ple de grava, d'uns 10 m. de llargada i que ens deixa quasi a la vertical boca-fons. El quart spit ha quedat a dalt fent la funció de separador a mà esquerra, sota trobem el cinquè a la dreta i, els restants fins el 17, a l'esquerra. A mena de passamà descendent estan instal·lats els spits del 5 al 14, aprofitant les ínfimes cornises, esquerdes i preses i, a partir d'aquí la instal·lació busca la verticalitat salvant, entre ancoratges, els desnivells següents: 12.9 m., 19.5 m., 31 m. i 41 m. La base és una sala amb un desnivell de -28º, de 30 m. de llarga per 10 d'ampla, amb un gran bloc al fons, on s'hi obre una xemeneia que no ha estat explorada, però que sembla tancar-se als pocs metres. Al igual que els altres avencs, el sòl és cobert per un espès llit de fulles.

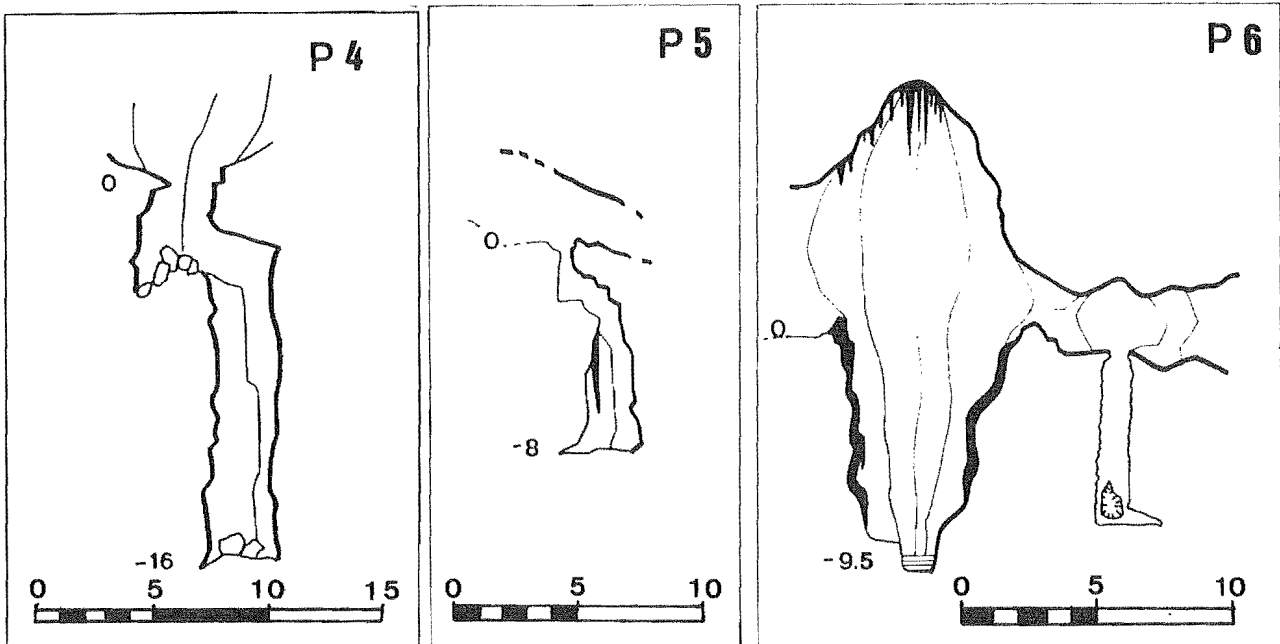

Acabat l'avenc exploràrem l'Itxulegor, d'un recorregut força llarg; té tres boques, totes a la paret sud de l'esquerda i dues en la part subterrània, formant un circuit de circumval·lació. La mitjana de fondària respecte a la superfície no és molta, ja que quasi tota la xarxa es desenvolupa en el mateix nivell, o poc més, que el de la base de la Grieta.

L'horitzontalitat del conjunt de cavitats, tant Itxulegor com les altres del sistema de la Grieta, contrasta amb la gran quantitat de pous existents en el seu interior, tots ells negres, sense continuïtat, i quasi tots verticals amb paret de roca calça neta, fortament erosionada per l'aigua de les freqüents plujes. Aquesta circumstància també les diferencia de la tònica general de les galeries, totes inactives i amb gran abundància de fang; molts

d'aquests pous són avencs, és a dir, amb continuació tant avall com cap amunt, amb sortida envers la superfície a no gaires metres i el fons cobert de fulles.

Aquesta abundància d'interseccions entre galeries i pous és molt curiosa, ja que els segons són posteriors a les primeres, això podria explicar-se suposant que el subsòl d'Itxina estés fortament erosionat en profunditat, provocant els fenòmens de desenvolupament vertical, i molts d'ells coincideixen, com podrien no coincidir, amb el nostre sistema; les freqüentíssimes dolines d'Itxina semblen confirmar-ho. Aquesta observació podria ésser vàlida també pel cas de la Gran Grieta i l'Aslaor Trokea que, d'altra banda, són coincidents en la línia de falla; la xarxa càrstica horitzontal formaria part d'una antiga zona inundada.

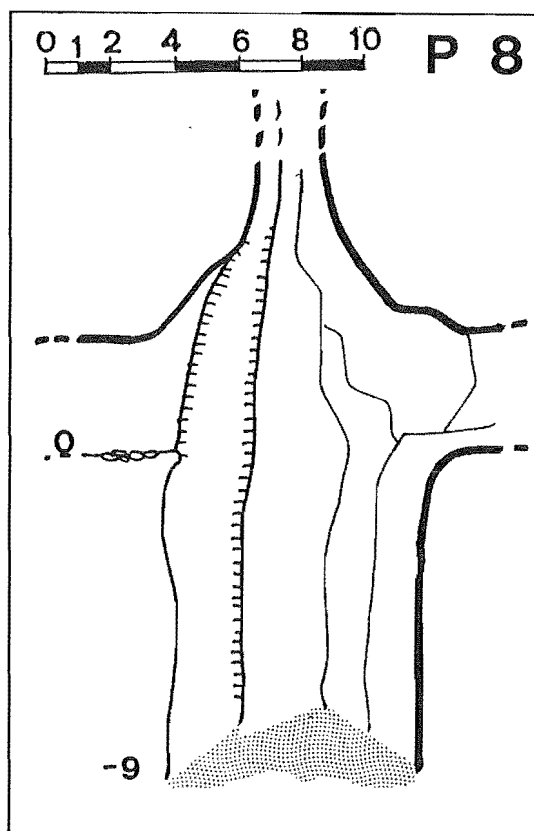
Les galeries presenten boques d'entrada força tentadores, com és el cas de les d'Itxulegor que en té tres, entrem per la d'enfront mateix de la Rampa de Hojas, a la paret sud de la Grieta; la galeria és meandriforme amb una tendència generalitzada cap el SWS, d'amplades entre els 2 i els 4 metres i amb algun pas baix de sostre en els 200 primers metres. Als 20 metres ja hi trobem el primer pou, de 10 m. i comunicació amb l'exterior, a la base hi han fulles i graves i segueix per un forat impracticable, porta el nº 1 del catàleg. A uns trenta metres n'hi han dos més, un a cada costat de la galeria, que fa un

colze; el segon és a mà esquerra a ran de terra, el seu desnivell és de 10 m.; el tercer té 28 m., xemeneia a l'exterior i una verticalitat absoluta. El nº 4 es troba després d'una sèrie de colzes, alguns de 180°, la boca és en forma d'embut, està esgraonat a -5 aproximadament i té una fondària de -16 m; molt poc més enllà es troba el nº 5, al bell mig del pas, és estret i també esgraonat, té -8 m.; a una trentena de metres de l'anterior i a uns 270 de la boca apareix la primera bifurcació important, la via de l'esquerda continua amb tendència SWS i presenta dos pous més: el nº 6 a uns 200 m. ens barra el pas, doncs

té una amplada considerable, veient-se la continuació del passadís a l'altre costat, hem de baixar els 9 m., passar per una gatera lateral que dóna a una canonada estreta i remuntar amb un "pas d'esquena", és un pou amb forta concrecció parietal; la via es torna ràpidament impracticable encara que es pot transitar uns metres més per una galeria perpendicular, fangosa i rematada per un pou corbat de 12 m. també estret i fangós, el seu nº és el 7.

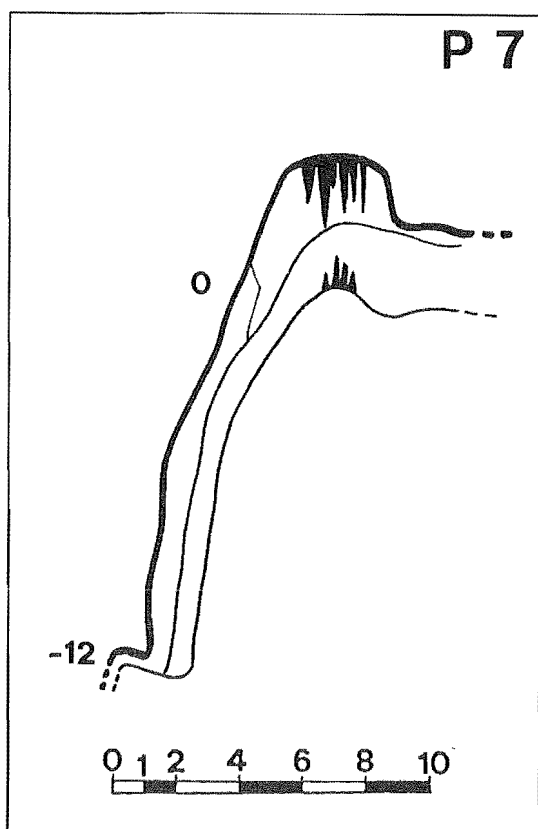
Si tornem a la bifurcació i anem ara per la dreta, iniciem un ampli gir que ens durà a una galeria paral·lela a l'anterior, en sentit NEN, el sòl és cada cop més rampant i llisquent i les parets presenten un dentat que facilita la davallada i dificulta la pujada. El pou nº 8 és en aquest giravolt i poc abans d'una altra bifurcació, és un pou amb xemeneia a l'exterior, notable no pas per la seva fondària sino per la seva amplada i la secció en forma d'escaire, el fons, a 9 m., és cobert de fulles amb una curiosa disposició piramidal.

Més endavant el camí es torna a dividir, si seguim per la dreta arribem, al cap de 400 metres, a una gran finestra que s'aboca a la part subterrània de la Grieta Central. La via de l'esquerra fa cap, en pendent cada cop més inclinat, a una sala molt deteriorada, plena de blocs

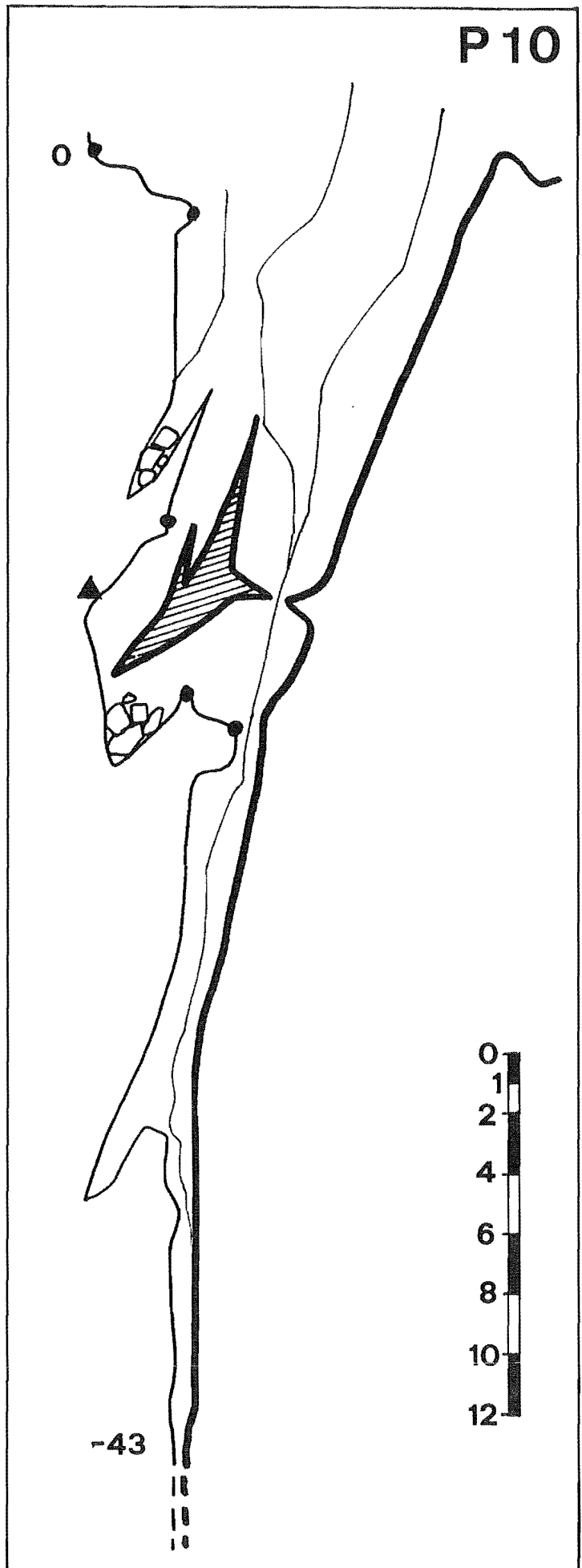
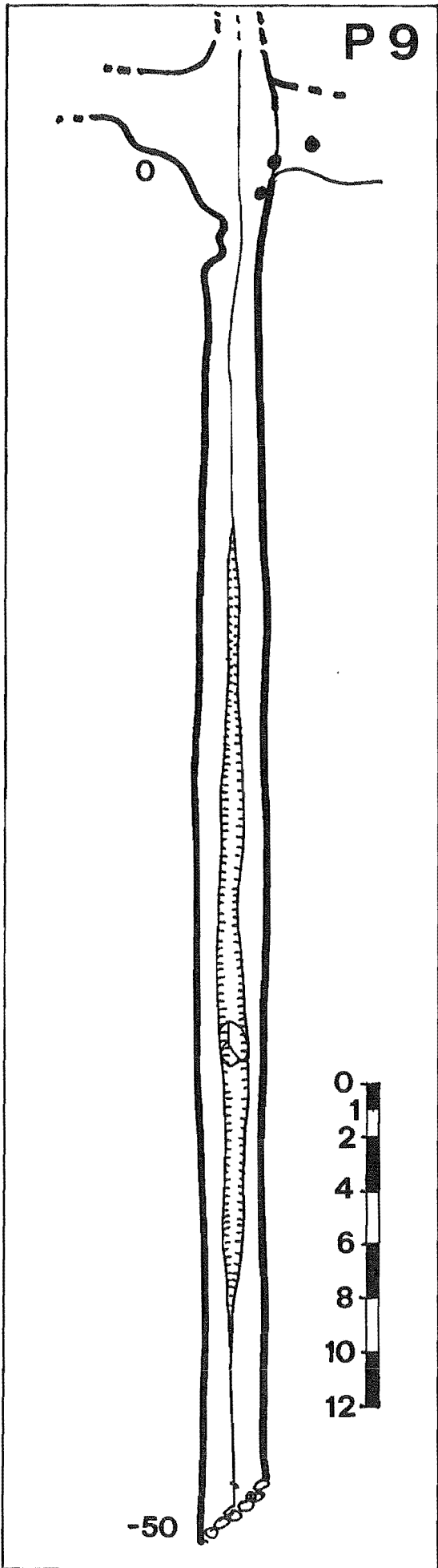

de desprendiments, de sòl també rampant i sostre a no més de 3.5 m.; per les imprecises parets de la sala surten gran quantitat de vies que no van enlloc, o bé retornen a la mateixa als pocs metres, un exemple d'això són els llaminadors amples, rampants i naturalment fangosos, que hi ha poc abans d'arribar a la sala i que a ella desemboquen. De tot aquest laberinte la única galeria que continua està cap al fons de la sala, a mà dreta. Seguint per ací ens anem trobant saletes plenes de blocs, un passadís a mà dreta porta cap a la part més fonda de la Grieta Central, continuant rectes entrem en les galeries de la Diàclasi, ja hem acabat la circumval·lació d'Itxulegor.

La galeria de la Diàclasi té un recorregut més irregular, no tan ben definible com l'anterior, presenta moltes bifurcacions en forma de quatre i un lleuger pendent ascendent; el tràfec és més incòmode i en alguns llocs és necessari l'ús de passamans. Prendrem com a referència la galeria de la gatera per situar-nos un poc: s'inicia a mà dreta a uns 60 metres del començament de la galeria, després hi tornarem. A 15 m. d'aquesta apareix a l'esquerra una via que ens durà al pou nº 9, una diàclasi llarga i estreta que només es pot davallar per on som ara, té 50 metres de

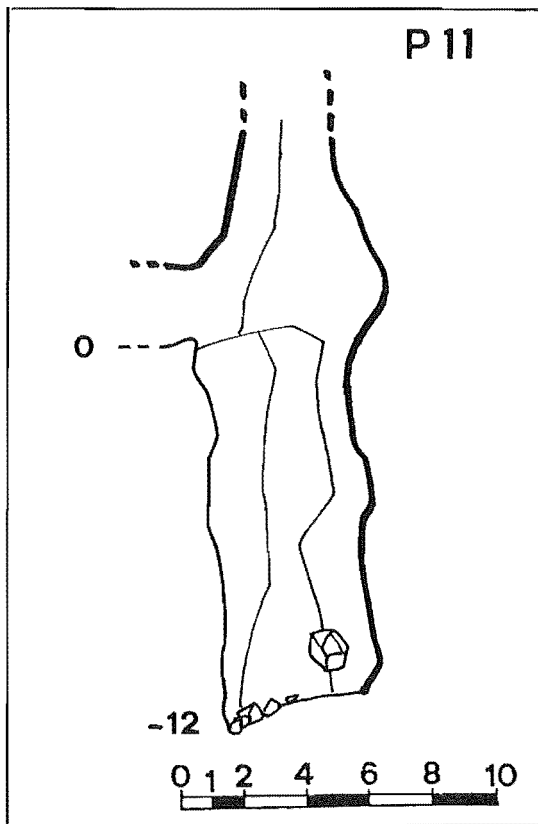

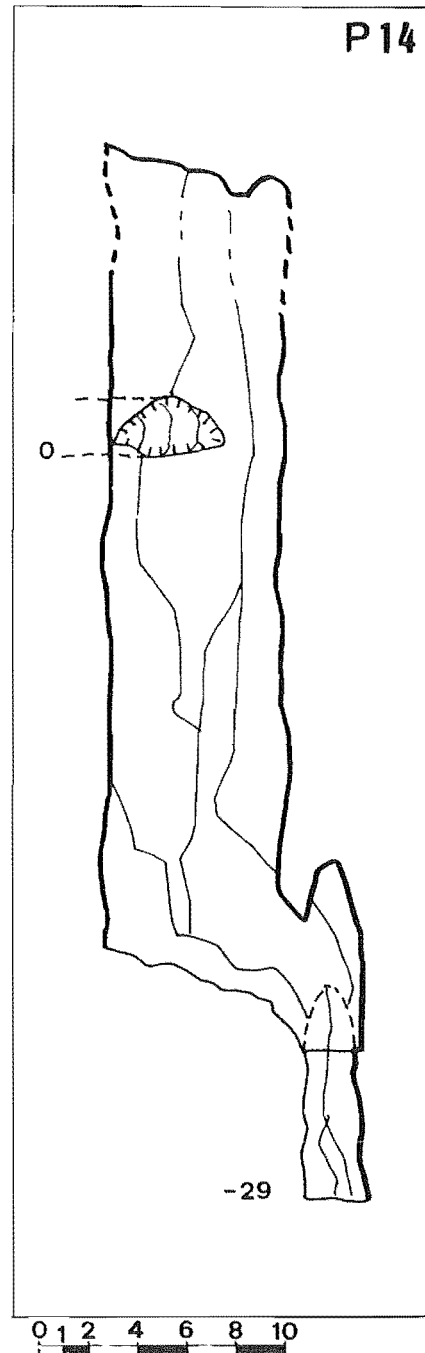
fondària absolutament verticals. El pou nº 10 és en la galeria principal que hem deixat, a poca distància de la desviació anterior, és bastant irregular i fa una mica de respecte per les arestes de les seves parets, afilades com ganivets, per això és necessari l'ús abundant de spits, no té altre inconvenient que aquest, a partir de la cota -43 es fa impenetrable. Cent cinquanta metres més enllà es troba el pou nº 11 de 12 metres i xemeneia, i poc després el 12, de 7 metres, tots dos sense massa interès; el recorregut total de la galeria de la diàclasi és de 523 metres.

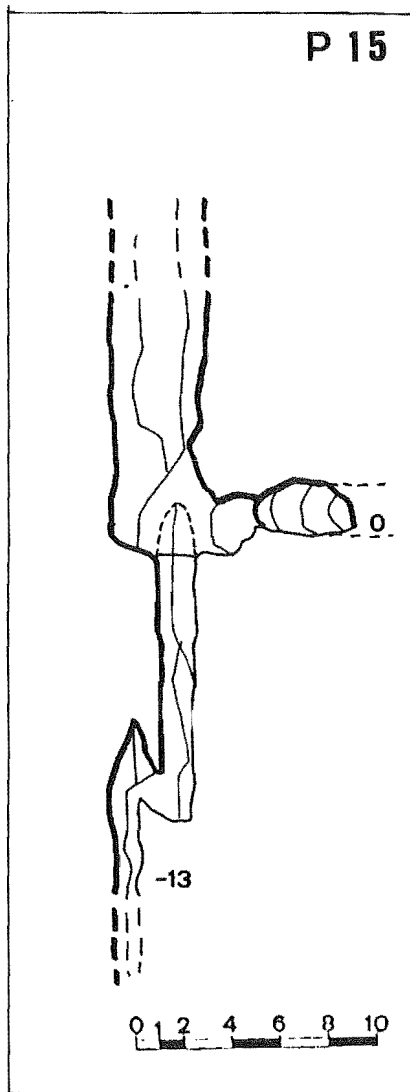
tical per baixar un ressalt de 7 m., la sala és més ampla que llarga i per un forat a la paret hi trobem el darrer pou que no es va baixar.

Aquest ha estat un resum descriptiu del sistema de la "Gran Grieta", també anomenat Itxulegor, i no voldria acabar sense fer menció dels inoblidables "carajillos" cremats del bar de Pago Makurre, inseparables dels nostres retorns al campament cada nit.

L'anteriorment anomenada galeria de la gatera té un recorregut de 144 metres que semblen 1400, amb pendent ascendent i plena de fang, fent-ne tolls aigualits amb pasta de concrecció o "moon milk" barrejat, en molts llocs hom s'enfonsa fins a mitja cama i surt més aviat el peu de la bota que la bota del fang, per molt ajustada que es porti, i quan surt fa uns sorolls molt peculiars, tot això s'agreuja amb el sac de material a l'esquena raspant pel sostre on s'enganxa sovint; els renecs són constants, de sobte s'amplien les dimensions i això vol dir que hem arribat a la sala del final de la gatera, on hi hem d'instalar una mica de passamà i una ver-

DADES ESPELEOMETRIQUES

Recorregut de galeries

Gran Grieta Central	195 m.
Galeries de la Diàclasi	523 m.
Galeria de la Gatera	144 m.
Gal. Circumval.lació	914 m.
Cv. de la Rampa de Hojas	217 m.
Cova I.C. 134	93 m.

TOTAL 2.086 m.

Recorregut de pous

Aslaor Trokea (P-13)	175 m.
Galeria Circumval.lació:	
P-1	10 m.
P-2	10 m.
P-3	28 m.
P-4	16 m.
P-5	8 m.
P-6	9 m.
P-7	12 m.
P-8	9 m.

Galeria de la Diàclasi:	
P-9	50 m.
P-10	43 m.
P-11	12 m.
P-12	7 m.
P-15	13 m.

Cova de la Rampa de Hojas:	
P-14	29 m.

TOTAL 431 m.

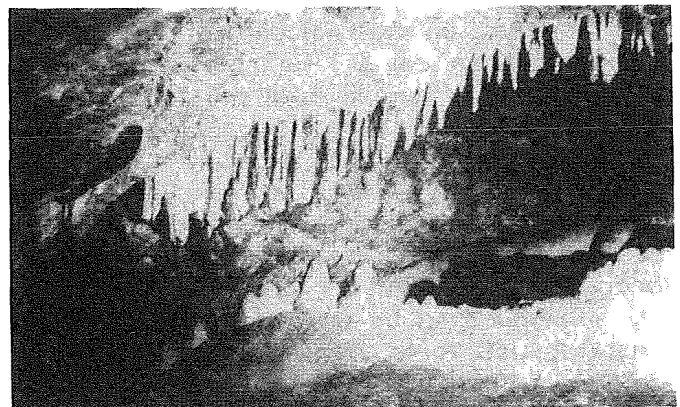
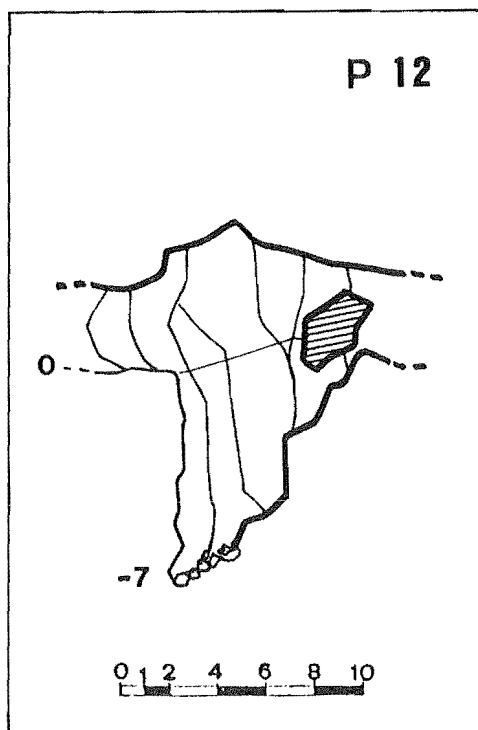
TOTAL RECORREGUT : 2.517 m.

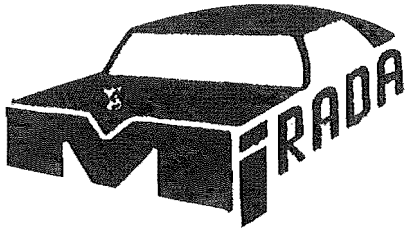
Desnivell i cotes

Cota de les boques:	
I.C. 134	0 m.
Rampa de Hojas	-7 m.
Aslaor Trokea	-2 m.

Desnivell màxim:
Boca I.C. 134 - Fons Aslaor Trokea

177 m.

AUTOMÒBILS

CONCESSIONARI OFICIAL PER LLEIDA I PROVINCIA

LADA - NIVA 4x4

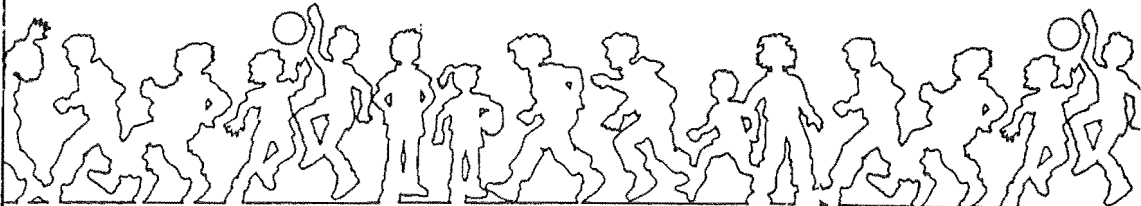

L
A
D
A

A. Rovira Roura, 38 - (Cruce Ctra. Huesca) - Tel. 23 52 52
Exposició i Ventas: Paseo de Ronda, 147, bajos / 25006 LLEIDA

a la tenda us esperen...

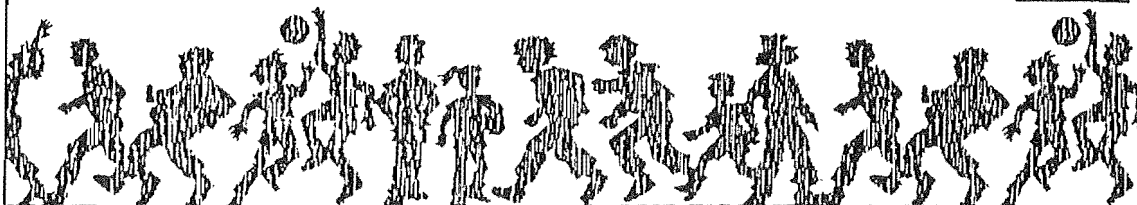

adidas

NEW BALANCE

ellesse

etirel®

...i nosaltres us esperem a La Palma 3·Lleida

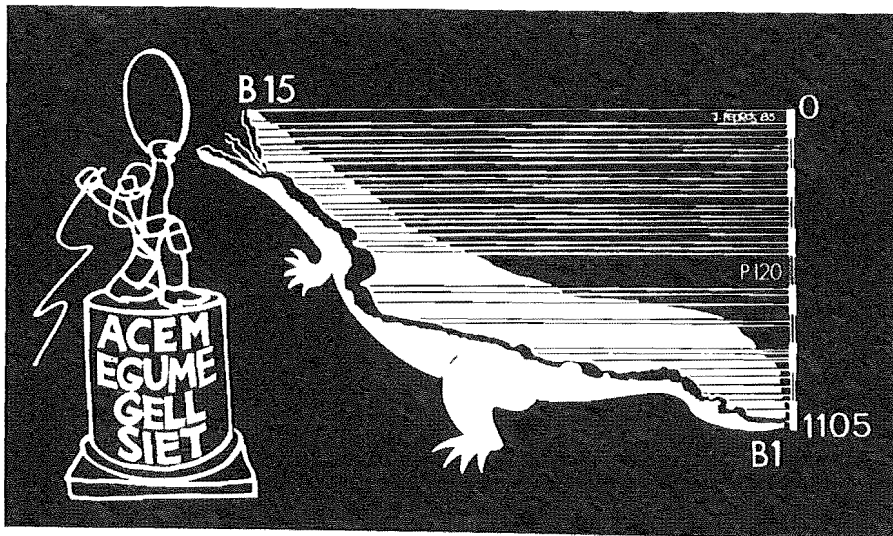
2on DESCENS INTEGRAL -1150 m. B15 - B1

per CARLES MASFRET JOSEP LLUIS GAZQUEZ i LLUIS PEREZ

La integral B15-B1 ofereix tots els atractius per una davallada esportiva de lo més interessant i completa, el recorregut d'un curs hipogeu des del seu inici fins la sorgència, penetrant pels seus afluents, en una successió de gran diversitat de paratges, del més feréstec al més

encisador, i de vivències difícils d'oblidar.

Situada dins del Carts d'Escuain, en el Pirineu Central, és avui per avui la perla de la zona, envoltada d'un impressionant paisatge àrid i espectacular té tots els ingredients d'una gran exploració, experiència, aventura...

Antecedents:

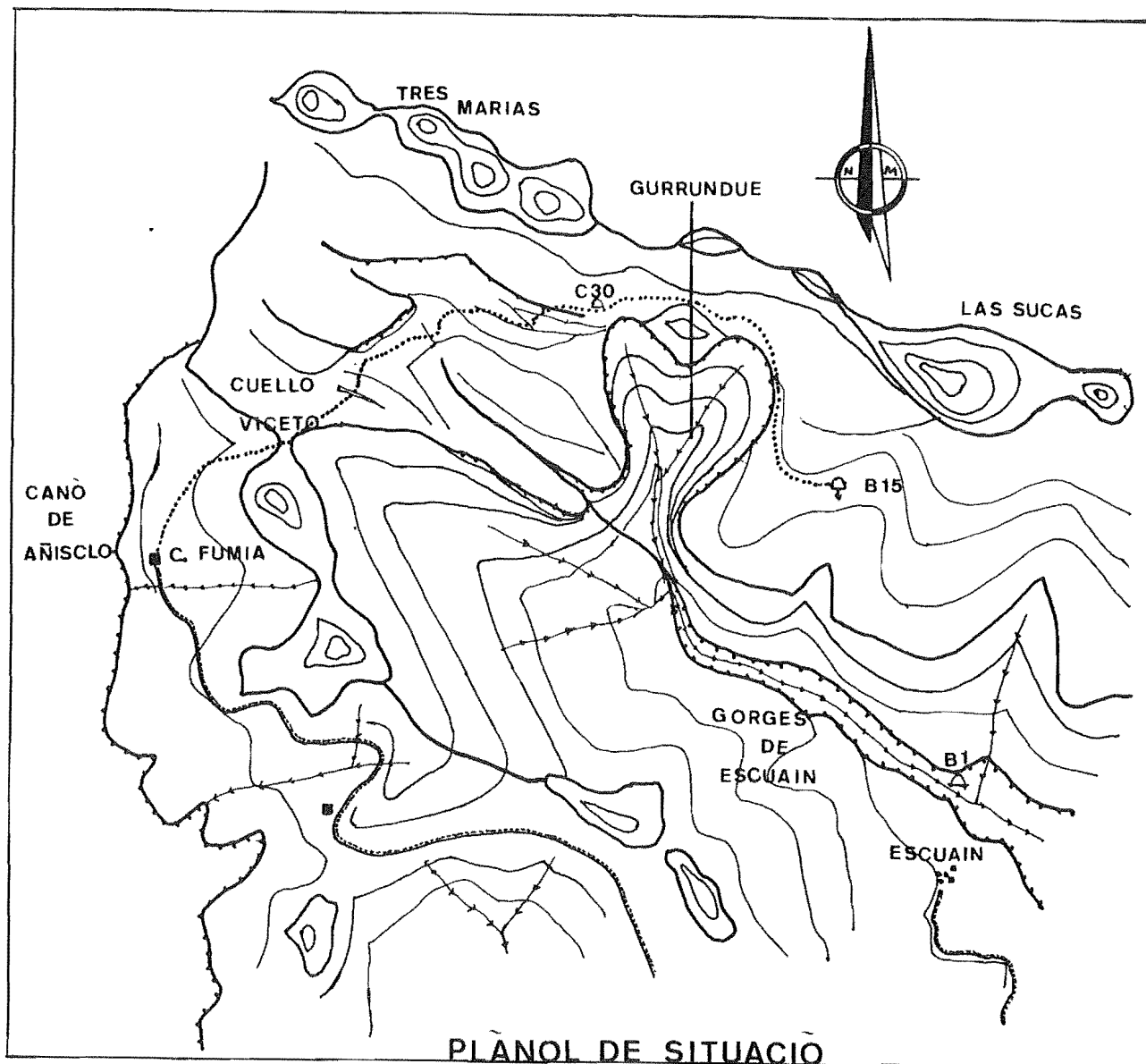
En el mes de juny de l'any 85 i retornant d'una sortida d'Espeleo-Socors, organitzada per la F.C.E., alguns participants de diferents grups, tot dinant, van fer neixer una idea, la unió d'esforços de petits grups per tal d'aconseguir grans projectes i, en principi, la voluntat d'atacar-ne un d'inmediat. L'objectiu triat fou el B-15 per la seva importància i atractiu, donat que després de que l'any 1.980 el G.E.B. va enllaçar la boca superior B-15 amb el B-1 ò "Fuente de Escuain", mai més s'havia tornat a fer un descens esportiu en la seva totalitat.

A partir de llavors els grups interessats, l'ACEM de Mataró, l'EGUME de Gavà, el SIET de Tarragona i nosaltres, ens vam començar a posar en contacte

més formalment, vam concretar les dates i, amb la minsa informació de llavors disposàvem (Topoloco 3-5 i Catàleg de Grans Cavitats Espanyoles), fixàrem els objectius i la feina que caldria realitzar.

Situació, accés:

El trajecte emprat per nosaltres és el que surt de la Cabana Fumia, a la que s'arriba des d'Escalona, a 8 Km de l'Ainsa en direcció a Bielsa. Trencant a l'esquerra per la carretera d'Añisclo i desviant-nos tot seguit cap a la dreta s'arriba al poble de Puértolas, travessant aquest deixem a la dreta la pista que condueix a Escuain, prosseguim vers Bestué i, abans d'arribar-hi, cal prendre una pista que remunta per la dreta i guanya alçada fins el capdamunt de la vall, situant-nos

en un planell per sobre del "Cañon de Añisclo", dins ja del Parc Nacional d'Ordesa, apareix una primera cabana, la pista empitjora tot planejant fins arribar a la cabana Fumia.

Continuant endavant per un senderó entre prats d'herba ens enfilem envers el Cuello Viceto, arribats a la collada veiem una cinglera a l'esquerra qu'hem de superar mitjançant uns passos marcats a la que segueix una depressió, vorejant-la per l'esquerra s'assoleix un planell amb un cingle calcari a la banda esquerra, seguint en direcció a Las Tres Marias es troba una nova depressió creuada per un riuet, un cop travessat ascendim per un barranc a la dreta. A partir d'ací hem d'anar sortejant barranquets i cingles dirigit-nos envers el precipici de Gurrundue

fins arribar a una visible cova-sorgència (C-30) des d'on es fa visible un collet, La Monesma, a l'altra banda de la vall que s'aboca sobre el Gurrundue, des de la collada cal anar vorejant pel cantell del cingle, tot perdent alçada, vers un camp de rasclers situat sota la Cresta de la Suca, la cavitat s'obre en la part inferior d'aquest rascler. El trajecte més factible és anar baixant pel costat del Gurrundue fins un visible plà cobert d'herba i planejar, després, en direcció est fins trobar un rocam on es situa la cavitat. Un altre trajecte possible és a partir del poble de Revilla, no utilitzat per nosaltres.

Atac:

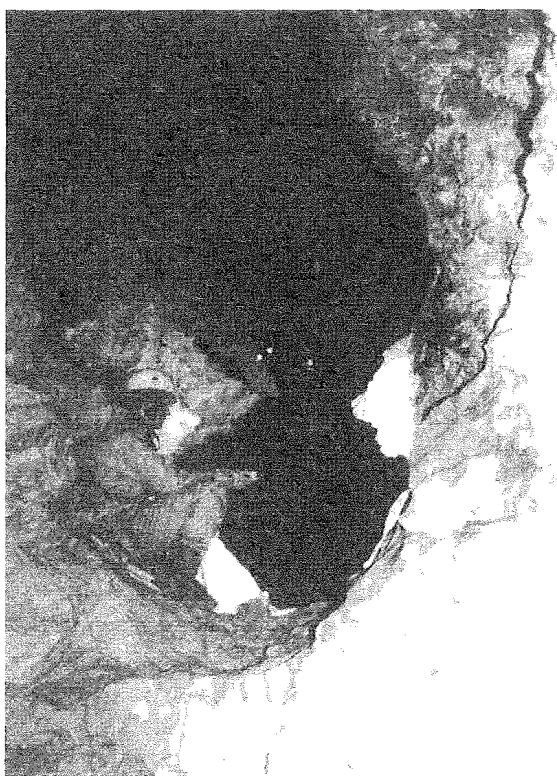
En principi es preparà una primera sortida per tal de localitzar la boca

del B-15, instal·lar els primers pous i decidir la situació del campament base. Més tard es va fer una incursió en el B-1, tastant les seves aigües, arribant fins el Pou de la Unió, els punts més conflictius d'aquest sector (Cascada Silvia, Túnel de l'infern i Pou de la Unió) són ja instal·lats amb cordes dels companys de Badalona, la qual cosa facilitarà en gran mesura l'exploració.

Al mes d'agost comença l'atac propiament dit, a partir del dia 4 tres membres de l'ACEM de Mataró i 1 de Lleida inicien el transport de material fins el camp base, situat en un planell amb un petit curs d'aigua a uns 10 minuts de la boca, en nombrosos viatges. Montat el camp la seva tasca era prendre contacte amb la cavitat i començar a equipar-la adientment, les instal·lacions anteriors, del GEB, aprofitaren tot tipus d'ancoratges naturals i cordes de gran diàmetre, pensades pel descens ràpid mitjançant el seu peculiar sistema d'exploració, que tan bons resultats ha donat en el massís. Tots

Arribant al bivac de -250

Galeria fòssil poc abans del bivac de -400

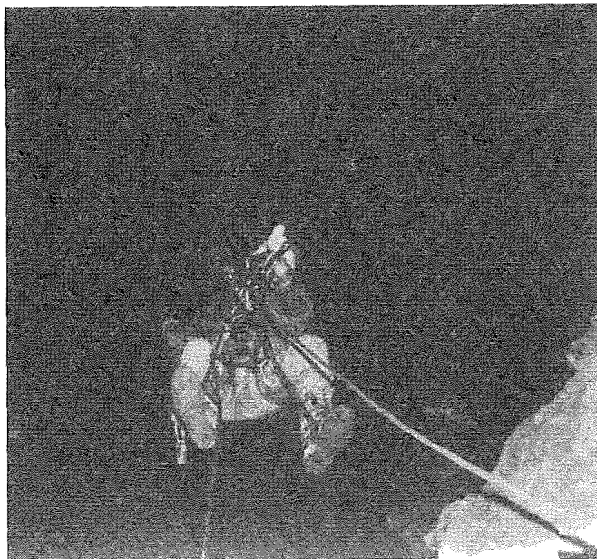
quatre efectuen tres entrades escalonades assolint la cota -370 m. en aquella setmana.

El dissabte dia 10 i diumenge 11 es destina a transportar la resta de material fins el camp base per part de tot el gruix de l'expedició, es contacta amb l'avançada, barbes prominents, cares remarcades, pels arremolinats..., restant en el campament un total de 10 persones que continuen la tasca d'instal·lació fins el dia 14, arribant a baixar 40 metres del pou de 120, a la cota -540, on cal abandonar degut a deficiències de la corda qu'es duia per aquest pou. La logística de treball era entrar fins el darrer punt instal·lat, continuar durant 8 hores de treball i tornar a la superfície; canviant posteriorment a assolir objectius concrets, com per exemple el pou de 120, que costà tres entrades més a partir de la cota -370.

El dia 15 arriba la resta de membres, som un total de 26 persones, 15 d'atac, 5 d'apoi i 6 de superfície. Aquella

mateixa nit els primers en endegar l'exploració conten a la resta d'expedicionaris les seves vivències i experiències dins el forat, comentant que el B-15 requereix paciència. Es fan els plans definitius, una entrada successiva d'equips formats per dues persones que continuaran instal·lant a partir de -520, sortint tots per la boca inferior, acte seguit un altre equip de 4 persones equipats amb pontoneres remuntaran la cavitat recuperant el material fins la cota -750, deixant-lo en aquest punt, on hi restaria preparat un bivac, sortint a l'exterior per la boca superior.

Així doncs l'endemà pels volts de la una del migdia, els dos primers companys inicien el descens amb la missió d'instal·lar el pou de 120 i continuar avall, cinc hores més tard el segon equip penetra en la cavitat, dues persones més per rellevar als anteriors, aquests dos equips es trobarien al peu del 120 prosseguint plegats. Una hora i mitja després entra l'equip que confecciona la fitxa tècnica i el reportatge fotogràfic, tres components. A les onze de la nit el quart equip inicia la davallada i es troba amb l'anterior al bivac de -400, continuant endavant a fi de contactar amb els precedents.

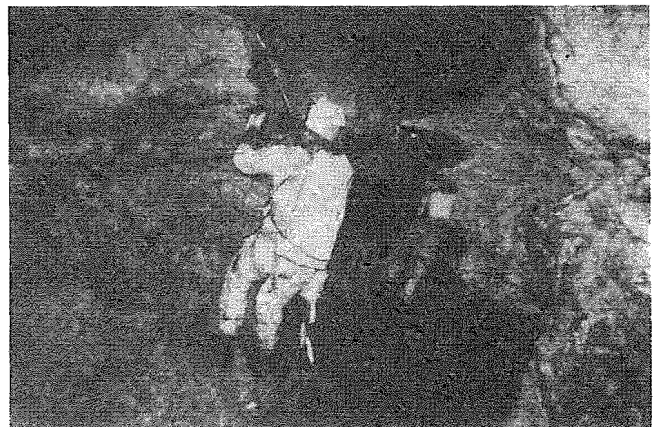
Pas de la tirolina

Passamà anterior al Pas de la Tirolina

Mentre els equips 1, 2 i 4 avancen lentament, tot instal·lant el seguit de pou, passamans i tirolines, a la una de la matinada del dia 17 entra en la cavitat el cinquè equip, trobant a un membre del primer i al quart equip bivaquejant a -700 i a la resta a -770 (aturats per la son i la manca de carbur), en un recó sec de la galeria; a partir d'ací els equips es barregen i s'intercanvien, prosseguint tots junts més tard.

0.30 h. del dia 18, es decideix muntar un bivac improvisat a la base del Pou Negre, a -930, i esperar al tercer equip que apareix a dos quarts de tres, joia general, descans i intercanvis d'impressions apilotats dins del "xiringuito" confeccionat a base de bagues i mantes tèrmiques; a les quatre de la matinada els quinze plegats reprenem la marxa. No és fins a les sis de la tarda, després de 54 hores de l'entrada del primer equip, que s'aconsegueix completar la integral, sortint a l'exterior pel B-1, dins de les Gorges d'Escuain, on els companys de superfície ens esperava amb aliments i ens transporta els sacs de material fins el poble d'Escuain, on sopem i dormim en una nit força agitada.

Després d'un dia de descans es modifica radicalment el sistema de recuperació, degut a la manca de temps es decideix que no es remunti pel B-1 i fer cap tots al camp base, baixant fins a -750 a desinstal·lar, caldríen 35 hores d'esforç addicionals fins completar la feina. Un cop closa l'activitat s'havia aconseguit instal·lar la cavitat fins la cota -850, a partir d'on s'utilitzaren les cordes dels companys de Badalona. Hores més tard es desmuntà el camp base i, tot d'un cop, es retornà cap als cotxes, finalitzant la campanya.

El Camp base:

L'estesa de tendes es divisava descendint pels verds pendents que voregen el Gurrundue, aprofitant un petit rierol que minvava cada dia, Escuin és diferent a mitjans d'un sequíssim mes d'agost que a inicis d'estiu quan el desglaç és evident, totes les sorgències brollen i l'aigua s'engoleix per ressorgir de nou i precipitar-se pels cingles. Cadascuna de les tolles del rierol tenia una funció específica, la primera era per captació d'aigua amb filtre incorporat, en la segona s'hi feia la neteja dels utensilis de cuina i la roba i un troç més avall hi teníem la dutxa, el que implicava que els darrers dies ens rentàvem amb una aigua on suraven taques d'oli i detergent..

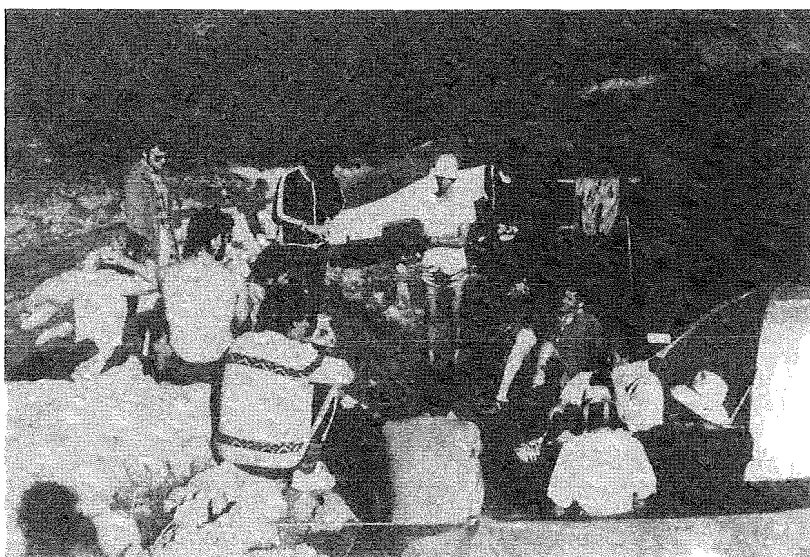
Com que en tot el planell del campament no hi havia ni un sol arbre ens protegíem del sol lligant llançols entre tenda i tenda. En aquests petits espais es desenvolupava la vida del exterior, on passaven les petites i grans coses, cuinar, menjar, xerrar, discutir, planificar, fer la migdiada i les "relacions socials"... Les feines fisiològiques es feien més lluny, a l'anomenat "camp de la mort".

A l'hora de menjar s'hi arroplegava tothom, les menjades exteriors eren ben diferents a les de dins del forat, molt més suculent i calentes, el fenomen de la gana desaforada va afectar a la majoria del personal. El camp base tenia una tenda avançada prop de la boca, on s'hi guardava el carbur, el material d'instal·lació i personal.

Descripció:

Durant els dies en que vam efectuar la travessa vam gaudir d'un temps magnífic, dies de sol implacable i nits refrescants, situació afortunada i que cal tenir molt en compte en cas d'intentar repetir la integral, donat que tot el carst d'Escuin està lligat i forma un important sistema convergent que es drena, principalment pel B-1, podent ocasionar seriosos problemes a conseqüència d'una activació sobtada, arribant a sifonar en alguns trams.

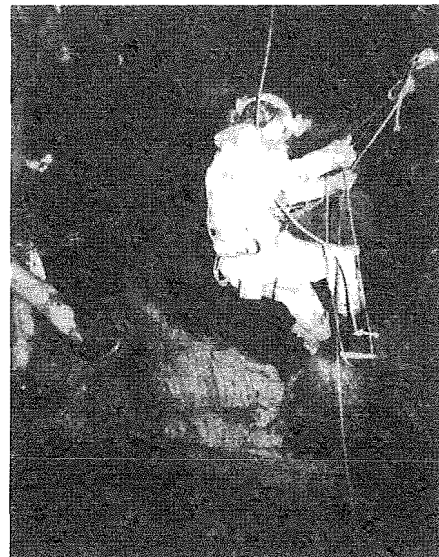
Des de la boca del B-15 es contempla una magnífica panoràmica de les Gorges d'Escuin, la Peña Montañesa, el Castillo Mayor... Amb les primeres clarsors del dia veiem moure's una gran taca blanca corregint el seu pas al sò de les bordades del gos, puja el pastor de Revilla, el més veterà de la serra, un personatge peculiar; i muntant el davallador a la primera corda penetrem en el B-15. Després del primer pou de 45 metres enllocem amb el meandre, de negres i fredes parets, amb petits ressalts, que es va estretint i on es percep un fort corrent d'aire, gategant trobem la segona vertical de 18 metres, la cavitat, de regulars dimensions exceptuant un pas estret, continua fins a -220 on hi ha un estret meandre que ens obliga a serpentejar a mitja alçada, connectant amb una nova galeria meandriforme amb un petit curs d'aigua que dóna, mitjançant un curt pou, al que podríem dir col·lector principal, assolint el bivac de -250.

Preparant el pla d'atac
en el Camp Base

Recuperant forces en el bivac de -400

Sortint del bivac de -250

La galeria guanya en proporcions i es progressa per les parts altes mercès a antigues terrasses, allunyant-nos del tàlweg actual encaixonat a la part baixa; segueix un encadenament de pous, es travessa una tirolina sota la qual corre el curs d'aigua, cada cop més cabdalòs. Un ressalt més i arribem a un replà, per la dreta un pas estret recobert de "cops de gubia", sempre per la part inactiva de la galeria, i un pou rampat de 17 m. ens duu al segon bivac a -400. El sòl es plà i l'aigua s'escola per sota poc abans.

A continuació un parell de davallades més ens situen al pou de la Tirolina, que es baixa acompanyat d'una corda tensada per tal d'evitar la vertical i la remullada conseqüent; es remunta una sala plena de blocs per tornar a baixar al nivell actiu pel pou de l'Agulla, ens endinsem ara en una zona un xic complicada, amb diferents galeries superposades, algunes d'elles sense continuació practicable, la secció es redueix i el riu s'aboca per una mena de balconada a un gran pou, és el pou de 120, damunt nostre la gran cúpula i la recipitació de les aigües provoquen una sensació de gran buit. Des de la capçalera del pou davallem uns 50 metres, fraccionem i ens desviem cap a la dreta a trobar una roca de més qualitat,

aterrant en un caos de blocs, baixem la rampa clàstica fins un pou de 50 m., el segon en fondària de la cavitat, totalment volat, que ens mena a la sala Catalunya, on canvia la morfologia vers una zona més descomposta i amb importants acumulacions de sediments. Per una galeria inactiva arribem a una saleta on es situa el bivac de -700. Avancem per un nivell inactiu seguit de curts ressalts i un pou de 18 m., a partir d'ací es recorre una de les parts més espectaculars en formacions litogèniques de tota la travessa, les cruces formes erosionades queden enrera, però les retrobem tot seguit en el meandre actiu. Ara la galeria perd pendent i la progressió és lenta i atlètica, creuant les múltiples marmites instal·lant passamans o bé progressant per dins l'aigua per tal d'estalviar-nos els passos en oposició, donada la precarietat de les preses d'alguns trams, en aquest punt es comença a notar la manca dels neoprens o pontoneres, aquest troç és força llarg fent-se en algun moment inacabable, cosa que fa que la moral vagi minvant per moments. De sobte el meandre s'endinsa en un pou en una important cascada, s'evita efectuant una grimpada tot buscant el nivell superior, anant a parar a un fosc pou que, per

les seves característiques, rep el nom de pou Negre, indret que cercàrem amb ansietat, trobant-hi una corda del G.E.B.. Sota mateix vam muntar un bivac improvisat, assabentant-nos posteriorment que els companys de Badalona el situaren bastant abans, en un punt arraserat que és el lloc menys fred de la cavitat.

Descansem unes hores amb la remor constant de la Turbina, cabdalòs afluent que cau en forma de cascada produint un remolí en el curs d'aigua, que mica en mica es va fent més respectable; la galeria es presenta en forma de canó, es formen els primers ràpids fins arribar al primer sifó. Per superar-lo cal tirar enrra uns metres i remuntar per la dreta uns 30 m. per repises plenes de sorra, enllaçant amb una galeria inactiva de sostre baix, en plé desglaç l'aigua ho anega fins l'enllaç segons es comprovà per la desaparició de les petjades d'un any a l'altre, no saltres no vam trobar les primeres empremtes fins arribar a la galeria superior baixa de sostre. Per un pou de 19 metres es torna de nou al gran canó, avancem trepitjant un sòl plé de graves, de cop una compacta colada ens barra el pas, és el segon sifó, donant un cop d'ull veiem una corda recollida sobre la colada per l'acció de les crescudes i, rememorant els nostres herois dels antics "Westerns" fem

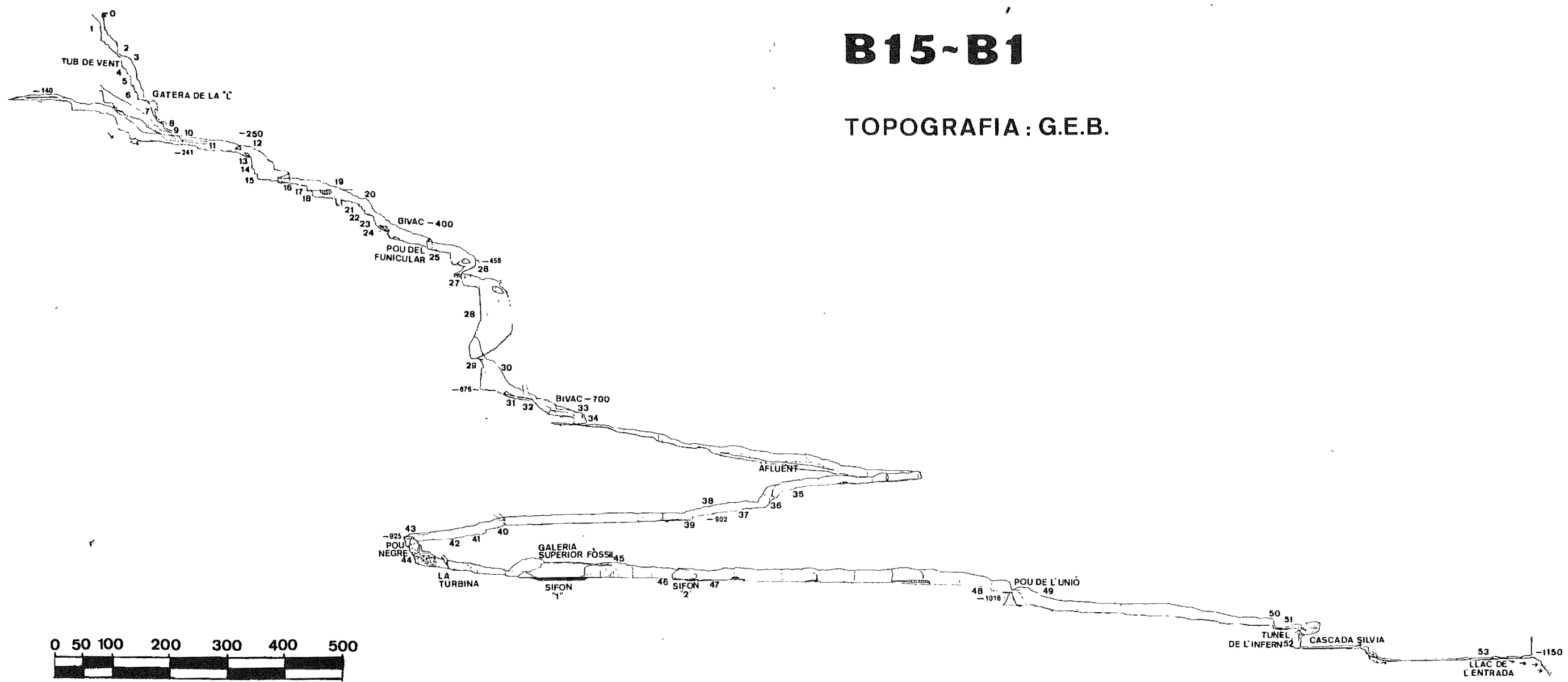
una llaçada col·locant-hi una unglà a la punta i iniciem un concurs de pesca, a la fí s'enganxa, encara que precariament, amb molt de compte puja el primer per instal·lar correctament i superem tots ple-gats el sifó, baixant al riu un altre cop. Des d'ací és inevitable entrar dins l'aigua per continuar avançant, cosa que no importa massa doncs anem tots xops, les sucades fins el coll són quantioses, el riu principal rep l'aport de diversos afluents, topant-nos amb una zona de trebol baix, perillosa en cas de crescuda, traspassada aquesta més ràpids i un ressalt, l'esperat pou de la Unió, que forma una espectacular cascada en una ampla sala, davallant-lo per la dreta som al B-1; prosseguim per la galeria enmig del brogit de l'aigua fins el Túnel de l'Infern, tub d'uns 30 metres de longitud, 2 d'amplada, on no es fa peu i per on s'escola, pels 20 cm restants entre aigua i sostre, un vent fred i constant; el creuem ancorant-nos a una corda guia, el corrent d'aigua i el vent aixequen petites onades, la fredor es deixa sentir implacables. El B-1 té les galeries recobertes de formacions que, amb l'aigua, li donen atractiu i color. Un pas estret dóna accés a la cascada Sílvia que es flanqueja mitjançant una tirolina fins una repisa i un petit rappel, acte i seguit el Tub de Vent, més meandre i la darrera cascada, la secció varia, el sostre baixa de cop i avancem per sobre d'una capa de sediments, ajupits per dins de l'aigua, es supera la última tolla que en època de crescuda sol sifonar i per una ampla galeria sortim a l'exterior, un centenar de metres per sobre del fons de les Gorges d'escauin.

Dificultat	Longitut	Corda	Ancoratge	Observacions
1	47	52	3 Spits Spit	Capçalera Fraccionament a 25m
2	6	11	Spit 2 Spits	Inici passamà Inici ressalt
3	18	20	Natural Natural	Inici Tub de Vent Fí Tub de Vent
4	13	19	Natural Spit 2 Spits Spit	Fí Tub de Vent Inici vertical A -0.5m A -2m
5	32	40	Natural Spit 2 Spits Spit Spit	Inici passamà Inici vertical Sostre replà a -3m Fraccionament a -13.5m 1.5m a la dreta a -18m
6	26	31	Spit Spit Spit Spit	Inici passamà A 3m, inici vertical A -2m A -15m, després replà
- GATERA DE LA L -				
7	40	54	Natural Natural Spit Spit Spit Spit Natural Spit	Inici passamà Inici vertical A -2m A -3m A -5m A -13m, després replà A -25m, després replà A -29m en paret oposada
8	18	25	Natural Natural 2 Spits	Estretor vertical A -2m a -10m, després replà
9	2	4	Natural	Estretor vertical
10	16	23	Natural Spit Spit	Inici passamà Inici vertical A -6m
- GATERA I ARRIBADA AL MEANDRE -				
11	10	13	Spit Natural Spit	Passamà sobre meandre A 3m A 0.4m, inici vertical
- ARRIBADA AL BIVAC DE -250 -				
12	10	24	Spit Tascó Natural Spit Spit	Inici passamà Replà Inici vertical A -2m Accés galeria inactiva

B15-B1

TOPOGRAFIA : G.E.B.

Dificultat	Longitut	Corda	Ancoratge	Observacions
13	26	33	Spit Spit Spit Spit	Inici pou a -5m replà a esquerra A -8m sota replà A -18m
14	9	17	2 Spits Spit Spit	Passamà Inici vertical a 3m A -3m
15	16	22	Spit Spit Spit	Passamà Inici vertical a 2m A -3m
16	7	11	2 Spits Spit Spit	Passamà A 3m Fí passamà
17	18+8	35	Natural Natural Spit Spit Spit Spit Spit	Passamà A 2m Tirolina a 4m Fí tirolina a 16m Capçalera ressalt Inici vertical de 8m
18	4+5	13	Spit Natural Spit	Passamà A 3m Inici vertical a 4m
19	18	21	Natural Natural Spit	Capçalera Separador a -3m A -5m
20	4	7	2 Spits	Capçalera
21	7	11	Natural Spit	Capçalera A -2m
22	8	12	Natural Spit	Capçalera A -4m
23	13	19	Spit Spit Spit	Capçalera Inici vertical A -8m, després rampa
- BIVAC DE -400 -				
24	25	34	Spit Spit Spit Spit Spit	Capçalera Inici vertical a 1m A -1m A -7m a la dreta A -8m
25	23	36	2 Spits Spit Spit Spit	Capçalera A -3m A -11m Fí funicular sobre bloc
26	13	18	Natural Spit Spit	Sobre gran bloc Sobre replà Sota replà, a -3m

Dificultat	Longitud	Corda	Ancoratge	Observacions
27	13	16	Natural Spit	Passamà Inici vertical a 1.5m
28	112	129	4 Spits Spit Spit Spit Spit Spit	Capçalera A -4m A -34m A -50m Passamà de 2m A -79m
29	2	3	Spit	Ressalt banda esquerra
30	41	50	Spit Spit 2 Spits Spit	Passamà A 1m Inici vertical a 2m A -5m
31	8	10	Natural	Capçalera
32	3	7	Spit Spit	Passamà Fí passamà
- BIVAC DE -700 -				
33	6	7	Spit	Capçalera
34	14	19	Spit Spit Spit	Capçalera Inici vertical a 1m A -4m
35	4	6	Spit Spit	Passamà sobre marmita Fí passamà
36	4+3	12	Spit Spit Spit Spit	Passamà A 1m Dins del nítxol, a 3m Inici vertical
37	5	8	Spit Spit Spit	Passamà sobre marmita a 1m Fí de passamà
38	6	9	Spit Spit Spit	Passamà sobre marmita A 1m Fí de passamà
39	3.5+8	15	Spit Spit Spit	Passamà A 2.5m A 3.5m, inici vertical
40	10	13	Spit Spit	Capçalera A 3m
41	15	20	3 Nat. Spit	Capçalera Davant del replà
42	12	15	Natural	Inici cascada
- GRIMPADA PER LA DRETA FLANQUEJANT EL POU -				
43	10	14	2 Nat.	Accés galeria inactiva
44	40	47	Natural 2 Nat.	Capçalera Inici pou Negre

Dificultat	Longitut	Corda	Ancoratge	Observacions
45	19	27	Natural Natural Natural	Passamà de 4m A 2m Inici vertical accés riu després del sifò 1
46	18	23	3 Nat.	Ascens per corda instal·lada per superar sifò 2
47	25	29	Natural Natural	Tirolina accés riu Fi tirolina
48	4	6	Natural	Ressalt
49	23	27	3 Nat.	Pou de la Unió
50	3+5	12	3 Nat.	Ressalt
51	18	25	Natural Natural Nat+S.	Inici aigües profundes Inici Túnel de l'Infern Fi Túnel a 18m
52	8+21	35	Natural Spit Natural Spit	Passamà sobre cascada Sílvia A 5m Inici vertical A -4m
53	12	15	Spit Spit	Al trebol, aigües profundes En paret esquerra

T'OFEREIX LES CORDES

MES TECNIQUES

Ø mm	grs/ m	% elast. amb 80kg	nombre caigudes factor 1	Observacions
8,2	45	2,2	3	atacs lleugers prospeccio
9	52	1,5	3	idem
10	60	1,9	8	tot ús

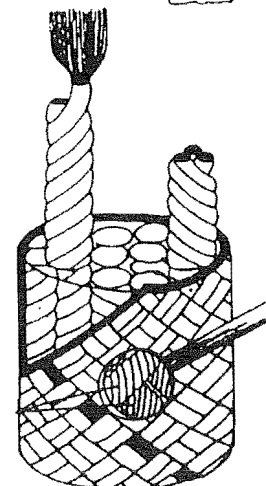
més lleugeres

més flexibles

aguanten més caigudes de factor 1

major resistència a l'abració gràcies als nous fils de

doble torsió amb què s'han trenat les camises

NUS
material tècnic per a l'espelologia

ROS DE OLANO, 20
08012 BARCELONA

Tel. 218 41 17
De 9 a 13.30 / 16.30 a 19

ESPELEO

ESCALADA

per ADOLF CASTRO

Dos esports, dues formes de pensar, i, malgrat tot, molt fortament relacionats en un mateix ambient: la muntanya com a punt comú.

Un individu no pot considerar aquests esports com un altre qualsevol, és a dir, tant l'espeleologia com l'escalada tenen una sèrie de factors que no es donen en els altres: el buit, l'altitud, el fred, el sentit de l'aventura i fins i tot una manera de viure i de pensar.

En l'escalada com a tal podem trobar la progressió d'un individu per una paret depenent de les preses, sobretot, com a punt clau de l'ascensió, desafiant el buit, instal·lant punts d'assegurança. En l'espeleo existeixen un altre tipus de sensacions que poden arribar, segons opinions, a ésser més excitants. L'espeleo de per si, és un món que s'ens presenta hostil però no exent de bellesa i d'obstacles com la humitat, els grans cabdals subterranis, blocs inestables... i una progressió de vegades precària.

La bellesa de l'escalada pot variar segons opinions: hi compta l'estil de l'alpinista, la utilització de segons quin material... i naturalment la paret en si, així com l'arribar a la fi de l'objectiu, on no et donen res, però s'hi troba la satisfacció de fer quelcom depenent de un mateix.

En l'espeleo la bellesa radica en la cavitat en si: formacions naturals, excèntriques, galeries extremes, pous on les cascades es perden en l'obscuritat i, naturalment, la progresseió per dintre, on la subsistència, de vegades, es fa impossible.

Tornant a l'escalada, en els temps de "Los conquistadores de lo inutil", quan els alpinistes feien cims amb tots els medis possibles i on, fins i tot, es feien

muntanyes per ideologies polítiques, eren els temps de les expedicions pesades (existents actualment), i dels escaladors amb pantalons bàvars i camisa de franela, que amb les seves pesades botes superaven VI's. Vells temps, que han passat en qüestió d'un parell d'anys de l'alpinista al Free-Climbing. El Free-Climbing és un escalador esportiu entrenat física i psíquicament en la superació de la dificultat; els medis tècnics lleugers fan que s'arribi al VIII, grau inimaginable fa uns quants anys.

En l'espeleo la progressió ha estat més lenta tècnicament però no en descobriments i fets. De l'electron a la corda, del rappel d'esquena al davallador. Molt tecnificat, però aquesta tècnica ha fet que l'espeleo tingui més adictes i es disfruti l'exploració, malgrat tot tampoc està exempta de les expedicions pesades donat que en aquest esport les grans cavitats necessiten gran quantitat de material. Actualment està sorgint un nou concepte, que podríem anomenar espeleo esportiva, que amb molt menys material i amb tècniques de doble corda, aconsegueix efectuar grans exploracions i integrals amb molt menys temps.

Es molt difícil, doncs, catalogar quin d'aquests esports és millor, quin té més dificultat. Poden sorgir moltes preguntes, poden tenir similituts, si de cas tècniques però no de progressió i de nivell. L'escalada avui dia és al capdavant i té varies graduacions diferents segons el país i es fan competicions, llocs d'entrenament urbans, i el material ha avançat molt més que el de l'espeleo d'un parell d'anys ençà. Per contra l'espeleo continua essent una activitat científico-tècnica, on el vessant esportiu és solament la base del descobriment per l'estudi posterior.

SOLÈNCIO '86

260 hores sota terra

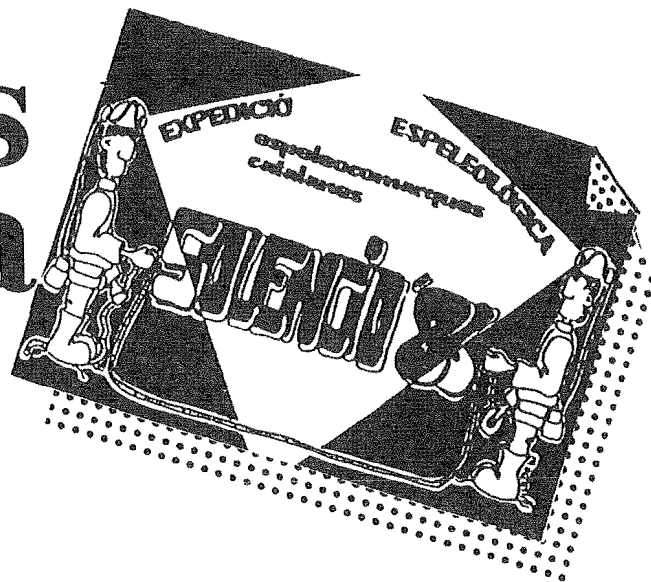
per JAUME PEDROS

A l'estiu del 85 es rubricava de manera triomfal de que de la unió de petits grups d'espeleologia es podien dur a terme grans empreses, fora de les possibilitats d'un sol dels grups integrants. Aquesta idea té per nom Espeleo Comarques, i rep el bateig de foc a la integral B15-B1, format pels grups ACEM de Mataró, EGUME de Gavà, GELL de Lleida i SIET de Tarragona. L'èxit ens encoratjava a fer coses més grans, i ens va semblar digna de nosaltres la proposta de fer una prospecció seriosa al Solencio de Bastarás, gran cavitat horitzontal dintre del vedat de Bastarás, a la Serra de Guara, Osca. Les exploracions d'aquesta cova havien minvat a principis dels anys setanta perquè un dels principals grups d'exploració, el G.E. de Badalona, deixà la zona per dedicar-se exclusivament al massís d'Escuaín. A més a més, l'entrada es fa difícil degut a que per aquesta època s'ha de començar a demanar permís als propietaris del vedat per accedir-hi.

D'altra banda, la mort accidental de tres espeleòlegs deguda a l'efecte de trop-plein que registra de vegades el Solencio, entorbia la vista i el record de la cavitat.

Es proposa fer una permanència llarga en el seu interior, muntant un campament base que permeti una estada lo més còmoda possible per realitzar un seguit de tasques independentment de l'exterior. Tres grups ens apuntem a la idea: ACEM, EGUME i GELL, amb la següent justificació de programa, variable segons les possibilitats o necessitats:

* L'història de les topografies era prou encoratjador com per no dubtar que no sortiríem pas sense trobar noves vies: anteriorment a l'any 66 es coneixien tan sols els 130 primers metres fins el llac temporal, i al 67 són 3.500 els explo-

rats. Al 68 s'arriba als 7.200, i posteriorment es va ampliant fins els aproximadament 11.000 actuals. Per aquest motiu l'exploració i topografia seran plat fort, intentant, sobretot, trobar unions amb altres cavitats i, en general, noves sortides.

* El reportatge fotogràfic no pot faltar donades les grans possibilitats estètiques i varietat de paisatges interiors, a més de les diverses activitats interessants d'enregistrar gràficament.

* El nostre propi comportament en el medi subterrani en períodes llargs és tema prou interessant, així com la convivència en les mateixes condicions, pel que es proposa que cada membre escrigui un diari.

* Estudi de la cavitat en sí. (Es-trats, xarxa hidrogràfica, formacions, corrents d'aire, etc.).

* El muntatge del campament base és un desafiament per nosaltres. De la comoditat en un mitjà tan difícil depèn l'estat d'ànim dels expedicionaris, pel que es buscarà un lloc escaient, com més endinsat millor, que permeti el màxim de benestar possible.

* L'alimentació és un tema fortament estudiat, i des d'un principi es cerca que sigui lo més semblant a l'habitual.

* En general és acceptada qualsevol proposta d'activitat interior. Ja se n'encarregarà la quotidianitat de seleccionar lo que és possible de lo irrealitzable.

Amb aquestes i d'altres il·lusions

emprenem la preparació del personal i la del Solencio (tot s'ha de preparar!). La permanència es durà a terme durant les vacances d'agost, concretament del 2 al 17, però es faràn unes entrades prèvies de reconeixement, instal·lació del campament, introducció i condicionament del material, etc. i s'obtidran abans els corresponents permisos d'entrada al vedat.

La primera de les introspeccions es fa el 31/5, després d'haver preparat una mica de campament a Chaves, antiga sorgència del Solencio -actualment inactiva- a pocs minuts d'aquest. Es una entrada lleugera per a prendre contacte, l'endemà l'acció està ja més centrada per obtenir resultats. Es fa la poligonal fins el llac temporal per a corregir la desviació del nord magnètic de la topografia que posseim, la d'en Auroux. Es passen els primers llacs, instal·lant un fil guia, i es realitzen les primeres fotografies, hi participen set membres de l'expedició.

Un equip de dues persones es quedaran durant deu dies al campament de Chaves per instal·lar passamans que permetin superar els llacs sense l'us de bot.

El dia 7 de juny Espeleo-Comarques entra per segona vegada al Solencio, amb la intenció d'endinsar-se lo més possible, equipant tots els trams que puguin ésser problemàtics pel transport de l'equip, s'arriba fins la boca del pou SAS. En aquesta segona entrada ja es preveu que els passamans instal·lats darrerament no seran útils, car el nivell dels llacs ha baixat molt i d'ací a l'entrada definitiva encara baixaran més.

El 14/6 un equip de quatre persones realitza l'exploració completa del Solencio en 23 hores i mitja, fent un bivac interior, bastant incòmode per cert. A la sortida es desmunten els passamans dels llacs, ja totalment inservibles al quedar excessivament alts respecte el nivell de l'aigua; i es decideix muntar el campament base en la sala anterior al Gour del Perill, ja que reuneix les condicions òptimes, té platja de sorra, és petita i, consegüentment, més adaptable a les necessitats tèrmiques que si fossi gran. Té aigua i és pròxima als punts on interessa treballar. Aquest ha estat un dels atacs més àgils i resolutius de la campanya Solencio.

Una quarta introspecció es dedi-

Interior de l'hivernacle utilitzat com a Camp de Permanència

ca al muntatge de la carcassa del hivernacle que farà de dormitori pels propers dies; fines i llargues varilles de niló clavades en la sorra per ambdues puntes, arreglerades i mantingudes equidistants per una varilla de reforç lligada damunt, donen una aparença de costellam d'enorme animal al nostre futur lloc de repòs; un plàstic aïllant relligat amb fil de niló ho recobrirà tot i diversos spits a la paret aguanten les cordes que tensen el conjunt, resultant una carcassa força sòlida.

A la cinquena i darrera entrada abans de la definitiva, hi entra un munt de gent per acabar de retocar els detalls de l'hivernacle i començar a traslladar-hi material (60 Kg. de carbur, cartutxos de gas, etc.) i s'inagura amb força èxit.

ESTADA:

El dia 2 d'agost, de bon matí, 9 membres d'Espeleo Comarques marxen cap al poblet de Bastarás, sis d'ells són del GELL, dos de l'ACEM i un de l'EGUME, del GELL en quedarem cinc donat que un ha d'anar el dilluns a la feina i tornarà amb nosaltres el dissabte. La única noia del grup ve amb els de Lleida.

Fins el dia 6 d'agost no estan resolts tots els petits inconvenients que ens impedièn l'entrada definitiva: les saques que encara hem d'entrar, el material que ens manca i un esperat company de Mataró que arribarà el dia 5. Passem uns dies d'"espeleo-amable" en el campament de Chaves entrant material i banyant-nos en el riu Alcanadre, a pocs quilòmetres de

Bastaràs. També són dies beneficiosos per un company que es va accidentar amb el seu cotxe sense prendre danys personals.

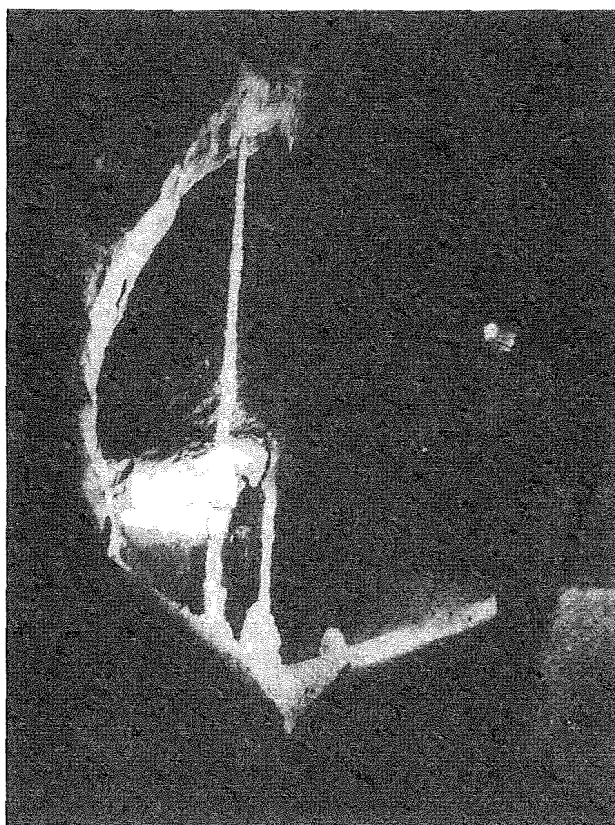
El dia 6 a la una del migdia s'inicia oficialment la permanència dins el Solencio. Són els moments en els que apareixen alguns problemes, l'excessiu pes que s'ha de traslladar i la lentitut que això comporta ocasiona algun conflicte i, a mitja cavitat un dels components de l'expedició es torça un turmell, aquesta lesió l'impedirà moure's, motiu pel qual escurçarà la seva estada dins la cavitat.

En línies generals aquesta permanència no ha estat un èxit clarament definit, com tampoc un fracàs dels que, a manca d'altra cosa, serveixen d'experiència. En termes més definits hi ha hagut una manca d'objectius unificadors de grup, o grups, que permetés un treball concret. Al no trobar vies continuadores de la cavitat, malgrat les busques que anaven -en veritables equips solidaris-, les tasques que restaven eren individuals o bé mancades d'interès per qui no les promovia, a més a més els equips de recerca, que ho erem tots, hem provat quasi totes les vies ascendents que hem trobat, inventant tècniques particulars i molt efectives d'escalada interior; una de les més "resultones" ha estat el "castellet" que, a mena de xiquets de Valls hem practicat assíduament, arribant a fer-ne un de senzill de quatre pisos (recolzats tots a la paret, és clar). Cap de les xemeneies tirava, tancant-se aproximadament als trenta metres d'alçària, excepte una on no es va arribar al final malgrat tenir clavilles instal·lades al seu inici. També s'han provat gateres i passos difícils sense resultats significatius. Tot el que hem fet ha estat topografiat.

La manca d'activitats purament espeleològiques ens convertí a quasi tots, conscient o inconscientment, en crítics mig rondinaires de l'expedició i en dormilecs dels que mai no es lleven, aquest aspecte s'ha de subratllar, de les suficients vuit hores oficials per a dormir només dos o tres dels nou que erem les respectaven prenent-ne, els demés, tres o quatre de propina. Aquestes hores, junt amb les del tiberi, eren les que més acceptació tenien i és que, en efecte, de tiberi s'ha de qualificar el que menjàvem, àpats succulents i abundosíssims -car sobrava menjar

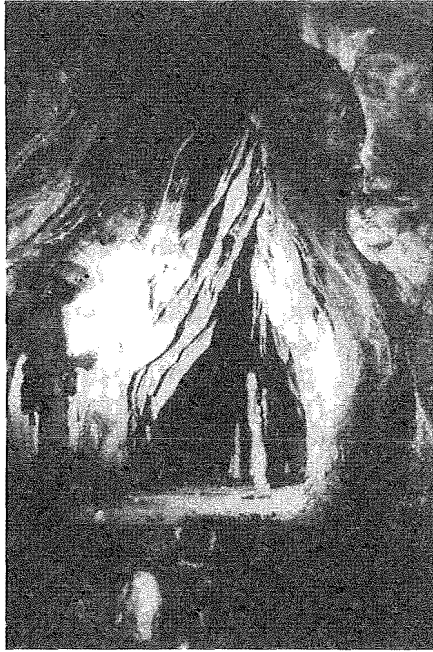
per tot arreu- servits en palanganes, i els cuiners de primera.

Aquests dos punts, el dormir i el menjar, són com símbols del que es va dur a terme, per una part l'enginy i esforços aplicats en la construcció de l'hivernacle i la comoditat ens varen convertir en uns ganduls, i l'excés d'aliments implicaven càlculs desencertats i massa pes inútil. Un èxit remarcable va ser l'autèntic water de càmping que vàrem instal·lar prop del campament, diàriament saludat per tothom, i netejat sempre pel mateix.

El Bany de les Ninfes

El nostre comportament, tret d'alguns frecs inicials, va ser de bona companyonia encara que una mica convencional, depenent això de l'hora del "dia". Els horaris "exterior" es respectaren mercès als rel·lotges i perque tots cabiem a l'hivernacle a l'hora de dormir, de no ésser així s'haurien hagut de fer torns, cosa que hagués modificat substancialment els plantejaments.

Final de la Galeria de la Pera

El reportatge fotogràfic és de gran qualitat, obtingut amb tres càmeres, que duïen dos fotògrafs, i un nombre variable d'ajudants amb flash. El diari el va portar un sol dels components i li són demanades còpies constantment, ocasionant-li algú lleuger mal de cap a l'haver de reconvertir una visió personal en una crònica dels fets.

La cavitat de Bastarás presenta la seva boca com una pedrera rampant de còdols i graves, de 28 graus, provinents de la descomposició dels conglomerats miocènics que formen l'entrada, la boca s'estreny immediatament i s'han de remoure les pedres per entrar.

Sense la pretensió de fer una referència exhaustiva del Solencio, cosa que no és possible aquí doncs caldria un article molt més extens, citaré els accidents topogràfics més remarcables tant per dificultat com per bellesa.

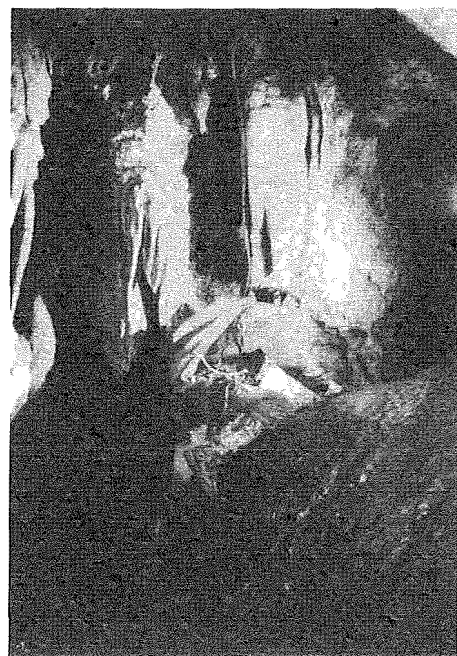
Els llacs són el primer obstacle seriós, impeding l'exploració de la cova fins l'any 1.966, n'hi ha un de temporal, el primer, i tres de permanents essent el seu nivell d'aigua molt variable, tots qua-

tre són seguits i comencen a uns 130 metres de la boca, el seu traspàs és força laborios.

Més endavant es troba una de les galeries més boniques i curioses, el Bany de les Ninfes, antic dipòsit hídric recobert de deposicions cristal·lines amb el nivell d'aigua molt marcat, gràcies a un termòmetre que hi havia, traslladat a la sala que anomenem "Consigna", sabem que la seva temperatura és de 13 graus invariables. Per nosaltres la saleta de "Consigna" és de gran importància, donat que hi deixàvem tot el material i era lloc de descans. Està immediatament després de la galeria de la diàclasi i també a 13 graus constants de temperatura.

Per molt que s'estiri la cua d'expedicionaris, per diferències de pas o de pes, ens retrobem sempre en la "rampa de la Presó", superable amb corda i bloquejador, on hi rellisca el més pintat, rep aquest nom per les formacions del capdamunt que ens recorden una presó.

Superant un ressalt en la galeria fòssil, poc abans de l'enllaç amb la galeria de les excèntriques

El pou SAS és una altra fita, on el traspàs de material a l'altre costat és realitzat per la tirolina de cable mentre els qui no estiren la corda tractora passen per la instal·lació, un xic complicada i menteix una mica qui digui que no costa gens. Després ja venen els impressionants Gegants i la sala Badalona, a l'esquerra de la qual es troba la galeria de la Pera, d'una bellesa imponent. Seguint pel nostre camí arribem poc després al campament base, molt aprop del gour del Perill, que no sé perquè té aquest nom; superat aquest venen les galeries inundades, en dos pisos superposats i amb gran quantitat de formacions de tota mena, essent remarcables les que tenen forma de flor a ran d'aigua, és tot una aventura l'atravesar-les, i per fi el sifò terminal.

Es aquest un resum excessivament simplificat del Solencio, una cavitat aconsellable des de molts punts de vista, però no calen tants dies d'exploració per conèixer-la.

Els expedicionaris que han participat en l'estada i els seus temps de permanència són:

Araceli Segarra,	del GELL,	100 hores.
Jaume Guiu,	del GELL,	100 hores.
J. Ll. Gàzquez,	del GELL,	140 hores.
David Melé,	del GELL,	175 hores.
Albert Cano,	de l'ACEM,	230 hores.
Jaume Pedrós,	del GELL,	230 hores.
J. Maria Ramón,	de l'ACEM,	230 hores.
Carles Masfret,	del GELL,	260 hores.
Jordi Mitjans,	de l'ACEM,	260 hores.
Lluís Pérez,	del GELL,	260 hores.
Josep Giménez,	de l'EGUME,	260 hores.

El fet de que els noms citats siguin 11, en comptes de 9, es deu al moviment de gent que hi ha hagut. Aquí només es citen els que han participat en la permanència però, evidentment, molts altres han ajudat, sobressortint en aquest aspecte en Josep Maria Molgó que, juntament amb en Carles Masfret, muntaren els passamans dels llacs.

En els claus del Pou SAS

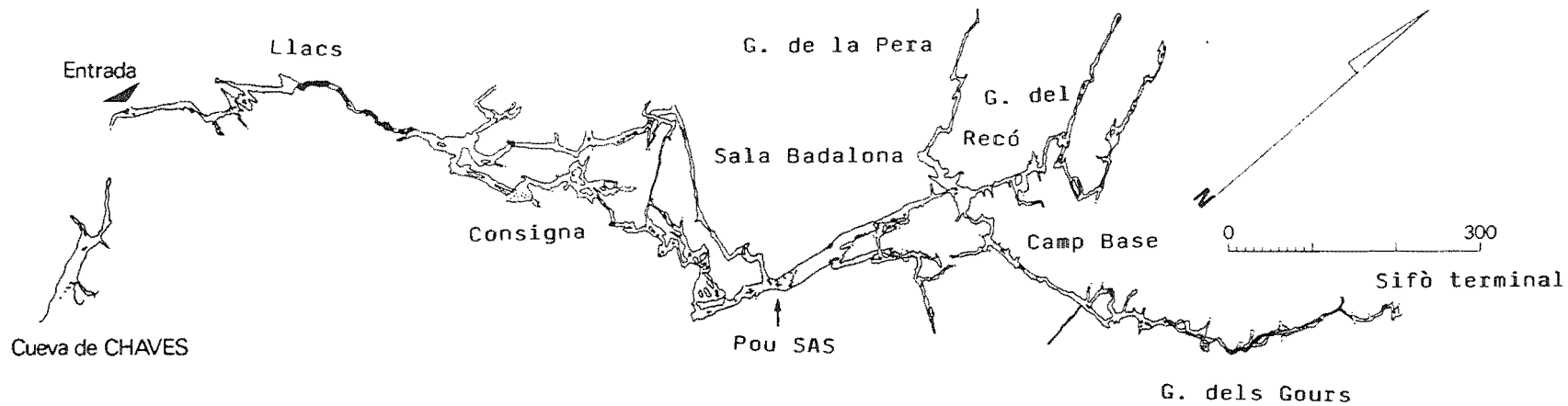
Un recó de la galeria Bonica

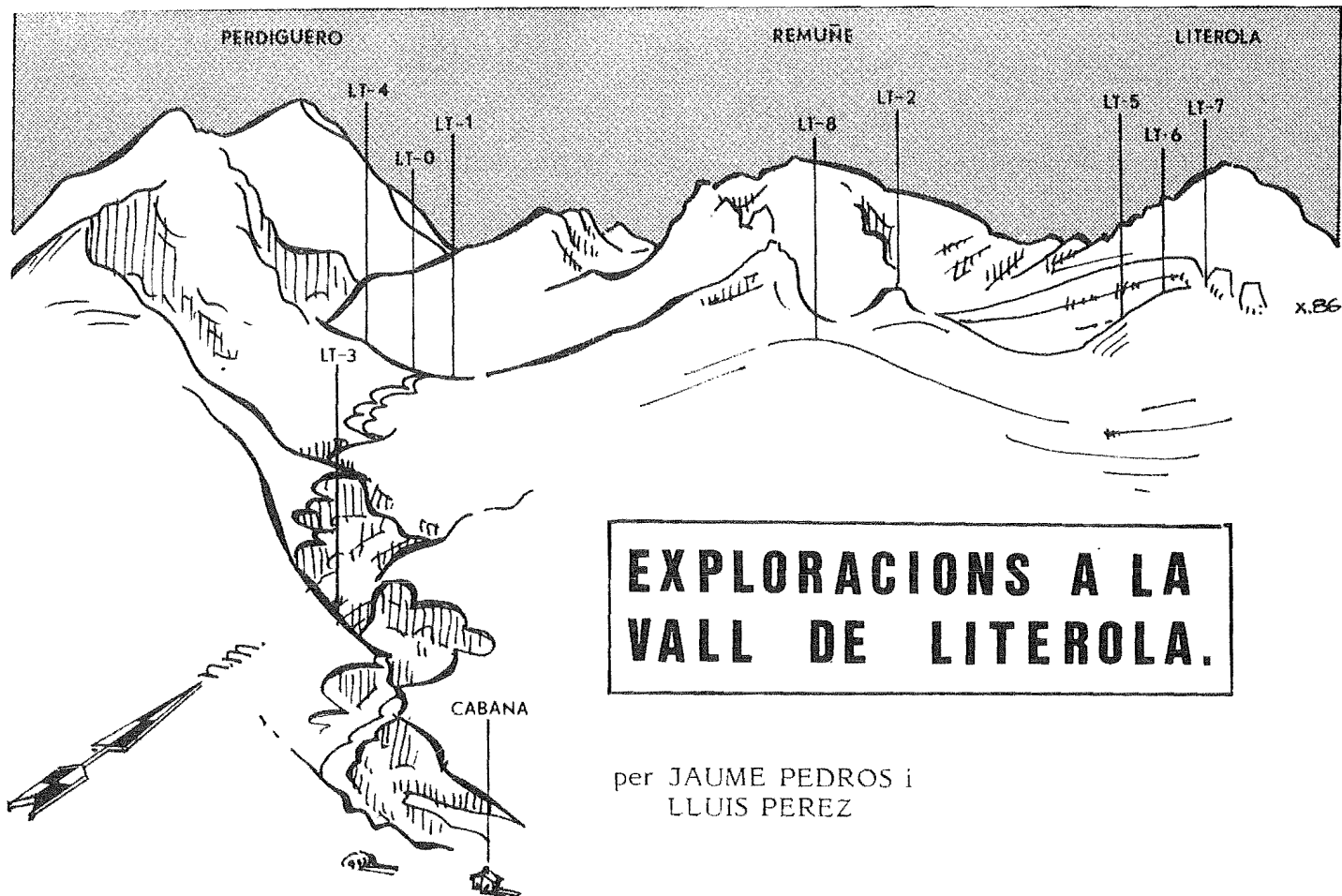

Superant el passamà
del llac del Pont

SOLENCIO DE BASTARAS

Huesca

EXPLORACIONS A LA VALL DE LITEROLA.

per JAUME PEDROS i LLUIS PEREZ

Història

Tot comença l'any 1.981 quan uns companys de la secció d'Alta Muntanya del Centre ens comuniquen la descoberta d'una cavitat, amb una cascada interior, en un determinat sector de la vall de Literola, tot efectuant una ascensió al cim del Perdiguero; a les poques setmanes ens hi atansem i localitzem l'esmentada cavitat, que més tard anomenarem LT-1 o Avenc del 75 Aniversari, explorant-se ja en plena tardor i decidint tornar a prospeccionar més intensament l'any vinent.

L'any 82 en una primera i reduïda sortida es localitza l'LT-2 i l'LT-3, explorant aquest darrer; posteriorment es topografia l'LT-1 i es realitza un primer intent en l'LT-2, restant aturats, com ens succeirà en tots els intents posteriors, per la neu; la zona no promet massa i l'LT-1 sembla un fenomen local, el càrst superficial no es gens espectacular i, a més a més, les "obligacions" militars dels més implicats fa que la zona resti en l'oblit.

En l'any 83 i en una única sortida de prospecció es troben l'LT-4 i l'LT-5.

L'estiu del 84 s'intenta donar una empenta, hi han forats per explorar i una revista per publicar, però tots els participants a la mini-campanya, un cop arribats a Benasc, decideixen un canvi sobtat de

plans i acaben passant tot el pont dedicat a Literola de "farra" per Donosti (?).

1.985, volem concloure de totes totes, es localitzen més cavitats, els LT-6, LT-7 i LT-8; dediquem els mesos de setembre i octubre, després de la campanya d'estiu, som sempre quatre gats cosa que afecta la durada del treball; es comença a disfrutar. Ens internem en l'LT-2 quedant aturats en un esplèndid pou per l'esmentat tap de neu. En l'LT-7 s'assoleix la cota -141, màxima fondària, aleshores, de la zona; els isards i les salamandres ens acompanyen i amenitzen les aproximacions, a la fi resten forats penjats i no acabem la feina.

Iniciem el 86 demanant el permís federatiu a la Federació Aragonesa per prospeccionar, al juliol ataquem l'LT-4 descurullant la boca, en una primera sortida menyspreem la cavitat i això ens costa tornar-hi un altre cap de setmana amb més material. Un diumenge creiem tocar fons però, en topografiar un pas estret, ens aboquem en un nou ressalt arribant a -183. Les marmotes s'afegeixen a la fauna habitual, així com les àguiles que sobrevoles els forts pendents on s'obre l'LT-7, des d'on es té una magnífica visió de la Vall de l'Esera, Massís de Possets, Serra Negra, Serra de Chía i Aresta de Salenques.

En una nova incursió en l'LT-2 trobem el tap amb moltes modificacions, però la neu anega tota possibilitat de progressió; es topògrafia l'LT-3, revisem els detalls que ens manquen i donem per finalitzat, de moment, els treballs.

Situació geogràfica

La Vall de Literola és tributària de l'Esera per la seva dreta hidrogràfica, s'intercala entre les valls d'Estòs i Remuñe, en ple Pirineu Central. Cal arribar a la població de Benasc i continuar vers l'Hospital del mateix nom, deixant els vehicles al costat de la carretera un cop passat el pont que creua el torrent de Literola, davant mateix dels banys, a 1.600 metres d'alçada.

Ascendint pel senderó que remunta vora mateix del pont, primer per unes ziga-zagues sota avellaners i avets i, més tard, més suaument fins arribar a una pedrera que ens duu a una carena intermitja, el turonet de l'Amorriador a 2.013 m., des d'ací, planejant i esquivant un rocam granític, arribem a la cabana de pastors de Forcallo, lloc que hem utilitzat com a centre d'operacions durant les nostres estades a la vall.

La zona d'exploració queda una mica més amunt, per pujar-hi seguim el corriol que recorre l'engorjat del torrent, on es fa visible la sorgència LT-3, a 2.130 m., aquest camí és el mateix que serveix habitualment per l'aproximació al Pic del Perdiguero per l'estany de Literola i està marcat amb fites ben visibles. Després de pujar un tram en fort pendent, on el riu forma alguna cascada, assolim un pla on s'obren diverses dolines, l'LT-1 i l'engolidor LT-0, a 2.300 m. d'alçada, davant d'una muralla granítica.

La zona d'interès s'inicia en les arestes del Pic del Perdiguero, travessant el torrent de Literola i continuant per les muntanyes d'Aiguas-Pasas, que separen les valls de Literola i Remuñe. Els seus principals cims són: la Forca de Remuñe (2.950 m.), el Pic de Remuñe (2.874 m.) i la Peña de Literola (2.821 m), tots ells granítics.

Hem dividit la zona de treball en dues parts:

Zona A) Situada més a l'oest, entre el Perdiguero i l'aresta de Remuñe, incloent-hi totes les cavitats properes al curs del riu, tenen en comú l'existència

Finalitzant les operacions de desobstrucció de la boca de l'LT-4.

d'un curs hipogeu i que estan obertes totes elles en esquistos calijos; pertanyen a la zona A les LT-0, LT-1, LT-3 i LT-4.

Zona B) Des de l'aresta de Remuñe fins la part més oriental de les muntanyes d'Aiguas-Pasas es troba una regió desèrtica, que té l'encant de les grans solituds pirenaïques; totes les cavitats s'obren en ple vessant, per accedir-hi és preferible sortir des de l'LT-1 i, planejant per les dretes pedreres, arribar al Circ de Remuñe, on apareixen nombroses dolines tapades pels enderroc granítics que provenen dels cims que les envolten. A excepció de l'LT-7 totes les cavitats es localitzen en els contactes entre la calija metamòrfica i els gresos, cap d'aquestes cavitats té un curs actiu aparent i la neu n'arriba a tapar algunes, com l'LT6 i l'LT-2, durant tot l'any; a més de les esmentades també pertanyen a la zona B l'LT-5, LT-7 i LT-8.

Detall geològic

Els materials d'origen devònic, presents en el sector estudiat, al patir un

procés d'escalfament degut a la irrupció de les roques ígnees que l'envolten, han donat com a resultat una sèrie de roques sorgides d'aquest procés metamòrfic, podem trobar esquistos, gresos i calcàries metamòrfiques ocupant capes a diferents nivells. Les cavitats obertes en esquistos o calcàries, moltes d'elles en contacte amb els gresos, al topar amb aquests darrers, molt menys solubles, arriben a obturar les possibilitats de continuació.

El massís d'Aiguas-Pasas és orientat E-W, tots els fenòmens càrstics es situen en ple vessant, en la cara sud, aprofitant l'estructura anticlinal i desenvolupant-se seguint els estrats, el pendent dels quals és d'uns 70º de promig.

Podriem dir que es tracta d'un sistema poc evolucionat, la morfologia d'erosió n'és la predominant, d'altra banda molt habitual en els càrstics d'alta muntanya, la sedimentació és quasibé inexistent i en tot cas la formen els dipòsits clàstics i l'aport de còdols externs, la litogènesi és minsa; la gran majoria de cavitats presenten una estructura simple d'un únic conducte.

Les formes externes de relleu

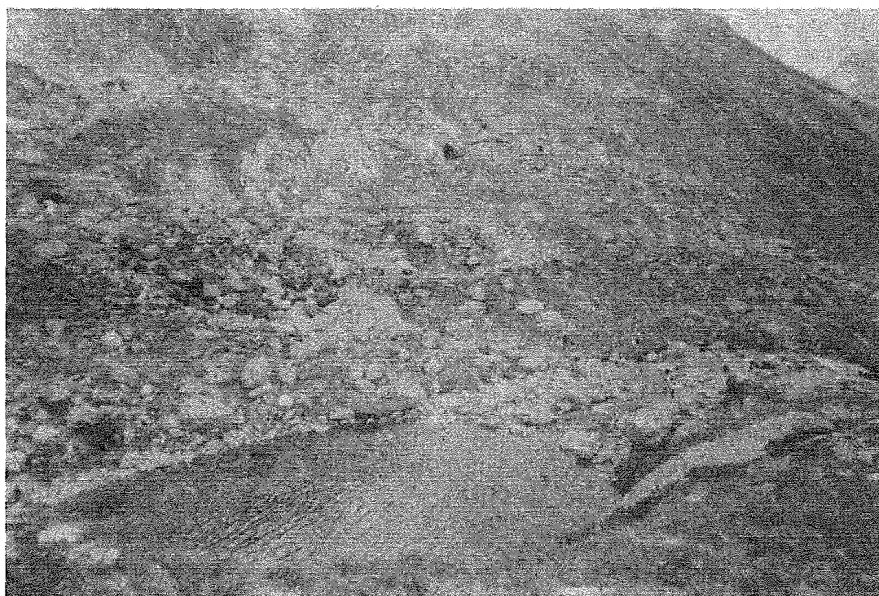
càrstic no són massa evidents, limitant-se a petits rasclers aïllats i algunes dolines en la zona A, en el pla de l'LT-1, i en la zona B en el circ de Remuñe.

En quant a l'apartat hidrològic resten encara força qüestions per esbrinar, donat que no hem controlat totalment el recorregut de les aigües subterrànies. Les aigües engolides per l'LT-1, l'LT-0 i el petit riuet que recorre l'LT-4 podrien ressorgir per l'LT-3 o per alguna sorgència menor de la zona A, cosa que no hem comprovat; així mateix les zones d'absorció del sector B haurien de tenir la conseqüent resposta. Caldria doncs efectuar coloracions en els engolidors actius i prospeccions per la part inferior del tàlweg del torrent de Literola, que s'encaixonera feréstegament en el seu darrer tram.

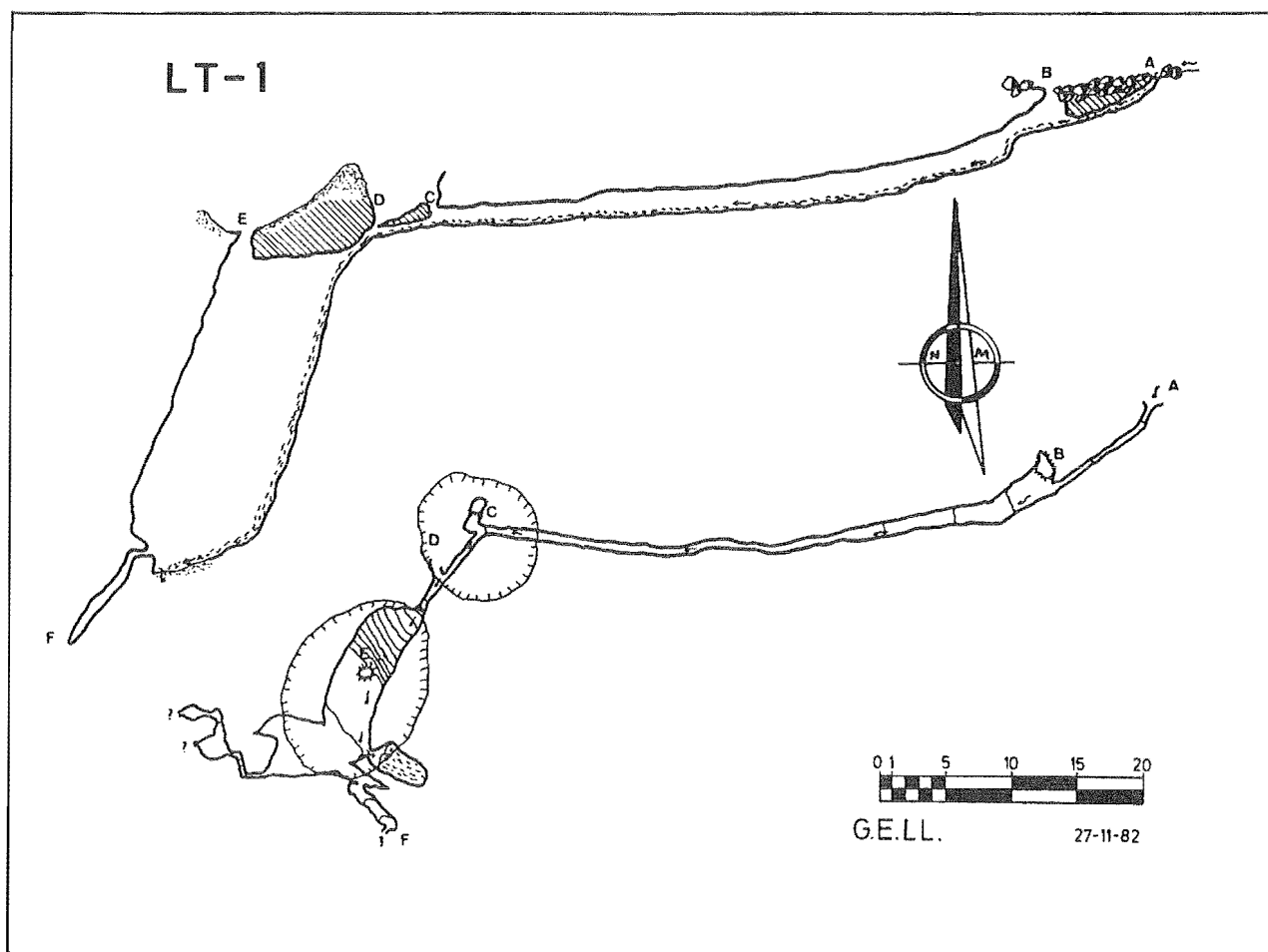
Les Cavitats

ZONA A:

LT-0: Visible engolidor situat en el bell mig del Torrent de Literola, formant una àmplia dolina plena d'aigua, en èpoques de màxima sequera arriba a drenar tot el cabdal que baixa pel curs del torrent. 2200 m. s.n.m.

En primer terme l'engolidor LT-0, en el centre de la fotografia s'aprecia la dolina (boca E) de l'LT-1.

LT-1: Coordenades, long. $0^{\circ}32'31''$
lat. $42^{\circ}40'35''$, 2290 m. s.n.m.

Cartografia, Maladeta-Aneto (Ed. Alpina).

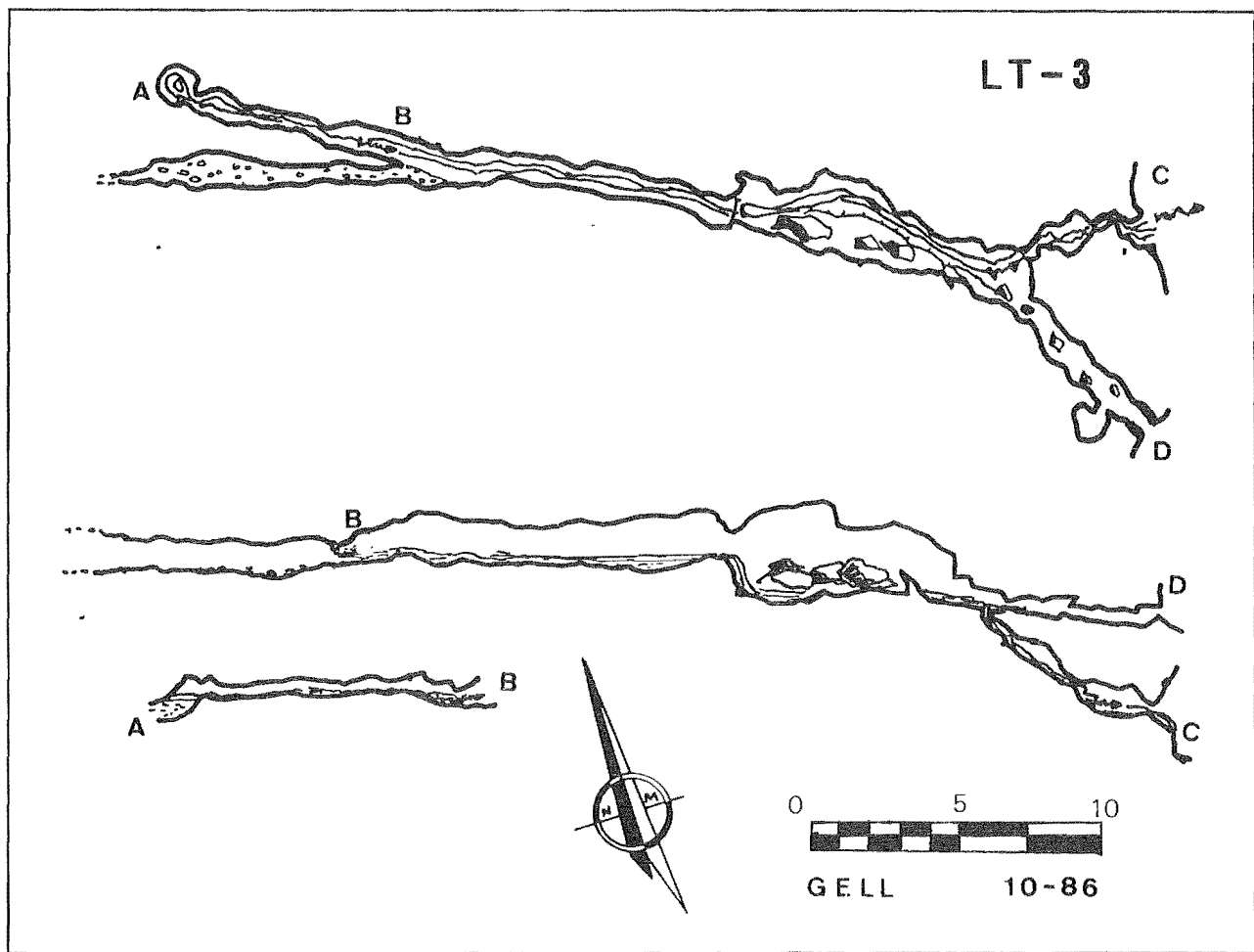
Molt proper a l'LT-0, al costat esquerre de la cascada i una mica per sobre; la cavitat es pot dividir en tres parts, la primera queda delimitada per les boques A i D, de recorregut subhoritzontal i dimensions reduïdes sobretot entre les boques A i C, amb un curs actiu en la seva totalitat.

Entre les boques C i D la cavitat, de petites dimensions, resta quasibé inundada. A partir d'ací comença a guanyar desnivell fins la sala de la Cascada, oberta pel seu sostre a l'exterior mitjançant una dolina d'esfondrament (boca E), a 25 m. de la seva base. Finalment la cavitat torna a disminuir de secció, podent-se progressar per tres camins diferents, el primer tot seguint el curs actiu que sifona als pocs metres; el segon és un curs inactiu, a 1 metre per sobre de l'anterior, es fa impenetrable després d'un ressalt de 2 m. i una rampa en fort pendent; i el tercer es tracta d'un petit aport hídric procedent del

barranc epigeu que, després d'un conjunt de gateres ascendents i petites sales, acaba en una saleta d'un parell de metres d'amplada i 30 cm d'altura de trebol.

Morfogènesi: Es tracta d'un engolidor actiu, receptor de les aigües d'un petit barranc lateral que, per un punt de discontinuïtat, s'endinsa a nivell cutani fins arribar a la sala de la cascada, on pren la inclinació de l'estrat, 70° . En tot el seu recorregut trobem sediments granítics alòctons; en la primera part apareixen formes litogèniques, essent la morfologia d'erosió intensa la dominant en la resta.

LT-3: Sorgència en el marge dret del torrent, a 2.130 m s.n.m. La boca activa actual es fa impracticable als pocs metres, penetrem després de desobstruir una boca superior inactiva i, als pocs metres, retrobem el curs de l'aigua; la morfologia de disolució és intensa, destacant les formes esquistoses de fàcil exfoliació. Superada una petita cascada el curs hídric perd horitzontalitat i baixa sobtadament el sostre, sifonant al cap de poc; uns metres abans apareix un afluent de dimensions

més còmodes, que s'estreix als 10 m, aportant un petit cabdal.

Probable sorgència d'una de les cavitats superiors, el volum d'aigua és més gran que el que discorre per l'LT-4, essent més similar al de l'LT-1.

LT-4: Coordenades, long. $0^{\circ}32'24''$ lat. $42^{\circ}40'37''$, 2.330 m s.n.m.

Cartografia, Posets (Ed. Alpina).

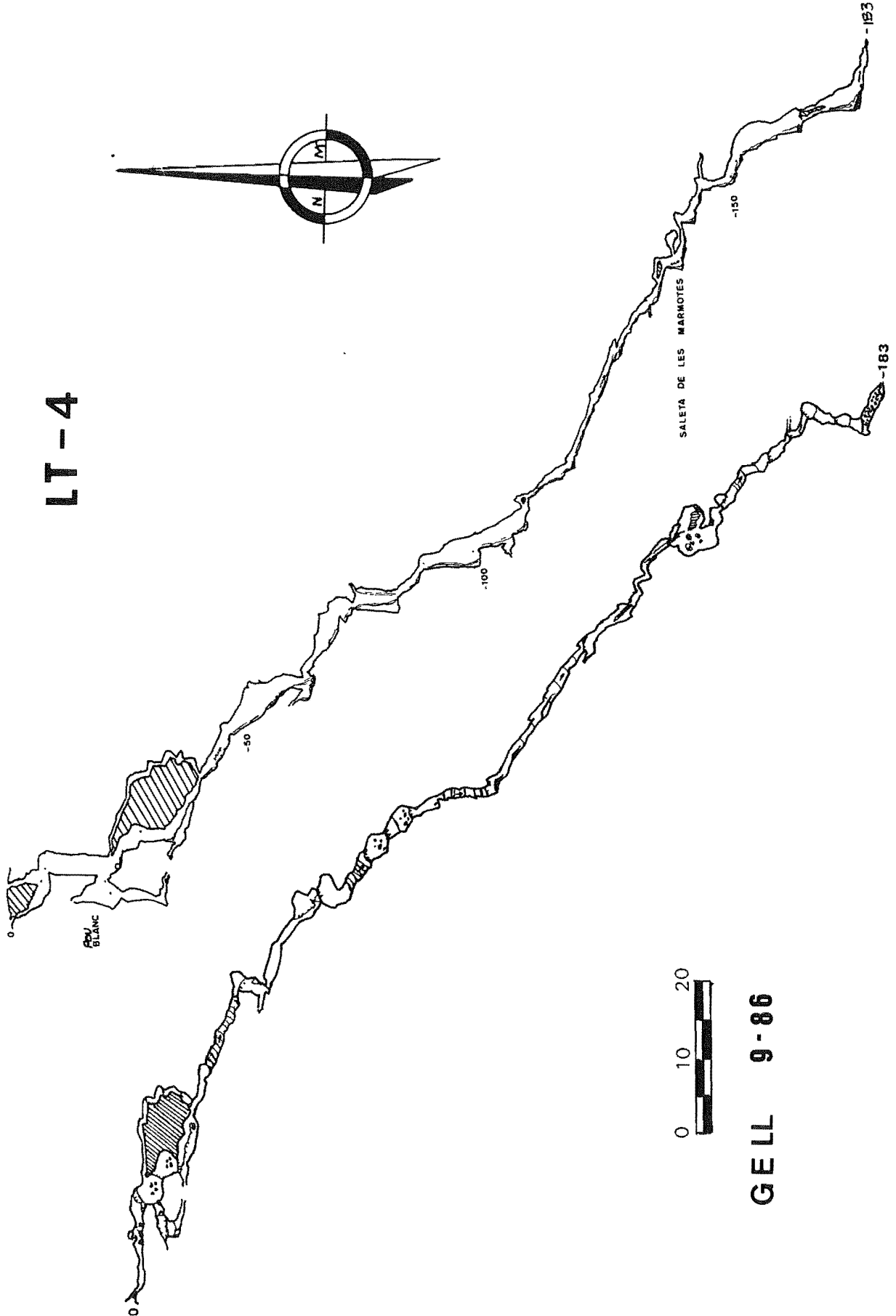
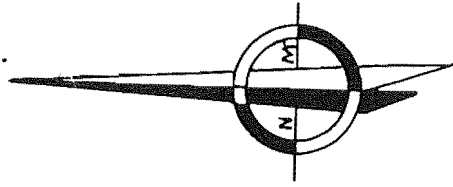
Partint de l'LT-0 i remuntant uns cinc minuts per la dreta hidrogràfica del torrent, s'assoleix un planell amb petites dolines, davant mateix tenim el cim del Perdigueret. La boca principal, en forma de rascler, és impracticable degut a l'estretor de les llàmines calcàries; desobstruint una mínima dolina propera, curullada de blocs de granit, donarem a un llaminador que es baixa en oposició fins tocar terra a -8 m., des d'on es veu la llum exterior que entra per la boca impracticable; a continuació s'obre un pou cilíndric de 14.5 m, a la base del qual s'inicien tres possibles continuacions. Per un pas estret ens endinsem en una minsa galeria, amb el sòl enta-

pissat de sediments exteriors en els seus inicis, que més tard dona a la galeria principal.

A l'esquerra i per un ressalt assolim el Pou Blanc, anomenat així per estar rebossat de Moonmilk en tota la seva secció, de 15 m. de fondària estretint-se en la seva base la galeria, fins fer-se impracticable, tot prenent la direcció de la galeria principal. La continuació més llaminera i evident és tot baixant un parell de ressals fins situar-nos a -40m., en una galeria fortament erosionada, als pocs metres retrobem la galeria que ve del pou inicial; la cavitat segueix la direcció dels estrats E-W per una junta d'estratificació, la qual cosa dona a la galeria una secció inclinada.

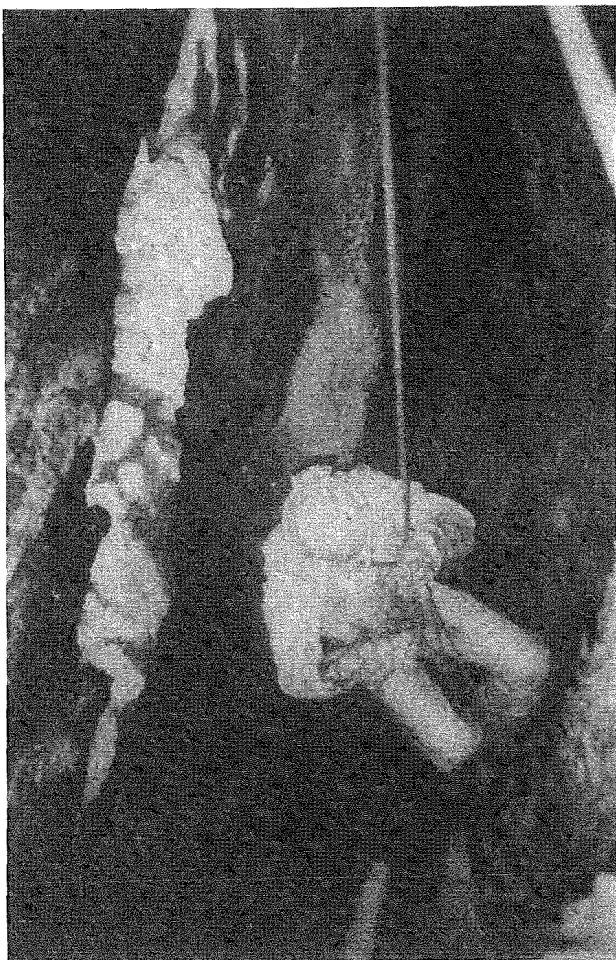
Més tard apareix un petit aport hídric i ens situem en una rampa en fort pendent, on la roca esquistosa presenta forma de llàmines sobreposades de molt fàcil exfoliació, sobretot quan s'utilitza com a presa; aquesta característica no ens deixarà en tota la cavitat, raó per la que l'LT-4 es conegut també com Sima del Hojaldré. Es continua davallant amb la matei-

LT-4

GELL 9-86

xa tònica, rampes precàries i petits pous de 8, 10 i 15 metres de fondària, fins un pas estret originat per l'aparició de roques arenisques que, un cop superat, dona a un nou pou rampat de -11 m. No cal dir que les seccions més amples les trobarem en les zones verticals per la major dissolució, essent les galeries de secció inclinada i reduïda; tot seguit apareix una llarga galeria amb un cabdal un xic més gran que es perd per nivells inferiors impracticables, apareixent poc després, la galeria presenta formes meandriformes al contactar amb un nou material calcari que tornarà a abandonar un cop passada la Saleta de les Marmotes i el Ressalt de les Sorpreses; petits ressalts insegurs, un parell de pous de -15 m. i el riuet desapareix definitivament entre els còdols, en un nou contacte amb els gresos, molt menys solubles.

Davallant el Pou Blanc de l'LT-4

ZONA B:

LT-2: Coordenades, long. 0°33'32" lat. 42°40'33" 2.320 m. s.n.m.

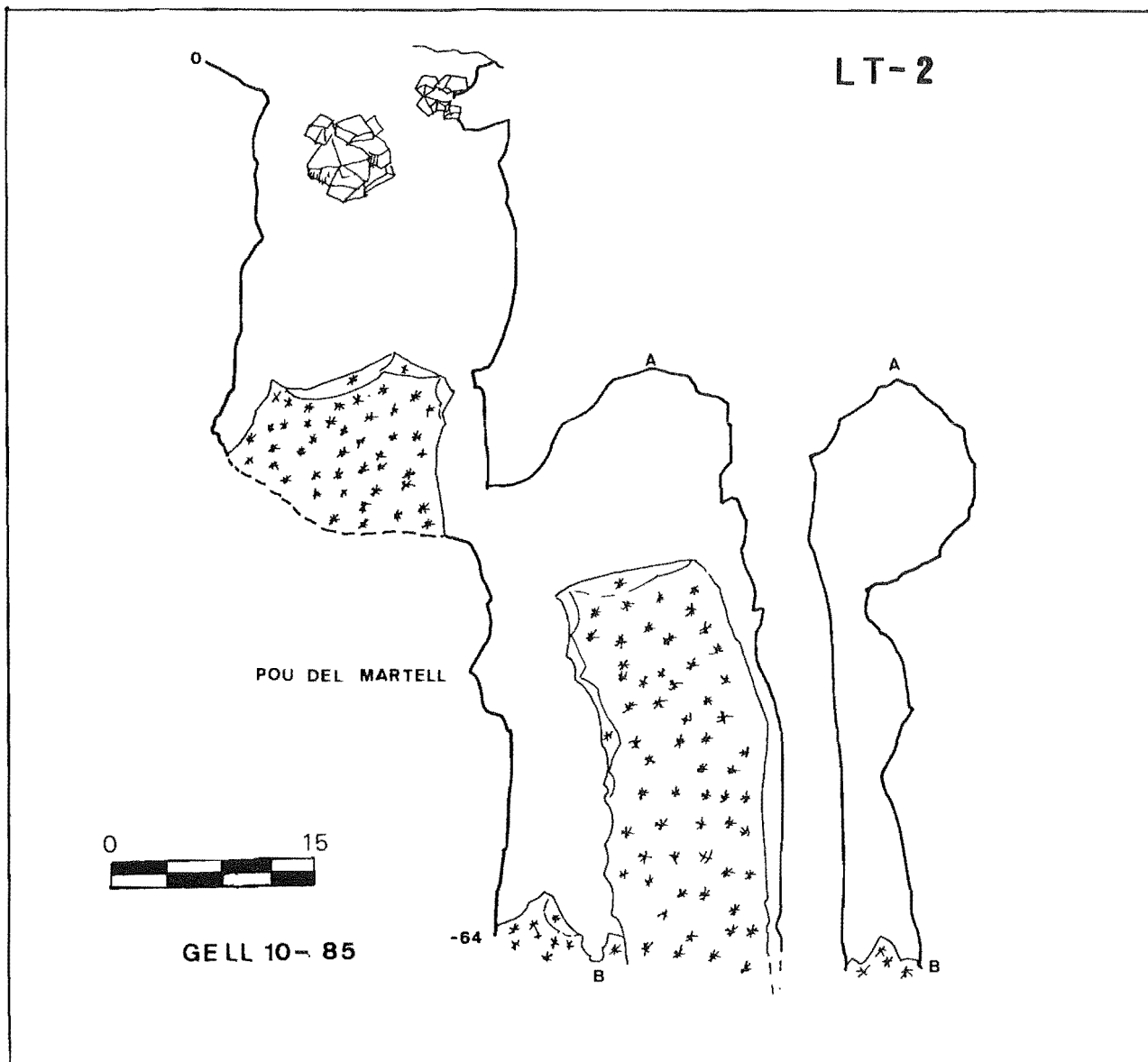
Arribant a la morrena que barra l'entrada del Circ de Remuñe, a la dreta i uns metres per sobre del Circ, és el segon avenc descobert.

La boca presenta forma de T practicable per una escletxa S-N, perpendicular a la diàclasi E-W originadora de la cavitat, mitjançant una rampa d'uns 45° amb un ressalt final de 2 m. que dona a un dipòsit nival permanent; és preferible instal·lar corda a l'extrem oest de la diàclasi i davallar fins arribar a la neu, flanquejar-la per sobre en direcció nord i guanyar desnivell fins una balconada que comunica amb un fus provinent d'una dolina situada a la vora mateixa de la boca. Les parets presenten formes d'erosió pel glaç en un procés abrasiu, trobant la quasi totalitat del seu diàmetre taponada per la neu; les possibilitats de progressió varien en raó del desglaç estival, a la tardor del 85 existia una clara continuació entre neu i pedra per la part més oriental del pou, havent davallat fins la cota -63 on ens aturà un tap de neu infranquejable.

Realitzant tasques topogràfiques en la part final de l'LT-4

L'any següent l'espai disponible s'havia reduït en aquest sector, trobant blocs de neu enclastats i el tap de neu a cota superior; en canvi per l'altra banda vam accedir a una nova saleta que, per un estret passadís, s'aconseguí baixar fins que

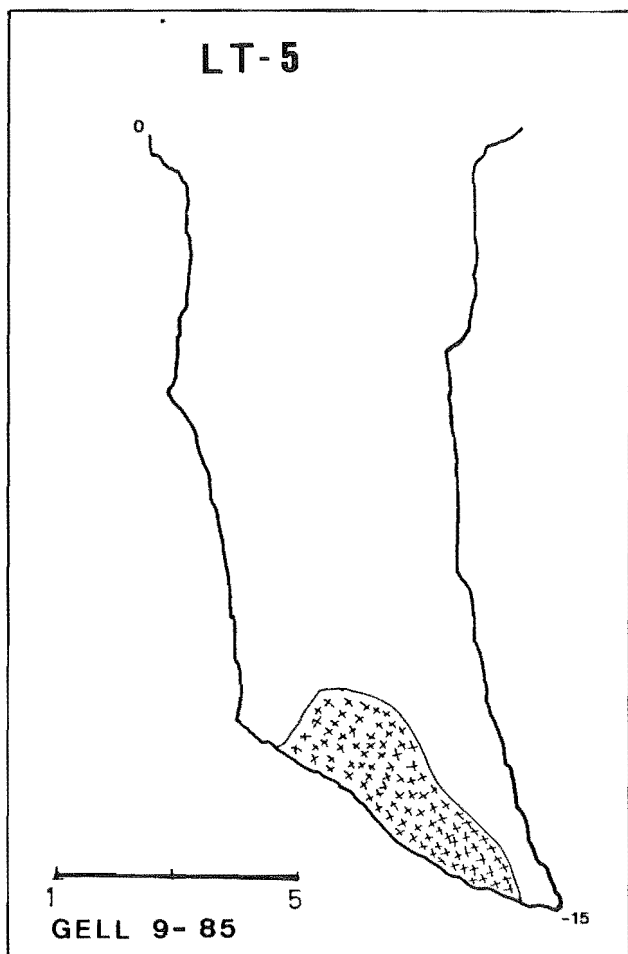
la neu impossibilità la progressió; encara que creiem més factible el descens, en anys futurs de desglaç intens, per on ho vam fer inicialment l'any 85.

La cavitat aprofita una fractura del terreny de direcció E-W, de varis centenars de metres, on la calixa metamòrfica contacta amb els gresos, no s'aprecia cap procés litogènic.

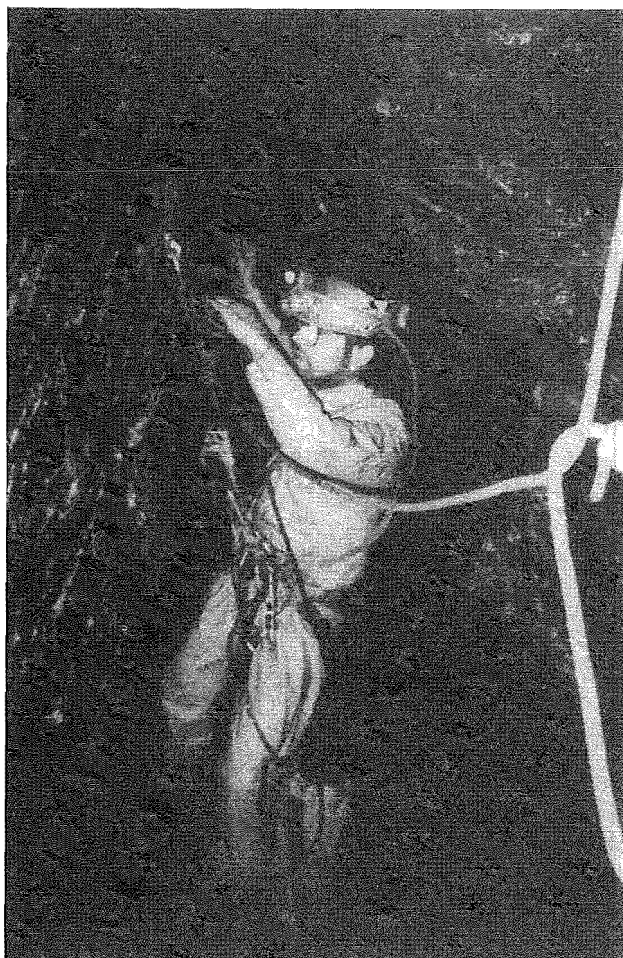
Progressant en oposició en l'LT-4 (Cota -40)

LT-5: Situada en la mateixa fractura que l'LT-2 i l'LT-6, uns 100 metres més a l'est i a la mateixa alçada, al peu d'un petit cingle. Es format per un pou únic de 15 metres de fondària i amb les mateixes característiques que les seves veïnes.

en petites repises fins una balconada que comunica amb nou pou de majors dimensions, flanquejant a l'esquerra accedim a una finestra que dona pas a un conducte d'escàs recorregut. En la base del pou un con d'enderrocs, inestable i en fort pendent, ens mena després d'uns petits ressaltos al Pou dels Isards, de 65 metres de

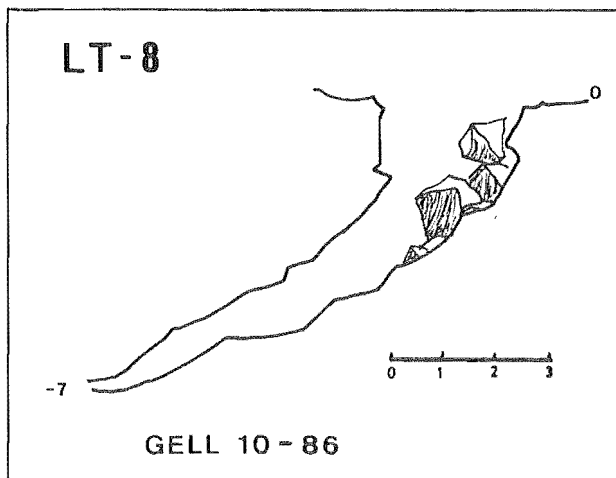

LT-6: A pocs metres per sobre de l'LT-5 en direcció E. Una àmplia boca de 9 m. de diàmetre, amb un important dipòsit nival, permet accedir per la seva base a una petita rampa que, uns metres enllà, queda obturada per la neu.

LT-7: Coordenades, long. $0^{\circ}33'45''$ lat. $42^{\circ}40'35''$, 2.390 m. s.n.m.

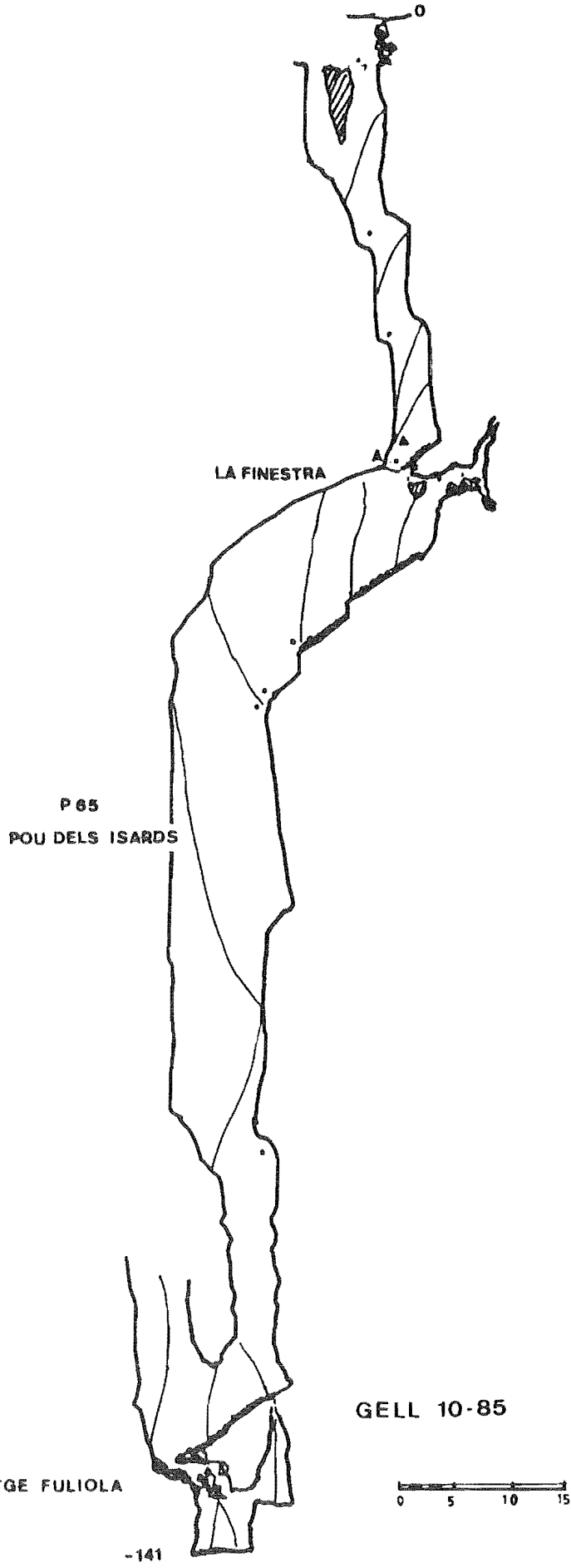
Seguint el cingle de l'LT-6 cal remuntar uns metres pel vessant fins un petit cingle perpendicular a l'anterior, en el que es localitza l'esquerda que origina l'avenc. El primer pou és arrodonit en el seu extrem nord i recobert d'empremtes de corrent, la qual cosa el diferencia de la resta de cavitats de la zona on predomina la dissolució nival; es davalla fraccionant

Iniciant el descens a partir de La Finestra, en l'LT-7

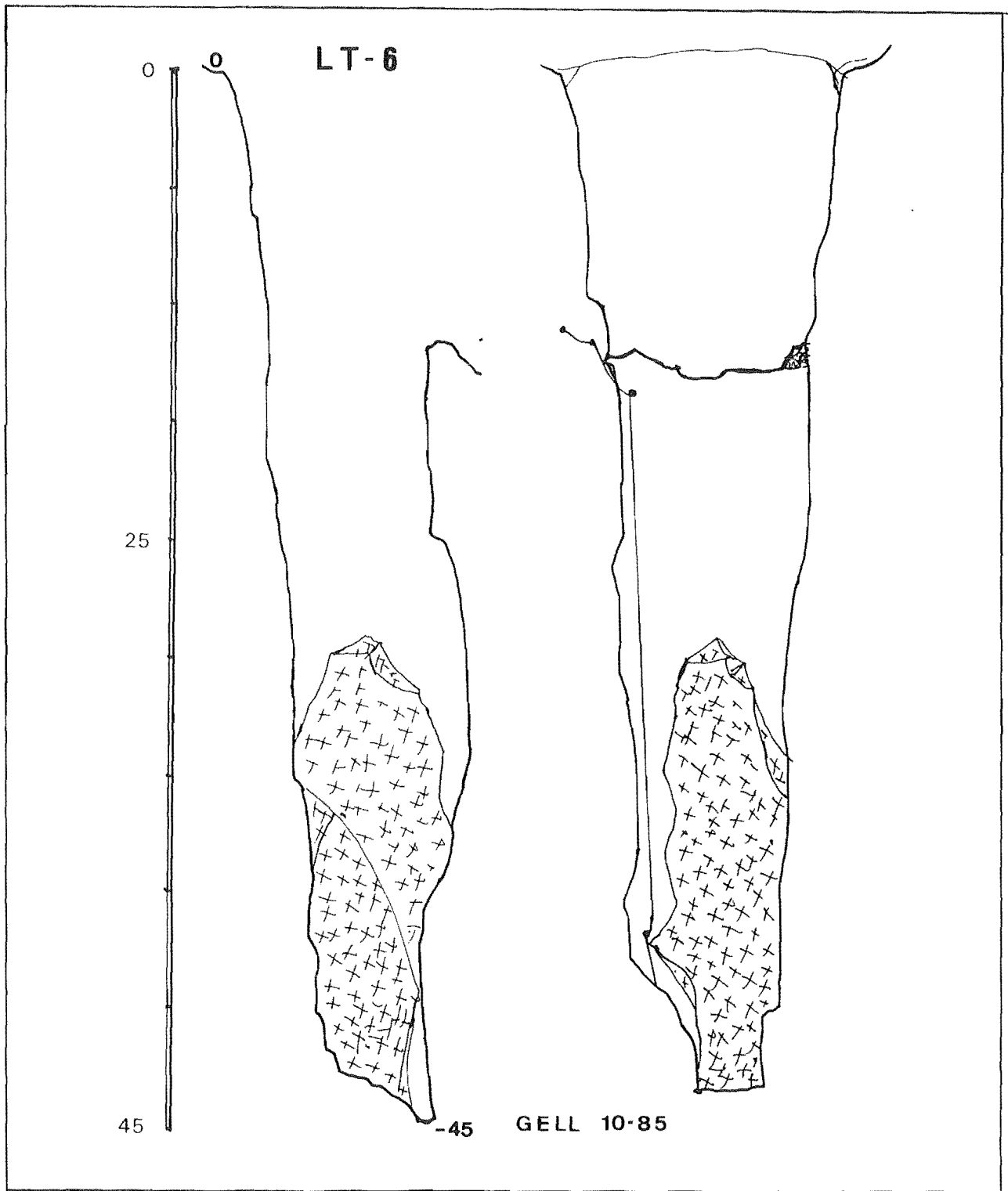

LT-7

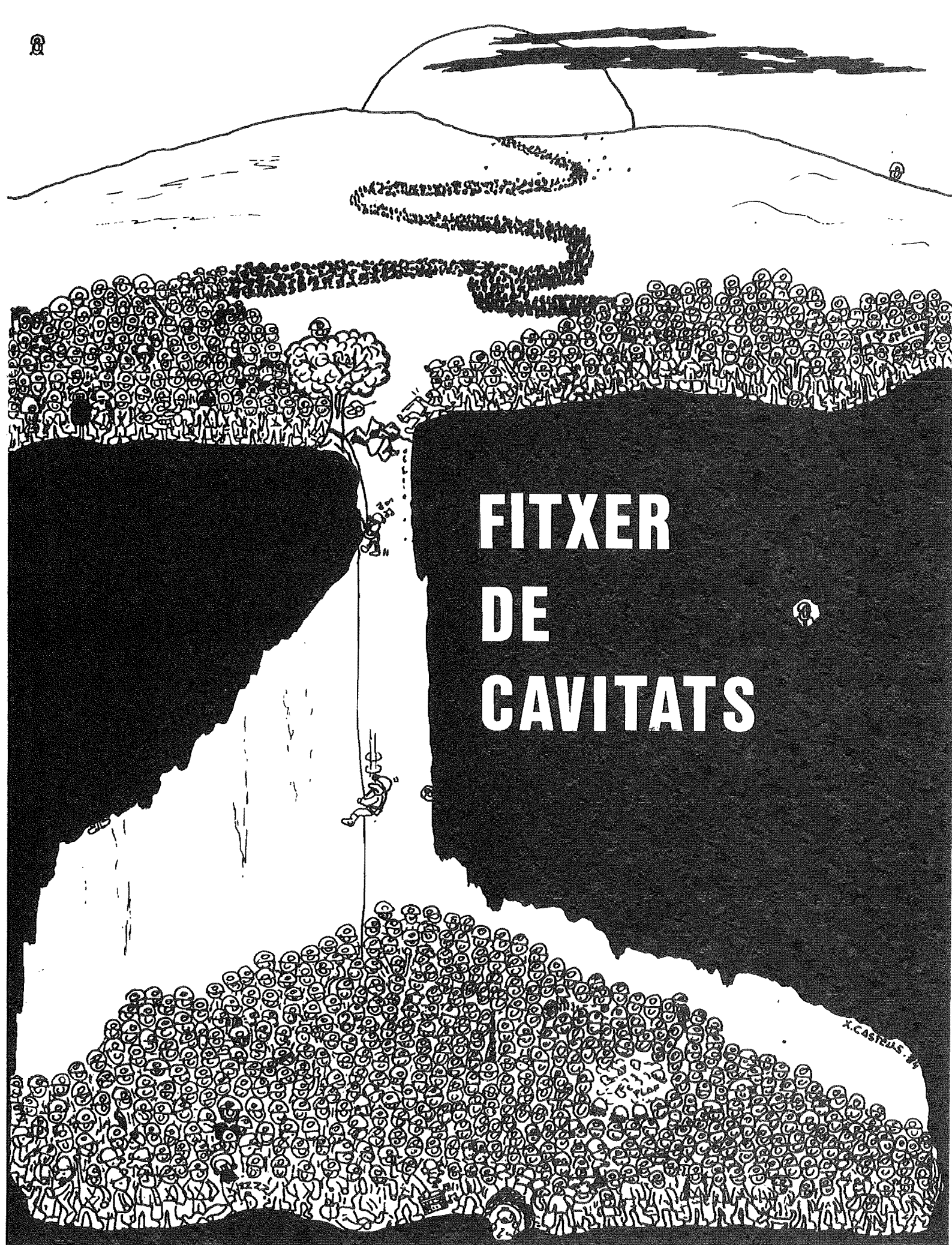
-141

fondària, la seva secció inicial és de 3 m. d'amplada i 8 m. de llargada, engrandint-se als pocs metres per tornar-se a reduir en el seu tram final, fent-se més cilíndric; en la seva base el corresponent con d'enderrocs semi-obstrueix un estret passatge que condueix a un petit ressalt i al punt de màxima cota (-141 m.) de la cavitat, on es poden observar les possibles

continuacions recobertes per sediments argilosos, probablement degut al contacte amb roca molt menys soluble (gresos).

LT-8: Entre les arestes de Remuñe i el Circ, cavitat oberta, igualment, en el contacte amb els gresos. Després de desgrimpar el petit ressalt d'entrada es troba una rampa de 10 metres de recorregut, sense cap interès.

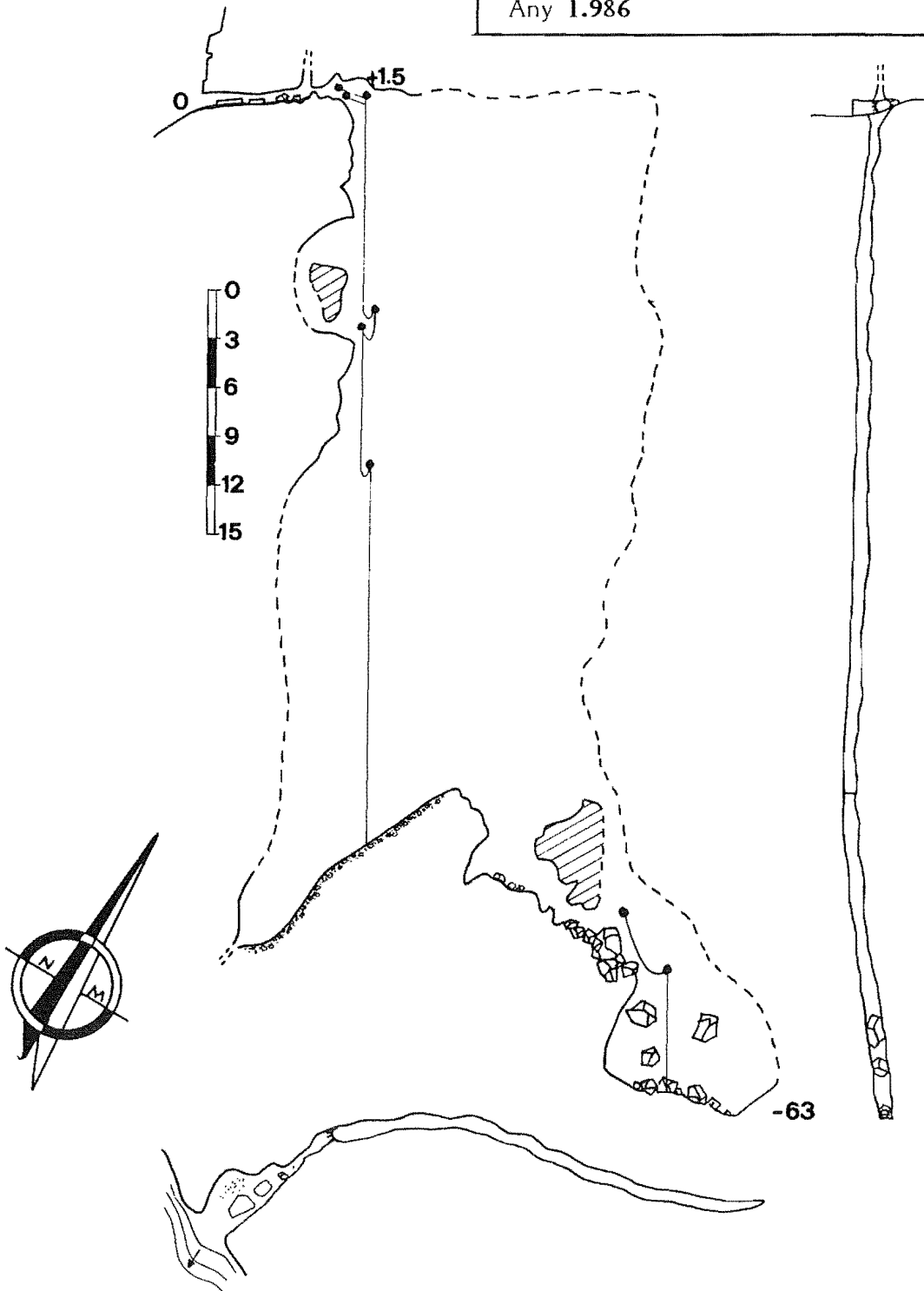

AVENC del FUNIOL

Vilaverd (Conca de Barberà)

Topografia G.E.L.I.

Any 1.986

AVENC DEL FUNIOL.

Un trist favor ens ha fet un incendi: ha desempallegat la boca i l'accés a un avenc fins ara desconegut en la barrancada del Funiol, dins el terme municipal de La Riba, en la Serra de Prades. Ha estat descobert per Jesús Sánchez, component del GELL, caçador, veí de La Riba i gran coneixedor de la zona, a causa del foc que destruï tota la vegetació.

Està situat al marge nord de la barrancada del Funiol, prop de la paret que rep el nom de Montroig, oposada a la que hem de traspasar per un passet estret no gens difícil. L'altímetre ens marca 400 metres s.n.m. i tenim a +2º d'inclinació i 72º de rumb el Miramar del coll de Lilla, i a +6.5º i 199º el Puig de Marc.

Es una cavitat de relativa importància dins la zona, de -64.5 m., d'origen únicament tectònic, sense cap evidència d'erosió hídrica, les parets de la diàclasi estan concreccionades de dalt a baix en tots els llocs que hem observat.

L'entrada és una gatera de 2.5 m. d'ample per 0.9 d'alçada i de 10.5 m. de recorregut, que desemboca per un pas estret a l'inici de l'esquerra, a un metre i mig per damunt del nivell de l'entrada;

deixant una mica abans una xemeneia que sembla no continuar però que no ha estat explorada; aquest passadís sembla independent de la resta de la cavitat en lo referent al seu origen.

Inmediatament després del pas estret ens trobem dos spits a mà dreta, un per ancorar-se i un altre per posar un separador. Un tercer spit, a l'esquerra, ens posa sobre la vertical de la diàclasi, iniciant una davallada de 46 metres amb 3 spits més, tots ells a la mateixa paret de l'esquerra segons s'entra.

El fons és de terra compacta, en fort pendent, acabant-se als pocs metres en direcció sud, oferint una continuació cap al nord. Un ressalt de 6 m. es pot baixar en oposició, parant compte en no relliscar per la pulida paret. En aquest nivell inferior ens comencem a trobar blocs, i al mig de l'últim pou, de -11 m. instal·lat amb 2 spits, n'hi ha tres de mitjanes proporcions encastats entre les dues parets.

L'amplada mitja de la diàclasi és d'una mica més de mig metre, mida que no dificulta el pas en cap moment.

L'avenc s'explorà el 30-XI-86 per sis membres del GELL.

---

esports *Casa Ricart*

Rambla Ferran, 11 - Tel. 236721 - LLEIDA

Equips ROSSIGNOL

Fixacions NEVADA LOOK I SALOMON

Botes i descansos NORDICA

Vestimentes de les millors marques

Gran assortit en Motxilles, Sacs, Botes i Material d'escalada i espeleologia.

TOT PER L'ESQUIADOR I EL MUNTANYENC.

AV. CASTELL DE TARABAU.

Municipi: Baronia de Rialp (La Noguera).
Coordenades: 481616 U.T.M.
Cartografia: Mapa SGE. 291 (Oliana).
Espeleometria: Desn. 27 m.
Terreny: Conglomerats.

Situació: S'hi accedeix a partir de la casa del Cerdanyés. Després de desviar-nos 1 Km. abans del coll de Comiols, prenent la pista que surt a mà dreta, al cap de 8 Km. i un cop vorejada la Serra de la Conca, davalla ràpidament per una altra pista a mà dreta fins C'an Cerdanyés i C'an Batalla, 4 Km. Des d'ací és visible el turó conglomerat nomenat Castell de Tarabau, a la dreta hidrogràfica i per sobre del riu Rialp; si es consegueix trobar el senderó que hi puja, arribarem a la boca situada per sota i enfront de l'arcada que assenyal·la la única entrada al Castell.

Descripció: La cavitat és constituïda per una esquerda, formada probablement per la distensió del proper cingle; el procés reconstructiu és incipient en la part superior; traspasada la boca, d'un metre de diàmetre es troba l'únic pou de 27 m.

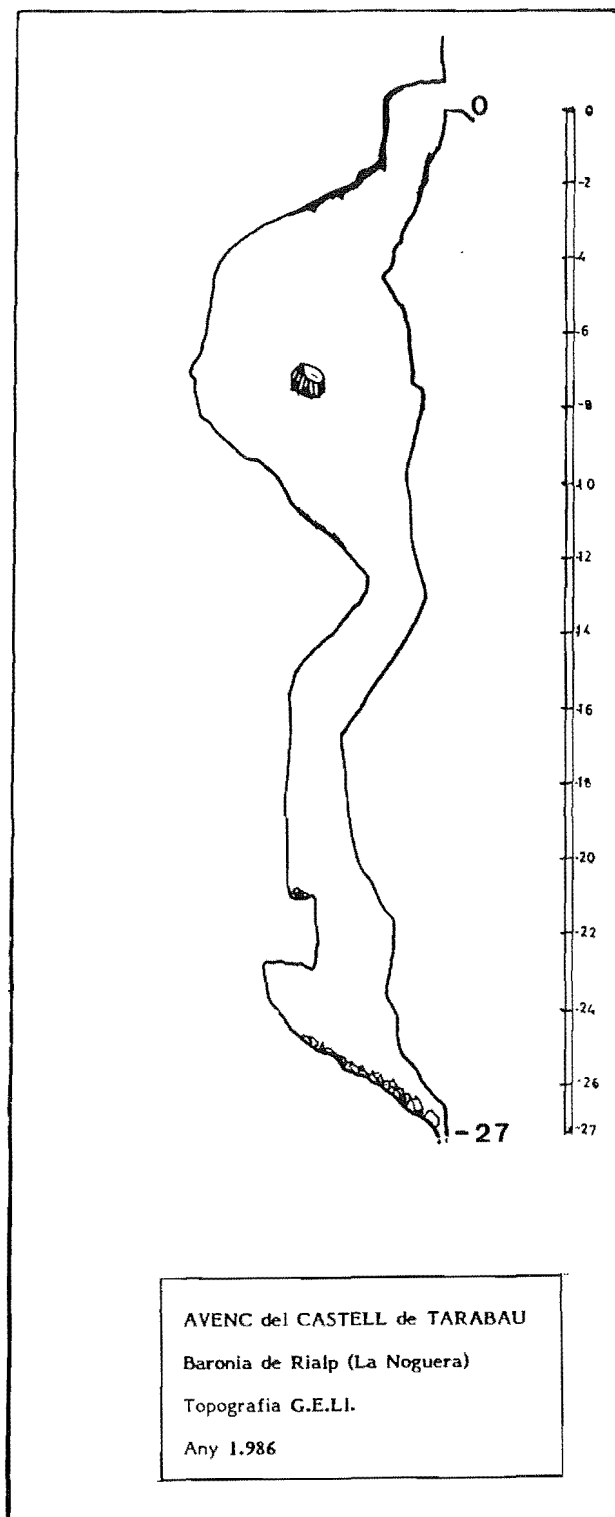
POUET DE MONTREBEL.

Municipi: St. Esteve de la Sarga (Pallars Jussà).
Coordenades: 4°22'55" 42°03'52"
Cartografia: Mapa El Montsec. Ed. Alpina.
Terreny: Calcàries.
Espeleometria: Desn. 35.5 m.
Primera exploració: G.E.L.I. 15-8-69

Situació: Actualment l'itinerari més factible és des del coll d'Ares, seguint una pista en mal estat en direcció al pic de Coronas i baixar pel barranc de Mata-Mala, que és el darrer abans d'arribar a l'esvoranc de Montrebel.

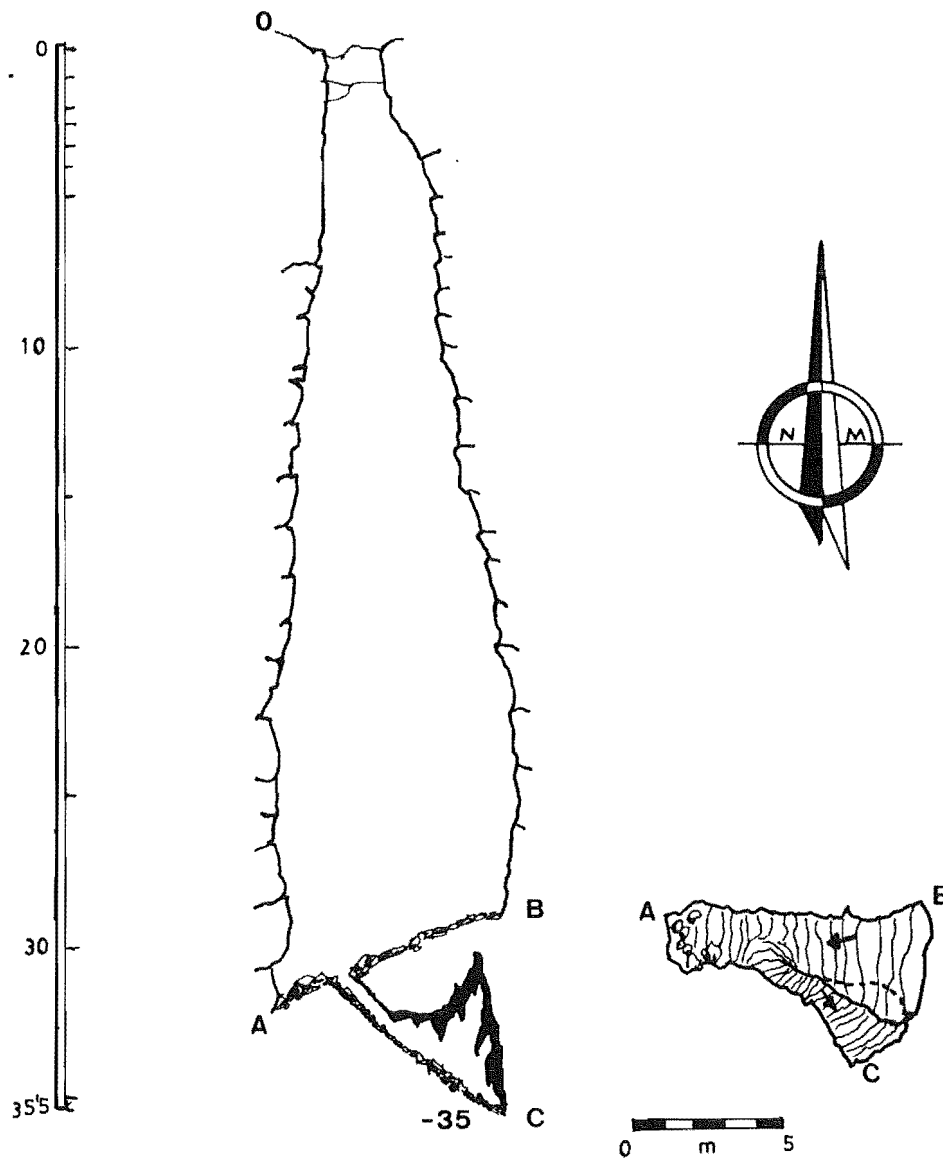
El barranc de Mata-Mala, en la seva part superior, forma una Y, una branca es paral·lela a l'aresta del Montsec i l'altra, menys marcada, baixa perpendicularment. La boca es troba quasibé en la confluència de les dues branques, en el vessant dret del torrent paral·lel a l'aresta, uns 10 metres sobre el tàlweg.

Descripció: La boca, arrodonida de 2x3 m., dóna accés a un pou de 29 m.; la base és un con d'enderrocs, on s'obre una gatera

semicurullada que comunica amb una saleta recoberta de formacions que és el punt de màxima fondària de la cavitat.

Es podria tractar d'un antic engolidor, actualment inactiu degut al desplaçament del tàlweg.

POUET de MONTREBEI
 Sant Esteve de la Sarga (Pallars Jussà)
 Topografia G.E.Ll.
 Any 1.984

AVENC DE LES ARRELS.

Municipi: Montblanc (Conca de Barberà).
Terreny: Calcàries del Mus-chelkak.
Espeleometria: Rec. 107 m. Desn. 23 m.

Situació: Aquesta nova cavitat s'inclou dins del conegut complex Av. Clonc-Av. Orellut-Av. de la Figuereta, situat sobre una carena, en el Km. 6 de la carretera de La Riba a La Farena, i a pocs metres de les altres cavitats, seguint la pista que s'endinsa en el bosc uns 50 metres.

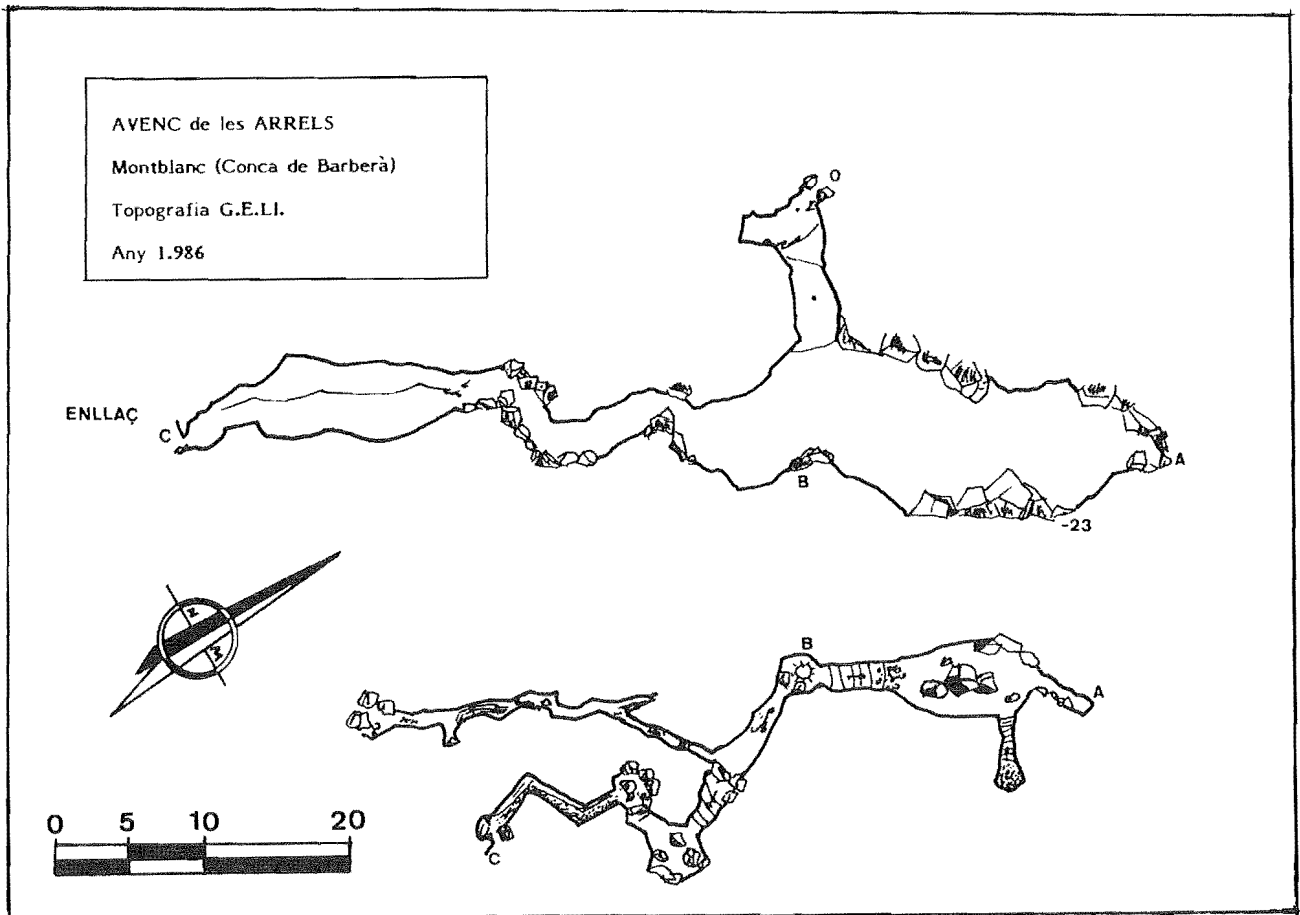
Per mitjà d'un company resident a La Riba vam tenir notícies de la descoberta de la boca de l'avenc, després d'efectuar unes desobstruccions; unes setmanes més tard ens atansàrem a La Riba per explorar-lo, comprovant la relació existent amb les cavitats ja conegudes.

Descripció: Després d'un primer ressalt de 5 metres s'enllaça amb un pou de 15 m., en la seva base trobem dues possibilitats de continuació: davallant en direcció NE arribem a una àmplia sala terminal, plena de blocs; tornant enrera i abans de superar un pas remuntant, s'obre una estreta galeria a la dreta que, després d'un pas es-

tret i un ressalt de 6m. comunica amb una galeria entre blocs en equilibri precari. Superant el pas per la galeria principal mitjançant passos estrets entre blocs, accedim a una galeria on, a mitja alçada, s'aprecia una mena de passamà que en realitat són unes gruixudes arrels (probablement de la figuera que neix a l'entrada de l'Av. de la Figuereta), al final d'aquesta i per una exíguua gatera enllacem amb l'Av. de la Figuereta.

La cavitat té el mateix origen que les seves veïnes, diàclasis produïdes per la distensió de la massa calcària, eixamplades pel procés clàstic, molt intens en tota la cavitat; En algú punt concret trobem formacions litogèniques produïdes per petites infiltracions.

Cal fer esment també de l'Av. de la Cuneta, situada a la vora mateix de la carretera i a pocs metres de l'Av. Clonc. Després de baixar l'estreta boca i un ressalt entre blocs, de 5 m., comunica amb l'Av. Clonc. Per poder entrar és necessari treure el bloc de tapa la boca per tal d'evitar ensurts desagradables als automobilistes.

CV. de les ROQUES de la TORRE

Municipi: Vallfogona del Riucorb (La Segarra).

Coordenades: 42°56'39" 41°34'01" 690 m.

Cartografia: Mapa IGN. 130 (Cervera).

Terreny: Gresos.

ESpeleometria: Rec. 28 m. Desn. -9m.

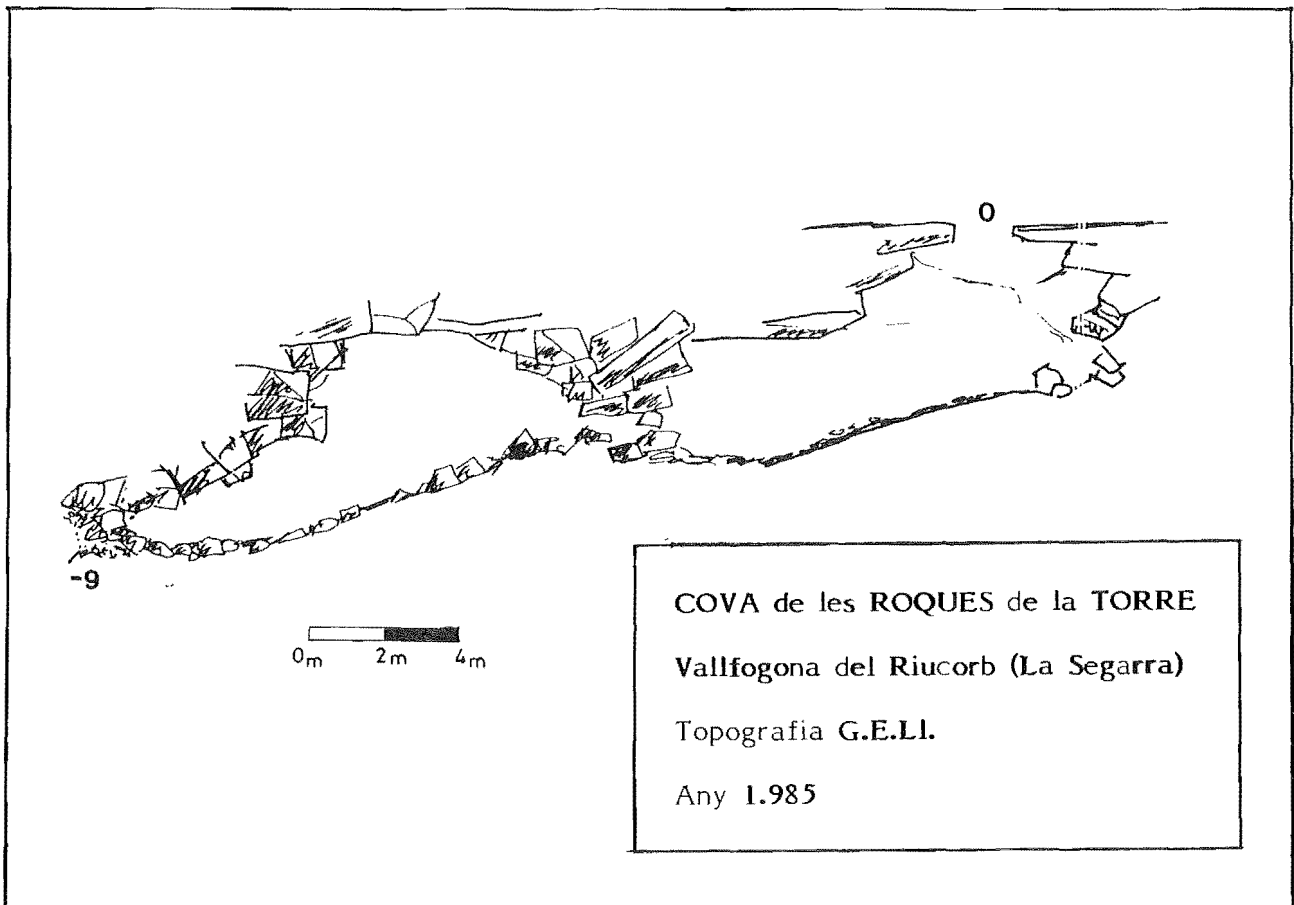
Història: Les Coves de les Roques de la Torre són conegudes des d'antic pels habitants dels pobles veïns, havent-les mencionat en J. Ferraté l'any 1.918 i, estranyament des de llavors, passen a l'oblit fins al moment, degut segurament a l'escàs atractiu espeleològic de la comarca on es troben situades.

Existien abans altres boques properes a l'actual, per això la denominació de Coves de les Roques de la Torre, però varen ser curullades en una recent remodelació de l'explanada circumdant per un aprofitament agrari.

Així mateix en la primera exploració per part d'un membre del GELL, l'any 77, la cova tenia un recorregut superior a l'actual degut a un ensorrament que ha obturat la galeria.

Situació: Les Roques de la Torre es troben sobre el Balneari de Vallfogona del Riucorb, essent visibles des del mateix doncs formen un petit cingle a la part superior. Per arribar-hi es pot prendre una pista que surt del mateix balneari i remunta fins a pocs metres del peu del cingle.

Descripció: La boca s'obre a peu de cingle, fent un ressalt de 4 m. de fàcil descens, que dona pas a una galeria descendent obstruïda per un esfondrament del sostre, superat aquest punt la galeria torna a ampliar-se fins un nou i definitiu ensorrament. L'any 77 es va poder progressar uns 50 metres més.

FORAT DE LA GRALLERA.

Municipi: Llimiana (Pallars Jussà).
Coordenades: x=331.050 y=4.655.840 1.210 m.
Cartografia: Mapa SGE. 65-24 1:25.000
Terreny: Calcàries.
Espeleometria: Rec. 93 m. Desn. 41 m.

Situació: Prop del caire del tercer cingle que s'aboca al torrent que baixa del Forat del Gel. La millor aproximació es fa des de la pista de l'Hostal Roig a la Portella Blanca, baixant directament pel llom del contrafort fins la vertical de les coves d'Hostalets, per arribar a la boca situada a l'altre costat del llom. Malgrat tot, en cas de no conèixer la seva localització exacta és preferible anar a trobar el llom des del Forat del Gel, per tal de localitzar primer les coves d'Hostalets (visibles des del F. del Gel).

Descripció: Un pou de 13.5 metres dona accés a tres sales concatenades, unides les dues primeres per un estret pas vertical, i per una gatera de 20 metres la segona i tercera sala.

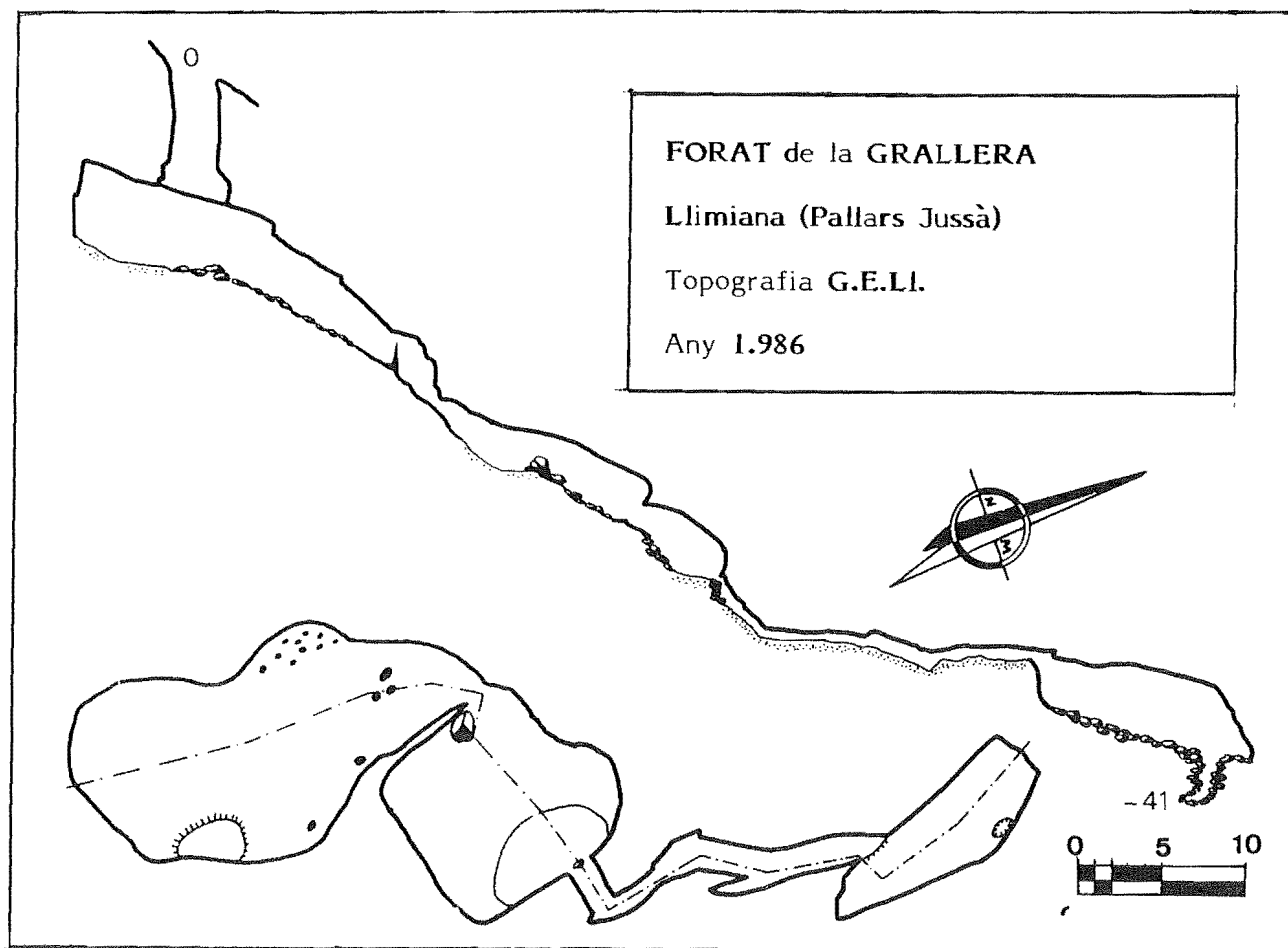
AVENC DEL CINGLE.

Municipi: Vilanova de Meià (La Noguera).
Coordenades: 4°43'29" 42°01'10" 1.100 m.
Cartografia: El Montsec, Ed. Alpina.
Terreny: Calcàries.
Espeleometria: Desn. 52 m.

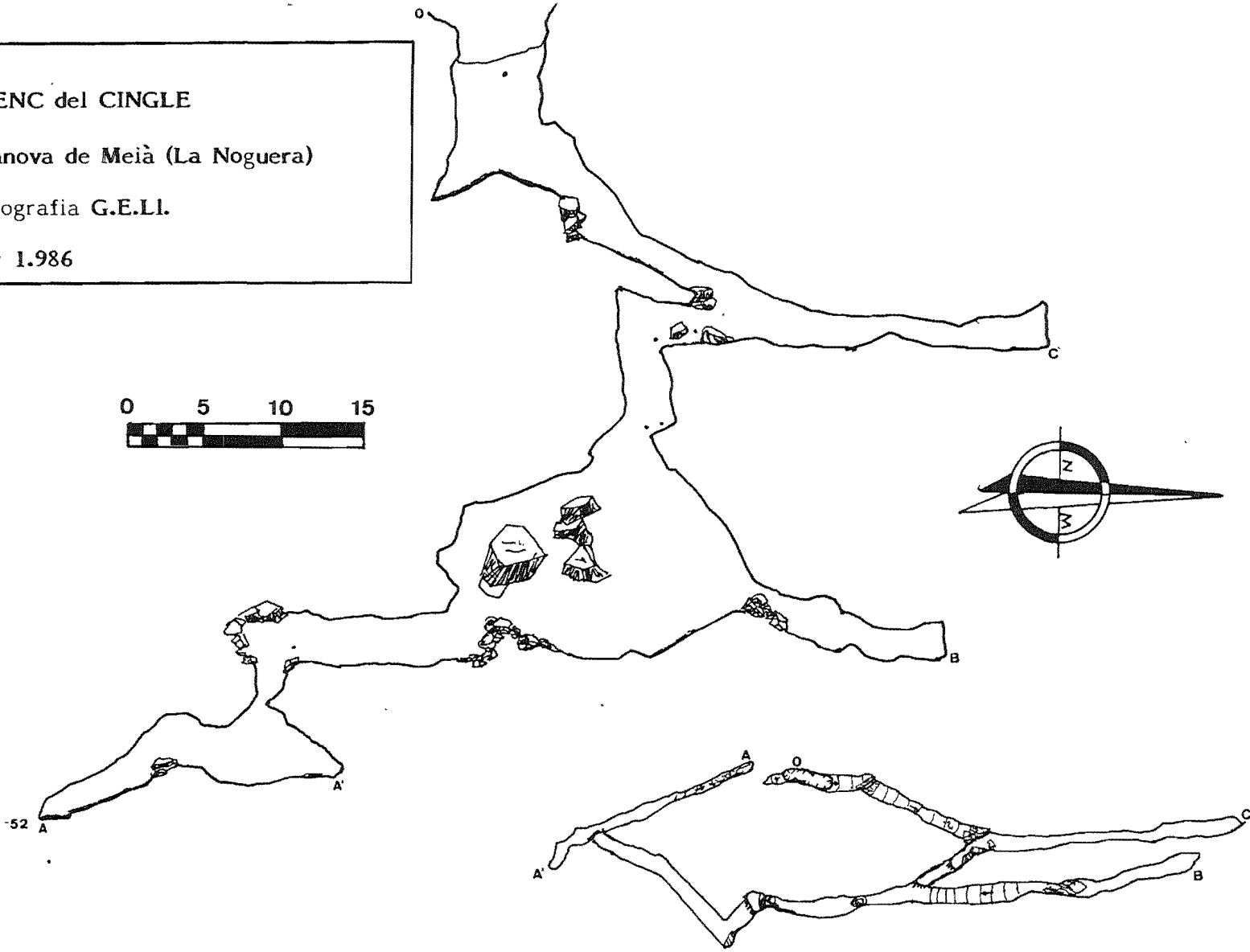
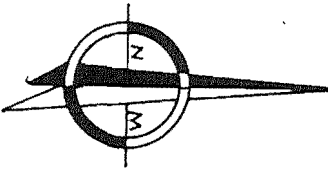
Situació: Entre el Km. 4 i 5 de la carretera de Vilanova de Meià al Pas Nou. Podem deixar el cotxe a la Font Blanca i remuntar vers el cingle que tenim sobre, superant-lo per una canal seguim per la vora fins arribar a la boca de l'avenc.

Descripció: La cavitat està estructurada per una xarxa de diàclasis produïdes per l'atracció del buit sobre la massa calcària, originada per la proximitat del cingle, trobant-nos els típics fenòmens d'aquests tipus de cavitats, blocs encastats, falsos pisos, etc.

El pou d'entrada comunica amb una galeria que, davallant uns ressalts, queda obturada. Cal retornar al peu d'un ressalt on, per una altra diàclasi, trobem un nou pou partit per una repisa, al seu peu i per una nova galeria d'igual morfologia assolim el final de la cavitat, després de davallar un darrer ressalt.

AVENC del CINGLE
Vilanova de Meià (La Noguera)
Topografia G.E.LI.
Any 1.986

Contribució Al Millor Coneixement Espeleològic Del Mont De Vi

per JOSEP LLUIS GAZQUEZ

SITUACIO:

El Mont de Ví és una de les serralades del Pre-Montsec, en el terme municipal d'Os de Balaguer i al nord de Tragó de Noguera, queda limitat a l'oest per la Noguera Ribagorçana i a l'est pel barranc del Campell. Les cavitats es troben el vessant sud i prop del cim.

ANTECEDENTS:

Arrel d'una primera prospecció, l'any 81, per la zona per tal de cercar la Cova Fonda de Tragó s'exploraren i topografiaren dues petites cavitats, poc temps després contactarem amb un antic habitant de Tragó que ens informà que les cavitats localitzades eren la Cova de l'Àguila i la Fonda de Tragó. Tot llegint la descripció que d'aquesta darrera en fa Mn. Faura i Sans, hi tornem dos cops més per desobstruir una gatera i trobar la continuació. No és fins el setembre d'enguany que, juntament amb un company que ens havia comentat la visita a una cavitat que coincidia amb la descripció de Mn. Faura, tornem a la zona per explorar i topografiar la veritable Cova Fonda de Tragó.

Serveixi doncs aquest treball per tal de rectificar la informació errònia apareguda en el llibre guia "El Montsec i Muntanyes veïnes", editat pel Centre Excursionista de Lleida.

LES CAVITATS:

Cova del Mont de Ví.-

Municipi: Os de Balaguer (La Noguera).
Coordenades: 42°18'28" 41°56'57" 790 m.
Espeleometria: Rec. 56 m. Desn. 5 m.
Situació: Des de poc abans de la fi de la pista d'Ivars de Noguera a Tragó hom pot veure la boca penjada al bell mig del cin-

gle superior del Mont de Ví. Cal pujar sordejant els cingles vers el NW fins arribar a una plataforma, retornant cap a l'E, i un cop sota l'entrada inaccessible cal grimpar en direcció a la balma del costat, en la mateixa repisa s'obre l'altra boca.

Descripció: La boca, situada en la paret W d'una gran balma, dona pas a una curta galeria que mena a la segona entrada. Formen la cavitat, erròniament nomenada Fonda de Tragó, una sala de 8x15 metres i un parell de ramificacions al final de la mateixa.

Cova de l'Àguila.-

Coordenades: 42°18'20" 41°57'04" 800 m.
Espeleometria: Rec. 30 m. Desn. 9.5 m.
Situació: 250 metres a l'W de la Cova del Mont de Ví i en la mateixa plataforma.

Descripció: Una sèrie de petites sorgències inactives conflueixen en la sala principal de la cavitat, de 7x10 metres, oberta a l'exterior pel fons d'una balma.

Cova Fonda de Tragó.-

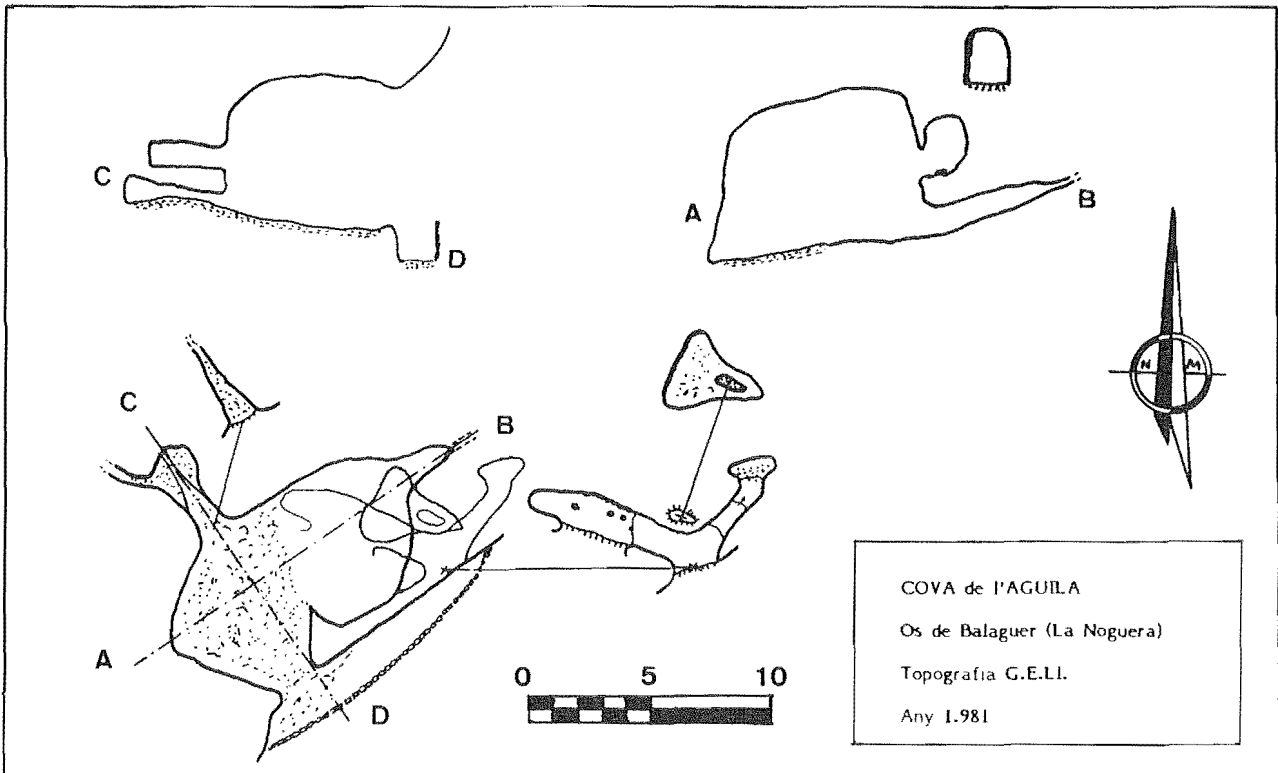
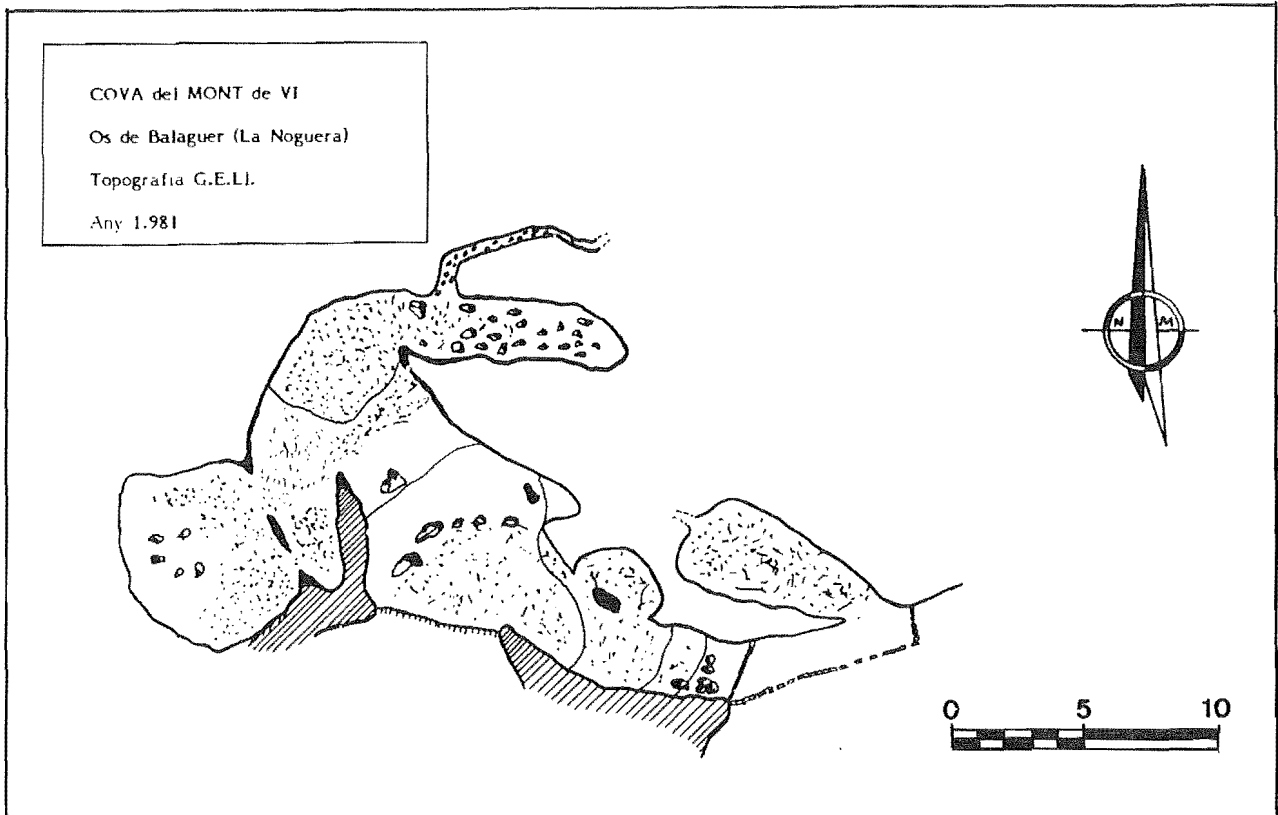
Coordenades: 42°18'42" 41°56'50" 820 m.
Espeleometria: Rec. 277 m. Desn. 18.5 m.
Situació: A uns 500 metres a l'E de la Cova del Mont de Ví. La boca es troba pocs metres per sobre del tàlweg d'un barranc que neix en el cim del Mont de Ví.

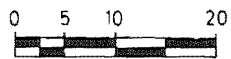
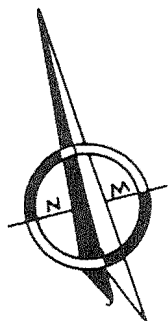
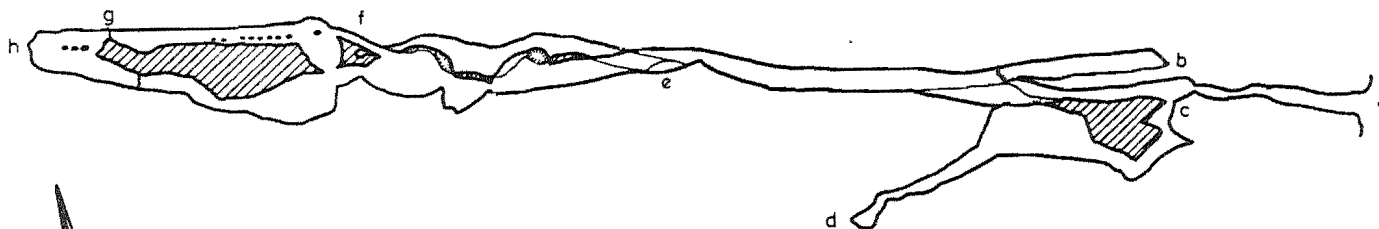
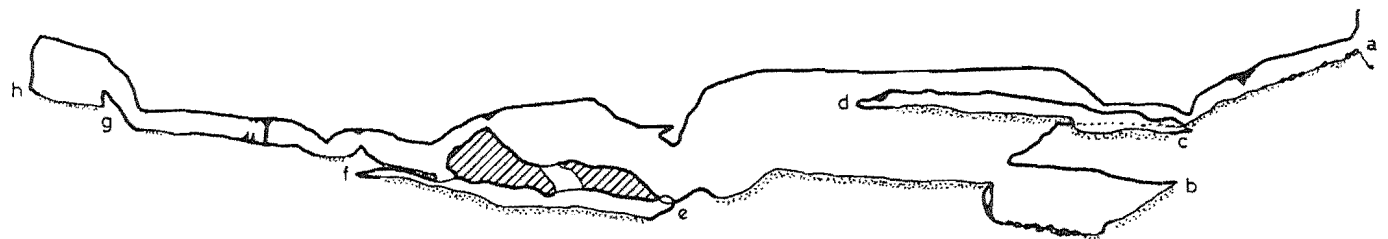
Descripció: La boca, mig tapada pel fullam d'un arbre que neix dins la cavitat, dona pas a la galeria principal que, després de dues gateres consecutives, pren fort pendent fins arribar a l'únic ressalt descendent que assoleix la màxima fondària de la cova. Flanquejant el ressalt la galeria continua, sempre alta de sostre, fins una primera rampa ascendent, al peu de la

qual s'obre la galeria inferior que, després de comunicar-se en tres punts amb la superior, es tanca en una petita sala de sostre baix. Seguint la galeria superior es troben dues rampes ascendents més, superada la segona la galeria es desdobla per retrobar-se en la sala terminal.

Tot just travessada la segona ga-

tera de l'entrada hom pot prosseguir per l'esquerra per una altra gatera que dona accés a una galeria lateral que comunica amb la principal per dues finestres. El procés litogènic ha estat intens en tota la cavitat, actualment però tan sols és actiu en punts molt localitzats al final de les galeries.

COVA FONDA de TRAGO

Os de Balaguer (La Noguera)

Topografia G.E.LI.

Any 1.986

NOTICIES

ESPELEO-COMIC 86

El dia 6 de juny del 86 es celebrà a Tortosa l'acte de lliurament de premis als guanyadors del I Certamen Nacional d'Historieta Gràfica "Espeleo Còmic 86", concurs de còmics de temàtica espeleològica, guardonat amb tres premis de 25.000, 15.000 i 5.000 pessetes i trofeu cadascun, i premi al millor en català amb 10.000 ptes. i trofeu, essent guanyat aquest darrer per Jaume Pedrós, del nostre Grup Espeleològic.

La participació a la convocatòria ha estat nombrosa, amb més de seixanta treballs enviats, superant amb escreix les expectatives fetes, raó per la que el veredict del Jurat es posposà dos dies, així com l'entrega dels guardons.

El dia de la cerimònia el local de la UEC de Tortosa estava especialment preparat per l'ocasió: a la porta del carrer un immens ninot de fusta anunciava el certamen, a l'interior un seguit de muntatges amb tires i cortines de plàstic per l'escala i el mateix local era un "environment" d'aconteixements, fins i tot l'acte fou retransmès per ràdio Tortosa. Tots els cò-

mics rebuts, excepte alguns que no s'atendien a les normes, eren penjats a la sala d'exposicions; aquest material serà publicat pels organitzadors.

El Jurat estava compost pels Srs. Lluís Llop i Adam, Ramón Miravall i Dolç, Josep Bosch i Ferrer, Manel Salvatella i Rodó i en Salvador Vives en representació de la Federació.

Els guanyadors foren: Carlos J. Mateo de Cadis per "La Placa", Sofía Andreu de l'Hospitalet per "Espeleologia, una ciencia sorpresa", Roberto Garay de Bilbao per "Escenas Negras", Jaume Pedrós, premi al millor còmic en català, per "L'espeleo és dura", i nominació especial a Victor Ferrer de Barcelona per "El millor equip".

30 ANIVERSARI DE LA SECCIO:

L'any 1.986 el Grup Espeleològic Lleidatà va complir els trenta anys des de la seva fundació, l'any 56, per commemorar-ho es va efectuar una sortida col·lectiva al Graller Gran del Corralot, al Montsec d'Ares, en la que vam participar un

Fragment de "L'Espeleo és dura", guanyador del premi al millor còmic en català

nombrós grup de membres i ex-membres de la Secció, que representaven les diferents etapes de l'espeleologia lleidatana.

Pel descens i ascens es varen utilitzar tot tipus de tècniques, des de l'electron a les cordes fraccionades, passant per les cordes dinàmiques i el sistema "bicicleta"; cadascú utilitzà la tècnica més adient als seus records. La vestimenta evidenciava l'evolució espeleològica, doncs el personal anava equipat amb el material que va utilitzà en el seu temps.

Després d'una llarga nit d'intercanvi d'impressions sota terra, es va acabar la festa amb força cava en l'Hostal del Llac de Cellers.

XVI CURS D'INICIACIÓ:

Del 28 d'octubre al 28 de novembre es va celebrar el XVI Kurs d'iniciació a l'Espeleologia, amb un total de 19 curseistes, essent tot un èxit tant de participació com d'organització. Les sortides realitzades foren les següents:

Pràctiques exteriors a Cellers.
Botet de Casa Rei, Serra de Lleràs.
Sima Esteban Felipe, Serra de Guara.
Avenc de les Guitarres, Baells.
Avenc dels Esquirols, a l'Ordal.

Totes aquestes sortides es van complementar amb una sèrie de xerrades sobre els diferents temes d'interés espeleològic.

RESUM D'ACTIVITATS 85-86.

A més de les sortides i activitats esmentades en la revista es varen efectuar, entre altres, les següents exploracions:

-Otxabide, en el massís d'Itxina.
-Mortero de Astrana i Coventosa a Cantàbria.

-Cova de Los Chorros a Albacete.
-Jornos II, al País Basc.
-Grallera de Guara, serra de Guara.

-La Bufona, a Escuin.
-Exploracions de diverses cavitats del Sistema Fèlix Trombre.
-Així com diverses prospeccions en la Vall d'Eriste, Serra de Chia i d'altres llocs del Pirineu i Pre-Pirineu.

Nota del Consell de Redacció.

* El Consell de Redacció, reunit en sessió plenària, ha acordat premiar amb una subscripció a la nostra revista GRALLERA a qui encerti el número d'espeleòlegs que hi ha en el dibuix del Fitxer de Cavitats; el número total és en mans d'un notari, el qual donarà el veredict del guanyador d'entre les cartes rebudes que encertin el mogollón. Tants caps tants barrats.

* Es convoca un concurs de fotografia extravagant, les normes són totalment lliures, així com la temàtica i el format. L'obra guanyadora ocuparà la contraportada del proper número, a més d'un suculent premi econòmic. Per més informació cal adreçar-se a la direcció del Grup.

* Sense res més a dir ens acomiadem fins el proper número, malgrat que, així ho sospitem, tornarem a ser els mateixos, més vells i més cansats a l'hora d'escriure la darrera línia, maleïnt el dia en que s'ens va ocórrer la idea de fer una revista en plan "Bricolage".

